

DE ENIGE TROOST IN LEVEN EN STERVEN

16 PREKEN UIT DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS

6 preken over *De enige troost in leven en sterven*, Zondag 1

6 Preken over de Apostolische geloofsbelijdenis, Zondag 8, 9
Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde

4 Preken over: *Waarom is het gebed den Christenen van node?*

GEHOUDEN DOOR
Dr. H. F. KOHLBRUGGE.

IN LEVEN PREDIKANT BIJ DE NEDERLANDS-GEREFORMEERDE
GEMEENTE TE ELBERFELD
UIT HET HOOGDUITS.

VERENIGING TOT UITGAVE VAN GEREFORMEERDE GESCHRIFTEN
AMSTERDAM 1933.

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2010

EERSTE LEERREDE¹

Gehouden 7 Augustus 1859, 's voormiddags

VOORZANG:

Psalm 23:1 en 2

*De God des heils wil mij ten Herder wezen;
'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vrezen.
Hij zal mij zacht, in liefelijke weiden,
Aan d' oevers van zeer stille waat'ren leiden.
Hij sterkt mijn ziel, richt, om Zijn' Naam, mijn treden
In 't effen spoor van Zijn gerechtigheden.*

*Ik vrees niet, neen; schoon ik door duist're dalen,
In doodsgevaar, bekommerd om moest dwalen,
Gij blijft mij bij in al de tegenspoeden:
Uw stok en staf zal mij altijd behoeden;
Gij troost mijn ziel, en richt, in mededogen,
De tafel aan, voor van mijne hat'ren ogen.*

Geliefden.

Dat moet ons, die van de Heere zijn, toch dagelijks opnieuw gezegd worden, dat de Heere onze Herder en onze Leidsman op de weg is, zoals wij daar zo-even gezongen hebben. En wanneer het ons gezegd wordt, zó gezegd wordt, dat het ons tot ware troost dient, dan vinden wij ons gewoonlijk dwalende als schapen, dan kunnen wij geen uitweg zien, dan zijn wij blind voor de weg vanwege onze zonden en onze bekommernissen. Maar het Woord is steeds de Laatste zowel als de Eerste, Openbaring 1: 11, zodat het hart door het Woord gesterkt wordt om te antwoorden: „Ja, ook *mijn* Herder, ja, ook mijn Leidsman bent U en zult U wel blijven!”

Al de troost van het Evangelie ligt eigenlijk buiten ons; het omgeeft ons, maar ligt toch buiten ons. En nu gaat het erom, dat deze troost, die buiten ons ligt, ons ook inwendig vervuld hebbe met vreugde in de Heere. Ik zeg, dat al de troost buiten ons ligt. Het is er, maar wanneer hebben wij er het genot van? Het hangt niet van de mens af; God heeft de mens in een leven gesteld, dat buiten het paradijs is. En van dit leven is gezegd: „Met smart zult gij kinderen baren. En tot uw man zal uw begeerte zijn, en hij zal heerschappij over u hebben”. Verder is daarvan gezegd: „In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert”. God zegt niet: „Totdat gij ten hemel zult varen”. Maar: „Totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt”.

Wat moet nu een mens Gods staande houden te midden van de wederwaardigheden

¹ Deze in het Hoogduits uitgesproken leerredenen zijn niet eerst door Dr. Kohlbrugge op schrift gesteld, maar gedurende de voordracht door een van zijn toehoorders opgetekend. De lezer gelieve dit bij de beoordeling in aanmerking te nemen.

dezes levens, te midden van de duizenden smarten, te midden van alles, wat hem voortdurend niet alleen dreigt af te trekken, maar ook werkelijk aftrekt van de Bron van de levens? Het Woord moet hem houden, het Woord moet hem weer helpen; dat moet hem door en over alles heendragen. Naar de schijn, naar het gevoel functioneert dit Woord niet altijd, maar de mens Gods kan daarheen gaan al was hij zonder Woord. Is evenwel het zaad eenmaal in hem gelegd, dan is het zaad er. Is men dan ook schijnbaar of naar het gevoel zonder Woord, het zaad is er nochtans, zonder dat men het weet. Het Woord ligt niet stil, maar het werkt in het verborgen door, tot het op eenmaal in de ziel weer opflikkert en helder wordt, zodat wij weer goed weten, hoe het met ons staat.

Dit Woord, waarvan ik spreek, is het onvergankelijke Woord, dat de mens Gods onvergankelijk maakt. Dit Woord gaat niet hoog en niet diep, maar is zeer eenvoudig, - zó eenvoudig, dat al de wijzen en verstandigen hun leven lang er niet op zullen komen en er ook niet op kunnen komen. Zó eenvoudig, dat wie het heeft, het Woord dikwijls nog meer dan andere vergeten is. En zó eenvoudig, dat dit alleen in staat is, weer op te richten, te verkwikken en te troosten, zodat men met moed de staf weer ter hand neemt.

Het woord, dat ik bedoel, hebben wij in onze Heidelbergse Catechismus. Dit woord is daar de eerste Vraag en het eerste Antwoord:

„Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?”

„Dat ik met lichaam en ziel, beide in leven en sterven, niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben, die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald, en mij uit al het geweld van de duivel verlost heeft. En zo bewaart, dat, zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij al de ding tot mijn zaligheid dienen moet. Waarom Hij mij ook door zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven van hart gewillig en bereid maakt.”

TUSSENZANG:

Psalm 73: 13.

Wien heb ik nevens U omhoog?

Wat zou mijn hart wat zou mijn oog

Op aarde nevens U toch lusten?

Niets is er, daar ik in kan rusten.

Bezwijkt dan ooit, in bitt're smart

Of bangen nood, mijn vlees en hart

Zo zult Gij zijn voor mijn gemoed,

Mijn rots, mijn deel, mijn eeuwig goed!

Ongeveer drie eeuwen geleden, in het jaar 1563, ontving de Kerk van God de kostbare Heidelbergse Catechismus. In Zwitserland was Zwingli door God verwekt. God liet deze man juist zoveel zien, als hij zien moest, om de paus en de pauselijke leer afbreuk te doen. Hij had uit het Woord Gods geput, vóór nog iets van Luther of Calvijn in Zwitserland bekend geworden was. Bij deze man voegden zich weldra meerdere van God geroepene, bekwame, geleerde jonge mannen.

God verwekte te dezer tijd ook een Á Lasco, ongetwijfeld een van de voortreffelijkste hervormers, hoewel hij, zoals het wel eens gaat, het minst genoemd wordt. Van hem hebben wij nog het onvergankelijke Formulier van het Heilig Avondmaal én het,

alles wat het Evangelie behelst, omvattende Formulier van de Heilige Doop, — een Formulier van zulk een gehalte, dat, hoewel ik zeer goed weet, Wie mij gezonden heeft, en Wie mij de prediking geeft, ik aan de andere kant toch al de leerredenen voor dit ene Formulier zou geven. Daarom dring ik er ook altijd zo op aan, dat u bij de bediening van de Heilige Doop blijft zitten en niet heengaat, opdat u mag aanhoren, wat wij nooit genoeg kunnen horen, en wat mij ten minste altijd gelukkig maakt en tot blijdschap stemt.

God verwekte vervolgens een Caspar Olevianus, een edele jonge man uit Trier. Deze werd door de Godzalige keurvorst Frederik III tot hoogleraar te Heidelberg beroepen. Van deze Olevianus, — een Zacharias Ursinus heeft er ook aan gearbeid, maar voornamelijk van deze Olevianus is de Duitse uitgave van de Heidelbergse Catechismus afkomstig.

De aanleiding daartoe was deze:

Er regeerde te voren een andere keurvorst, met naam Otto Hendrik, en de duivel had in die tijd een boze drijver aangepord, die met veel andere de Lutherse Geloofsbelijdenis tot dekmantel van zijn boosheid misbruikte, om in de Palts en te Heidelberg allerlei onheil twist en tweedracht aan te richten en de vromen in het land op zeer gruwelijke wijze te ergeren. Daarop kwam keurvorst Frederik aan de regering. Deze denkt: „Aan zulke werken van de duivel zal in mijn land met God een einde gemaakt worden; ik wil het arme volk Gods de waarheid geven!” Deze kende hij zeer goed. Hij kon later, toen men hem verweet, dat hij een Calvinist was, tot de keizer zeggen: ‘De geschriften van Calvijn heb ik nooit gelezen, maar hier is mijn Catechismus; deze heb ik overal van woorden van de Heilige Schrift voorzien; daarvan wil ik niet afwijken’. Zo heeft hij, getuigd, zelfs op gevaar af van zijn kroon te verliezen, en hij hield zich streng aan de in zijn Catechismus uitgesproken waarheid.

Toen de voortreffelijke Olevianus deze Catechismus gemaakt had, het de Keurvorst al de opzieners en bedienaars van het Woord samenkomen. Eenstemmig werd het boekje aangenomen, verklaard volkomen met Gods Woord overeen te komen, en al zo aan Kerk en School overgegeven. Nu is deze Catechismus door Gods trouwe hand de Catechismus van de Palts, inzonderheid ook die van Nederland geworden en in Nederland gehandhaafd gebleven, zodat hij ook de Catechismus voor de Gereformeerde Gemeente te Elberfeld geworden is.

Allen, die ooit tot God bekeerd werden, stemmen met deze Catechismus in; daarentegen hebben allen, die onbekeerd bleven, er altijd aan getornd. Onder al de door de Gereformeerde Kerk aangenomen leerboeken is er niet een, waarin de grote waarheid zo duidelijk uitgesproken is, als in dit boek, - deze waarheid namelijk: dat een mens zalig wordt, zonder dat hijzelf iets daartoe bijdraagt, uit loutere, vrije genade door Christus, en dat voor het hele leven des geloofs, van de heiligmaking, van de goede werken, — voor alles, Christus zowel de Alfa als de Omega is, zowel de Laatste als de Eerste, dat dus de mens in de zaak van de zaligheid er geheel en volkomen overschiet, en het enkel en alleen een werk van almachtige genade is.

Dit boek nu is door de Kerk, door de ouders, door God Zelf de kinderen als eerste vraagboek gegeven, en het moet ook het enige vraagboek van de volwassenen zijn. Het kind moet het leren, zodra het begint te lezen, het moet leren: „Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?”

Zo begint dan dit boekje zeer eigenaardig, bijna tegen al de kennis van de mensen, tegen alle verstand in! Immers, waar deze vraag en dit antwoord komt, daar zegt men:

„Ja, mijn kind is nog dood! Mijn kind verstaat daar nog niets van! Mijn jongen, ja, ik houd veel van hem en heb hem lief, maar er is nog geen leven in hem. En mijn dochter, ja, zij is een goed kind, maar zij is ook nog dood! Moet nu zo'n kind leren en opzeggen: „Welke is u w enige troost, beide in leven en sterven?”

Het verstand zegt: „Nee!” De dwaas, de Wederdoper zegt ook : „Nee, om alles niet, voor niet nog zoveel; het kind moet eerst levend gemaakt worden, en wanneer het levend gemaakt is, dan eerst mag het deze vraag en het antwoord leren en opzeggen!”

Dat zou de duivel wel graag zo willen hebben. Dat is de Remonstrantse duivel, die de leer van de vrije wil drijft; dat is de Baptistische duivel, dat is de Pelagiaanse duivel, die helpen wil zonder middel. Het leven komt echter niet uit de mens, de mens maakt zichzelf niet levend, maar het leven komt van God, en wel komt het leven van God door Zijn Woord, door het Evangelie. En wanneer het leven in de mens, in de volwassene niet onderhouden werd, wanneer er niet voortdurend, zoals bij een lamp, olie bijkwam, zou het weldra uitsterven.

Dat het leven onderhouden wordt, dat de mens in het leven blijft, geschiedt door het Woord. „Ja”, zegt u, „maar de Heilige Geest moet er bij komen!”

Dat gaat mij, die u onderwijs, thans niets aan; dat weet ik zeer goed, dat wil ik u ook leren, dat de Heilige Geest het doet. Maar het moet niet komen van beneden naar boven, maar van boven naar beneden.

Dus kom ik tot u, mijn kind, tot u, volwassene, met de vraag: „Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?” Het Evangelie sluit hier niet één uit. De vraag komt tot een, tot twee, tot vier, tot duizend, tot een gehele Gemeente, tot een hele stad, tot een geheel land.

„Maar die hebben het toch niet allen!”

Nee, niet één heeft het van zichzelf. Maar de vraag moet hun gedaan worden. Hij, die in de Catechismus deze vraag stelt, is iemand, die weet, in wie hij gelooft, iemand, die weet, dat zijn erfdeel bij God voor hem weggelegd en bewaard wordt tot op de Jongste dag. Maar als hij met de vraag komt, richt hij haar in het algemeen tot allen zonder onderscheid.

„Ja”, zegt u, „maar daarom heeft men de troost nog niet!”

Nee, maar de vraag komt juist daarom, opdat de mens tot zichzelf inkere en wel overwege: „Wat vraagt die man daar? Hij spreekt van troost; - wat is dat? Hij spreekt van troost, beide in leven en sterven. Hij vraagt mij: welke is uw troost? Hij vraagt: Welke is uw enige troost?” De zon heeft geschinen, de regen is gevallen; - waar de vraag werkt, daar werkt zij. De vraag komt echter niet zo, dat zij zegt: dat gaat ú wel aan, maar ú niet! Maar zij komt, zoals de ware Gereformeerde leer altijd komt, met de genade.

En nu een vraag: wie kan zich bij aanvang of voortgang, met deze vraag voor ogen, op zijn leven beroemen? De vraag zelf zal bekeren, de vraag zal tuchtigen, straffen en troosten, de vraag doodt en maakt levend.

Welaan dan, mijn kind, wanneer ik je nu vraag: „Welke is uw enige troost?” dan zul je mij onmiddellijk antwoorden: moeders schoot, of: lekker eten, of: een pop, of: een schaap. Maar nu wil ik je nog wat beters leren, namelijk, dat je begint te bidden: “Heere Jezus, ik heb gehoord, dat U in de dagen, toen U hier op aarde was, de kinderen zo liefgehad en hen omhelsd en gezegend hebt; - zegen mij ook!”

Zie, je kunt immers vandaag of morgen ziek worden, vader of moeder kan je ontnomen worden, of je kunt zelf doodziek worden, - jonge kinderen sterven ook! Voor een kinderlijk gemoed is dan niet meer nodig dan deze vraag en dit antwoord, opdat het levend worde en woorden des geloofs spreke, die van leven getuigen. Vader en moeder begrijpen dikwijls niet, hoe het kind daartoe komt; alsof vader en moeder

een andere leermeester hadden dan het kind, namelijk de in het verborgen werkende Heilige Geest.

Er zijn wereldlingen, die naar de belijdenis en het kerkgaan Christenen zijn; - zulk een wereldling wil ik vragen: „Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?” Nu, wie denkt, die denkt. Wie een leven leidt als een plant of als het vee, als een os of een ezel, die zal de vraag en het antwoord leren en opzeggen, maar er niets bij denken. Wie er echter bij denkt, die beschouwt de vraag wat nader. Hij bevindt: hier is sprake van troost, van een enige troost, er wordt gevraagd naar *mijn* troost, naar de enige troost beide in leven en sterven. En dan doet zich de nood gevoelen: **Ach God, deze troost heb ik niet!** En als nu zo iemand tot zichzelf inkeert en tot zichzelf zegt: „Ach nee, deze troost heb ik niet, van waar moet dan de troost komen? Moet de mens deze troost op het weefgetouw weven? Heeft de mens handen om hem te maken? Heeft hij er een hart naar, om deze troost uit zijn gezindheid te putten? Heeft hij verstand en wil, om deze troost uit te denken en te scheppen?” Ach, een zeer beroemd hoogleraar in de theologie had er een troostrijk boek over geschreven, dat de genade de overwinning behaalt. En God ontnam hem uit heilige oorzaak alle troost van de ogen en van de licht. Toen was het uit met zijn geleerdheid, en wanneer God niet juist deze vraag opnieuw in zijn hart geworpen had, dan zou hij zijn leven met schande geëindigd hebben.

Wij hebben deze vraag allen geleerd, en ik denk, dat hier velen zijn, die vaak gelachen, heilig gelachen hebben, als zij haar lazen of hoorden. Ook zijn hier verscheidenen, die van deze vraag en het antwoord iets vernomen hebben, zodat deze hun als iets bekends voorkomen, maar toch te gelijkertijd ook weer als iets geheel onbekends. Maar van ons allen, die hier zijn, blijft het waar, dat wij deze vraag en dit antwoord gewoonlijk vergeten zijn. Waar *God* de vraag in het hart gelegd, waar Hij de mens levend gemaakt heeft, daar is weliswaar de vraag er in en gaat er niet weer uit. Maar er gebruik van te maken, dat is wat anders. Dat zeg ik tot allen, opdat wij toch weten en leren verstaan, welk een kleinood wij hebben, welk een kostbare ring de Heere de Zijnen aan de vinger steekt, en opdat wij daar toch eens acht op geven. Het staat met deze vraag als het ware, als met de Urim en de Thummim van de hogepriesters. Geheel buiten ons ligt dit kleinood, en toch is het er. Hoewel het er geheel buiten is, nochtans is het in het hart van een iegelijk, die God bekeerd heeft. Over het gebruik er van heeft men evenwel zelf niet te beschikken.

Het woord *troost* betekent hier niet slechts een vertroosting. Het woord troost geeft hier eigenlijk de reden aan, waarop men zich over iets verblijdt. Het is een troost buiten ons, niet in ons; gelijk wanneer iemand treurig, verlegen, verschrikt is en een ander tot hem komt met woorden, die hem opbeuren en geruststellen. Alsdan is, wat de ander brengt, wel buiten de treurige en verlegene, het komt dan echter *in* de treurige en verlegene. Deze troost, waarvan hier de Catechismus spreekt, is datgene, wat God in Christus Jezus voor de arme, verloren mens is, opdat deze troost gesmaakt en ervaren worde in het hart van de armen, treurigen, versaagden en verlegenen.

Deze troost is een troost *in het leven*. Dit leven, zij het ook het uitnemendste, is toch een leven vol moeite en verdriet, vol ellende, inderdaad een dood. Zo is het in de armste hut, zowel als in het prachtigste paleis. De schijn bedriegt; het is inderdaad niet anders; dit leven is een dood. Wat hebt u toch in dit leven, dat u blij en vrolijk maken kan? Wat hebt u om dit leven getroost en blijmoedig, vrolijk en met opgeruimdheid te kunnen genieten? Wilde de mens het maar weten, wilde hij het maar bekennen, dat het

leven slechts een dood is. De mens wordt voor en na door allerlei lijden gekweld; zijn hartstochten zwepen hem voort, en de een verlegenheid en zorg volgt op de andere; het houdt niet op. Waar de mens deze aarde betreedt, zij mag nog zo schoon en de mens nog zo voorbeeldig zijn, daar maakt hij haar tot een hel. Aan God ligt het niet, het ligt aan de mens, dat deze zijn eigen leven verdorven heeft en verderft, dat hij elke dag zijn plaag nieuw maakt, en er vindingrijk in is en blijft, om zichzelf te kwellen. Wat hebt u dan in dit leven? Och, als de wereldlingen niet alles in het werk stelden, om zich genoegens te verschaffen, en zo de tijd te doden en de verveling te verdrijven, dan zou men kunnen geloven, dat zij dit leven met vreugde genieten. Zij bewijzen daarmee echter juist, dat op de bodem van hun hart duisternis en dood heersen, die zij nu door muziek, dans en dergelijke dingen verdrijven willen.

U hebt dit leven niet in uw hand, niet in uw macht. Wat u met veel moeite opbouwt, dat breekt een ander weer af. Ja, zelfs bouwt u met uw rechterhand op en breekt het zelf met uw linkerhand weer af. De mens is het wonderlijkste raadsel. Geen mens kan de omstandigheden dwingen; de machtigste keizer op zijn troon zucht nog veel harder dan de arme in zijn hut; hij heeft dan ook veel meer te vrezen, heeft meer zorg, meer nood; hij weet, hoe hij dagelijks, te midden van bals en wereldse vermaken, in de storm der genoegens, zijn leven niet zeker is.

Dat is het lieve leven! Hoe blij is de mens, als hij van de avond tot de morgen, en van de morgen weer tot de avond komt! Is het leven als schepping Gods werkelijk zo? Nee, maar sedert de mens van God afgefallen is en onder de vloek ligt, verderft hij voortdurend alles. Hij mag een groot verstand hebben, hij mag een vast karakter en een vaste wil hebben, het baat alles niets; hij geeft zich vrijwillig over aan datgene, waarvan hij zichzelf slaaf gemaakt heeft!

En o, als er dan nog maar hoop was, dat dit leven, voor zover het een dood is, eens ophield! Maar wanneer het leven ten einde gespoed is, dan ligt de mens daar koud in de doodkist, en wordt naar het kerkhof gedragen, en dan? - Nee, de hartstochten houden in dit leven niet op, de zorgen houden niet op, de ziekten en zwakheden houden niet op. En eindelijk komt de dood. Dan heet het: 'ik moet sterven, ik moet nu sterven! Ik heb nog gehoopt, dat dit anders zou worden en dat anders zou worden, dat dit beter zou worden en dat beter zou worden!' Nu ja, God helpt in genade hier en helpt in genade daar, maar steeds zijn er weer nieuwe plagen, komen er weer nieuwe zorgen, nieuw lijden. Dat houdt nimmer op.

Dat is nu echter nog niet alles. De vraag komt tot u, mijn kind, tot u, volwassene, omdat er nog iets bijzonders in ligt, - dit namelijk: *u het hoogste Goed te brengen*. De vraag komt tot u midden in uw dood, en de vraag is een hoorn van overvloed van geluk en gelukzaligheid voor dit leven. Maar er ligt nog iets meer in. Er ligt in opgesloten, wat men vóór driehonderd jaren nog beter begreep dan thans. Toen wist de mens nog van de Wet, dat is nu echter haast uit aller hart weg. Thans is over jong en oud, over Pausgezinden en Evangelischen, zulk een geest uitgestort, dat niet meer gevraagd wordt naar Gods Wet, maar slechts naar de eigen wil, en deze moet doorgezet worden. Maar geduld oefenen, afwachten en hopen kan men niet meer. Nog eens: er ligt iets in deze vraag opgesloten. Waarom hoorde men vroeger zoveel van ware bekeringen? Van waar zijn die mensen, die enkelen nog, - hun aantal wordt ook in onze Gemeente steeds kleiner, de meesten hunner liggen al op het kerkhof; - van waar die profeten en profetessen, die van Gods genade en ontferming konden getuigen en wisten te zeggen: 'Dit is goud en dat is valse munt?' Waren zij niet in de afgrond van de verlorenheid geboren, toen zij wegzonken voor Gods Wet? Daar hapert het tegenwoordig aan. Men heeft thans geen achtting meer voor Gods Wet.

„Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?”

Zie, mijn kind, zie volwassene! Hier is een hele korf vol levensbrood en levenswijn; — maar slechts voor hem, door wie de zonde gevoeld, erkend en betreurd wordt, niet als zonde op zichzelf, maar als een vergrijp tegen de allerhoogste Majesteit, als een misdaad tegen de almachtige en alleen heilige God, Die u gemaakt heeft, en van Wie u afhangt. Tegenwoordig echter grijpt men met zijn goddeloze, vuile handen in de korf van de genade, zonder te bekennen: *Ik heb gezondigd!* — zonder dat men deze leuze in het hart heeft: *Nee, nee! Gods Wet zal blijven staan!*

Wanneer de vraag tot u komt, verwacht zij dus van u, dat u waarachtig bedroefd, verslagen en verbijzeld bent vanwege uw zonde. Het zondigen houdt in dit leven niet op; voortdurend zondigt men tegen God en de naaste.

Doch waar Gods Wet zaligmakend werkt, daar komt men tot de bekentenis: *Ik heb gezondigd, maar mijn misdaad moet verzoend!* Ja, tot deze belijdenis komt het. En al is het hoofd wel eens stijf en wil het zich heden niet buigen, morgen buigt het zich van de te dieper. De vraag komt dus in de eerste plaats tot de overtreders van de heilige geboden Gods, die hun zonden voor God belijden, die voor Hem schuldig staan aan de overtreding van al de geboden Gods bij de aanvang en de voortgang van hun bekering; tot hen, die zeer goed weten, dat zij geen enkel gebod Gods waarlijk gehouden hebben; die bekennen, *dat zij nog steeds tot al de boosheid geneigd zijn*, hetzij zij kinderen of volwassenen, jongelingen of grijsaards zijn, - tot hen dus, die van harte bedroefd zijn. Daarmee houdt het niet op, waar God het hart waarachtig geopend heeft, om acht te geven op Zijn gebod.

En hoe opgeruimd en vrolijk men ook is, - wanneer men weer bedenkt wat men slechts op één' dag gedaan heeft, dan wordt men opnieuw temeergeslagen. Wanneer dus deze vraag komt, dan richt zij zich niet slechts tot zulken, die slechts in het algemeen zondaars willen heten, maar tot zeer bijzondere overtreders, tot zeer snode zondaars, tot zeer grote zondaars. Want zo was het ook in de tijd, toen de Catechismus werd opgesteld. Men eerde de Wet, maar men kon daarnevens dingen doen, waaraan men nu nauwelijks denkt. Want men was eerlijker, deed zich voor zoals men was, en het zich daarom ook minder terughouden. De vraag geldt dus zelfs hem, die in het diepste kerkerhol, hem, die in het graf van de zonde, onder de grafsteen en de last van Zijn zonde en schuld ligt en geen uitkomst ziet.

„Welke is uw enige troost, beide in. leven en sterven?”

De vraag zegt dus, dat er nog troost is. Er is troost voor u in dit ellendig leven; er is troost voor u, wanneer u op het sterfbed ligt, niets hebt, en denkt: ach, nu moet ik naar de hel! Troost is er voor u, die vanwege uw zonden treurig en bedroefd bent naar God. Ach, er zijn zo veel lastige troosters in de wereld! Zo veel mensen, die, al komen zij ook met allerlei liefelijken troost, toch mijn nood en mijn ellende niet kennen, omdat zij er geen ondervinding van hebben. Nu komt hier de vraag en spreekt van een enige troost, ja een e enige troost! Dat is geen lastige troost, maar een ware troost; geen troost, die niet helpen kan, maar een troost, die opricht; een troost, die blijft, wanneer al de schepselen u ontvallen, wanneer alles, wat voor ogera is, u ontgaat. Het is een algenoegzame en een blijvende troost; geen troost voor heden en morgen alleen, maar een troost, die met u door de dood heengaat.

Nu vraagt de Catechismus: Welke is *uw* troost?

U antwoordt: „Ik heb er geen!” Och, zegt de vraag, u hebt hem toch! U hebt de enige troost!

„Ja? waar heb ik deze troost dan?”

O, die troost heeft God; die troost heeft Christus; die troost heeft de Heilige Geest; die troost heeft de hemel. En de hemel is niet ver van u. Ik kom en vraag u: *Welke is uw troost?* En ik kom u, die om troost verlegen bent, aanzeggen, dat de troost, waarvan ik spreek, *uw troost* is.

„Hoe weet u dat?”

Ja, dat weet ik uit mijn eigen ervaring! Ik heb hem mij niet verworven en heb hem zelf niet uitgedacht; ik zie ook niet op uw waardigheid, op uw vorig gedrag, of op uw tegenwoordige moedeloosheid. Ik zie niet daarop, dat u vlees bent, integendeel: juist omdat u vlees bent, kom ik met deze troost. Ik vraag er niet naar, of u treurig en zeer bedroefd bent; dat geloof ik wel van u, ja daarom kom ik juist! Ik vraag er niet naar, of ge u in de angst van de hel bevindt? Dat weet ik zeer goed, maar daarom juist kom ik met deze vraag en zeg u: de troost, de enige troost, is de uwe!

U vraagt mij nogmaals: „Hoe weet u dat?”

Wel, dat weet ik door de troost, waarmee God mij vertroost heeft. Toen de troost tot mij kwam, lag ik in de hel, en was mijn ziel ten zeerste bedroefd. En zo dikwijls deze vraag tot mij komt, lig ik in de hel, en is er almachtige genade nodig, om mij uit de diepte op te trekken en uit deze strikken te verlossen. Ik weet het dus door de troost, die ik ontvangen heb. Ik was deze troost niet waardig, nochtans is hij tot mij gekomen. En zo kom ik dan met dezelfde troost tot u.

„Ja”, antwoordt u mij, „u kon deze troost wel aannemen! W was in elk geval veel beter dan ik!”

Nu, dan zal ik het u nog beter zeggen, hoe ik weet, dat deze troost uw troost is, opdat u er des te zekerder van bent. Ik weet het vóór alles daaraan, dat er Een stond op Golgotha, Wiens rug door de geselslagen opengereten was, Wiens handen gebonden waren, en op Wiens onschuldig, heilig hoofd een doornenkroon gedrukt was. „Ziet de mens!” heette het. Van Die komt het! Daar hangt Hij aan het kruis op Golgotha, en aan het kruis roept Hij, na voor de overtreders gebeden te hebben: „Het is volbracht!”

Waar zodanige Liefde sterft, behoeft u niet te versagen en te sidderen. Maar zie toe, dat u niet aan uzelf en uw ellende vasthoudt. En wat u met uw naaste hebt, maak, dat het in orde komt. Want Jezus heeft gezegd: „Al wat gij zult begeren in Mijn Naam, dat zal u geschieden!”

Maakt dan alles in orde naar Gods Wet, gij man met uw vrouw, gij vrouw met uw man; kind met je moeder, en kom dan, zonder dat er iets goeds aan u is! Dan komt ook deze vraag en roept u toe: *uw troost!* Amen.

NAZANG: Psalm 4: 4.

*Gij hebt m' in 't hart meer vreugd gegeven,
Dan and'ren smaken in een tijd,
Als zij, door aards geluk verheven,
Bij koorn en most wellustig leven,
In hun overvloed verblijd.
Ik zal gerust in vrede slapen,
En liggen ongestoord temeer;
Want u alleen, mijn schild en wapen,
Schoon 't onheil schijnt voor mij geschapen.
Zult mij doen zeker wonen, Heer!*

TWEEDE LEERREDE

Gehouden 7 Augustus 1859, namiddag

VOORZANG: Psalm 130: 1 en 2.

*Uit diepten van ellenden
Roep ik, met mond en hart
Tot U, Die heil kunt zenden:
O Heer! aanschouw mijn smart!
Wil naar mijn smeekstem horen;
Merk op mijn jammerklacht;
Verleen mij gunstig' oren,
Daar 'k in mijn druk versmacht.*

*Zo Gij in 't recht wilt treden,
O Heer! en gadeslaan
Onz' ongerechtigheden,
Ach, wie zal dan bestaan?
Maar neen, daar is vergeving
Altijd bij U geweest;
Dies wordt Gij, Heer, met beving,
Recht kinderlijk gevreesd.*

Geliefden.

Deze morgen behandelden wij de eerste Vraag van de Heidelbergse Catechismus. Laat ons thans iets van het Antwoord op deze Vraag vernemen.

Ik heb gezegd, dat deze vraag van de hoge hemel komt tot de Gemeente, tot oud en jong, en in de eerste plaats niet daarnaar vraagt, of men levend of dood is; de vraag komt met het ganse heil uit de volheid van Christus. Ze komt tot de Gemeente Gods, en die de vraag stelt. Denkt daarbij aan het bezoek, hetwelk de Koning van de koningen aan zijn stad gebracht heeft, hij denkt er aan; dat Hij in haar midden geweest is, en haar zijn trouw en genade, Zijn steun en Zijn bescherming voor eeuwig toegezegd en gezworen heeft. De vrager denkt dus aan het Verbond Gods, aan het eeuwig Verbond van Zijn genade. En is nu ook een kind bijvoorbeeld nog niet bekeerd, nog niet levend gemaakt, toch komt hij in het geloof, dat de kinderen in het Verbond Gods en zijn Gemeente begrepen zijn, weshalve zij immers ook de Doop als zegel van het Verbond ontvangen. De onderwijzer ziet dus op het Verbond Gods en niet op vlees, hij ziet op de heilsvdienste van Christus, op Christus, op hetgeen Hij gedaan en geleden heeft, niet op vlees, niet op de mens; hij vraagt niet naar verderf en dood, om zich daardoor te laten afhouden. Maar zijn vraag komt tot de mensen, evenals het licht in de duisternis kwam, toen duisternis op de afgrond was, en God zei: „Daar zij licht!” En daar werd licht. Nu blijft het immers van de waarheid Gods overgelaten, hoe, waar en wanneer de vraag het hart inneemt. Neemt zij het hart in, dan komt er verlegenheid, dan komt er erkenning van zonde en schuld, een hartelijk verlangen, om van zonde en schuld verlost te worden en te weten, dat God, de hoge God, ons genadig is, ons wél wil.

Naar de regelmaat des geloofs is er dus een overgang tussen vraag en antwoord. Heeft

de overgang plaats gehad, zodat men zeggen kan: „Mij, ook mij is barmhartigheid geschied!” dan zijn er ogenblikken, waarin men terstond met blijdschap op deze vraag het antwoord laat volgen. Maar anders..gaat dat langzamerhand. Tussen vraag en antwoord ligt dus: erkenning van zonde en schuld, verlorenheid, en dat men in Christus gevonden zij. Daartussen ligt, wat wij bij Jesaja vinden, Hoofdstuk 61:1. „De Geest van de Heere is op Mij”, zegt Christus, „daarom heeft Hij Mij gezalfd; Hij heeft Mij gezonden, om de armen te verkondigen.” - Nu, wat te verkondigen? Misschien, dat zij zichzelf van hun ellende verlossen moeten? Of niet veeleer, dat zij voor God van hun ellende vrij zijn, zodat deze hun niet schaden zal? Ik denk toch het laatste.

„Om te verbinden de gebrokenen van hart;” - Er zijn dus enkele wonden, - „om de (in de macht van de duivel) gevangenen vrijheid uit te roepen en de (in zonde en hartstocht) gebondenen opening van de gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen des Heeren en de dag der wraak onzes Gods”. - Dat God u wil wreken aan al uw vijanden en u een dag des heils bereidt, - „om al de treurigen te troosten”, die treurig zijn vanwege hun zonde, vanwege hun ellende en hun verderf; al de treurigen, wie geen mens vreugde geven, die geen mens en niets ter wereld troosten kan. Er zijn allerlei treurigen, ook zulken die klagen, dat hun treurigheid hen tot vertwijfeling brengt, en dat hun ellende van zulke aard is, dat er geen ellendiger en zondiger mens bestaan kan. Al de treurigen dus zonder onderscheid. Almachtig God moet hij zijn, die dat doen en al de deze troosten kan. Want een of twee, of drie, of zeven treurigen te troosten, dat ging nog aan. Maar ál de treurigen? - Men moet wel een zee van troost hebben, om dat klaar te krijgen. „Om de treurigen Sions te beschikken”, niet alleen troost, maar nog meer: een hoogtijd, de schoonste, zaligste dag van hun leven, „dat hun gegeven worde sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad van de lofs” - de klederen van de gerechtigheid - „voor een benauwd en geest.”

De vraag: „Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?” heeft dus uitgewerkt, dat de gelovige in zijn antwoord als het ware met leeuwenmoed bedeed is. Ik zeg: met leeuwenmoed. Want er behoort een buitengewone moed toe, om hier te antwoorden, en zo te antwoorden, als de Catechismus het antwoord in de mond legt. Maar de rechtvaardige wordt moedig gemaakt als een jonge leeuw. Ja, zonde te zien en genade te geloven; God niet te zien, Christus niet te zien en nochtans te verklaren, dat men Hem liefheeft; verlorenheid te gevoelen en nochtans te getuigen: „Ik ben gered!” - mijn Geliefden, behoort daar geen moed toe? Wel zijn het mannen vol moed geweest, de Hervormers, dat zij niet slechts zo gepreekt en voor zichzelf zo geantwoord hebben, maar dat zij ook andere leerden, zo te getuigen.

Nu het Antwoord.

Wat zegt de leerling? Hij zegt in de eerste plaats: „*Dat ik met lichaam en ziel beide in leven en sterven, niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers, Jezus Christus, eigen ben.*”

Wat zegt hij? Allereerst zegt hij: „Ik ben niet mijn eigen.” Ja, dat is nu eens een weldaad, zoals ik er geen tweede ken, en te gelijk de allerhoogste roem. Zie, God heeft alles onder de zonde besloten. Sinds Adam van Hem afgevallen is, heeft Hij de mens aan zichzelf overgelaten. Zo is de mens dan zijns eigen, en het bevalt hem wel, dat hij zijns eigen is, en daarom tracht nu ieder mens van nature, zoveel hij kan, zich van de tucht Gods te ontslaan. Hij wil zichzelf regeren, en bij alle mensen komt het aan het licht, dat zij spreken, gelijk geschreven staat: „Laat ons hun banden verscheuren en hun touwen van ons werpen.” De mens is dus aan zichzelf over-

gelaten; wat moet men nu met hem aanvangen? Hij is blind en dood, wil niet anders, wil zijn eigen meester blijven en alles in het werk stellen, om God opzij te schuiven en zich van Hem te ontslaan. Dat is weliswaar treurig, maar het is nu eenmaal met de zaak niet anders gelegen. En zelfs hem, met wie het anders gesteld is, valt het dikwijls zwaar, om onder de tucht te blijven; ook hij zou menigmaal zich van de tucht willen ontslaan. De rechtvaardige, die ons onze zonden aanwijst, is een lastig man; men zou hem zo graag ver van zich weten, en kon men hem uit de weg ruimen, men deed het. Gaat dat niet, dan tracht de mens zo iemand allerlei dingen wijs te maken en voor te toveren, opdat de rechtvaardige hem niet te na kome; of wel hij komt, en dit het liefst, met allerlei voor de dag, gaat zitten, zo stom als een vis, weet niets en heeft niets. Wanneer God niet trekt, dan komt geen mens ter kerk, en wanneer de overheid er niet getrouw voor waakt; dan gaat geen kind ter school. God is zo barmhartig, dat Hij wil, dat kerken en scholen in stand blijven.

Daarentegen denkt de jongeling en de jongedochter: ‘Och, zolang ik nog zo ben als nu, gaat het heel goed; ik heb wel gehoord van „bekeerd worden”, maar ik wil dat zolang uitstellen, als ik kan. Want dan kan men niet meer zo’n vrolijk leven leiden als nu.’

Zie, de leerling, die op onze vraag antwoordt, spreekt heel anders. Die heeft weliswaar dat alles ook zo gekend, hij is ook zijns eigen geweest; doch bij het licht van de Geest heeft hij daarover een helder inzicht gekregen. Toen heeft hij gezien, hoe rampzalig de mens is, zolang hij aan zichzelf blijft overgelaten, zolang hij buiten de genade is. Zulk een mens houdt schande voor zijn eer, verderf voor zijn geluk; al de duivelen houdt hij voor louter engelen. Het schijnt zelfs de gelukkigste staat ter wereld te zijn, wanneer men *zijns eigen* is; men waant zich dan vrij en wil zijn vrijheid tot geen prijs missen; de dienst Gods acht men slavernij, de weg ten hemel een weg, die naar de gevangenis en de hel leidt. Dat ziet men aan de jongelieden, dat ziet men aan de volwassenen; wanneer men hen aanspreekt, dan worden zij boos of beginnen te wenen, als moest het hoofd er af. Zo dwaas is nu eenmaal een mens. Spreekt u hem van de hemel, van zaligheid, van verlossing, dan begint hij, zo hij een teder, kinderlijk gemoed heeft, te schreien, alsof hij in de vlammen moest. Heeft hij een ander gemoed, dan denkt hij: Dat weet ik al; dat heb ik al! En zet zich er over heen. Er zijn ontzaglijk veel mensen, en dat overal, ook in onze omgeving, die in de waan leven van het te hebben, en die zichzelf toch bitter bedriegen.

„Ik ben niet mijns eigen.” De leerling heeft het ervaren, wat het zeggen wil, „zijns eigen te zijn”. Opnieuw heeft hij ook ondervonden, wat het is: zichzelf te verliezen, zichzelf kwijt en van zichzelf los te worden. Dat heeft hij ook ervaren. Het gaat daarmee, als met een schaap, dat een tijd lang tegenstribbelt, zoveel het kan, maar ten laatste toch door de slager gegrepen en op de slachtbank gelegd wordt. De mens zal alles in het werk stellen, om zijn eigen meester te blijven. Vóór drie eeuwen verbrandde en doodde men op allerlei wijzen degenen, die de heerschappij van de grote Konings Jezus erkenden; men wilde volstrekt in de banden blijven, waarin men gebonden was.

Trouwens, ook wanneer de mens iets beters kent, zal hij alles doen, om het leven in eigen hand te houden, zal hij alles in het werk stellen en alles er aan geven, om maar zijn leven te behouden. Dat houdt hij zo vast, als iemand, die naar de diepte zinkt. Van vrijheid te dromen en daarvan te spreken is heel iets anders, dan werkelijk vrijgemaakt te zijn. Ik zeg, dat heeft de leerling wel erkend, wat hij gedaan heeft, om zijn eigen meester te blijven.

Maar nu juicht hij en is goedsmoeds en blijde, dat hem gelegenheid gegeven wordt, om vrij adem te halen en te zeggen: *Ik heb mijzelf verloren!* Er ligt niets meer voor

mijn rekening! Dat wil zeggen: ik ben niet meer mijns eigen! Vroeger dacht ik, dat ik mijzelf zalig maken moest, maar dat heb ik nu anders geleerd. Vroeger dacht ik, dat ik mijzelf zalig maken kon, maar nu heb ik het anders ervaren. Vroeger dacht ik: wanneer bij mij niet het willen en het lopen is, dan geeft het niets! Maar de onderzinking heeft het mij anders geleerd! Ik heb het nu opgegeven en geef het op, en God zij mij genadig, dat ik het niet weer opneem, wat toch slechts de dood brengt. En wanneer ik het weer opvat, dan zij Hij mij zo genadig, dat Hij mij het werk onder de handen verbrande, zodat er niets overblijft. Van al mijn werk en mijn doen, van al mijn regeren en mijn arbeid, om zelf mij zalig te maken, - wat is de vrucht daarvan geweest? Een vrucht, waarover ik mij schaam! Die vrucht was de dood, en wel een zodanige dood, als ik nog in mijn leden terdege gevoel. Maar thans weet ik het bij ervaring: ik ben niet mijns eigen, ik behoor niet meer mijzelf toe! Het hangt niet meer van mij af, wat de zaligheid, wat de goede werken, wat de heiliging, de rechtvaardiging en de volharding betreft. Zonder mijn toedoen ben ik geboren, zonder mijn toedoen word ik zalig!

De onderwijzer heeft aan het Verbond gedacht: Ik zal mijn wet in uw hart en schrijven; Ik zal maken, dat u in mijn rechten en inzettingen wandelt; u zult van Mij geleerd zijn, opdat u vrede hebt; uw zonde, wetteloosheid en misdaad wil Ik in het geheel niet meer gedenken, ja, Ik wil u genadig zijn. Daaraan, zeg ik, aan dit Verbond, heeft de onderwijzer gedacht. Ik behoor niet mijzelf toe, ik ben niet mijns eigen! - „Maar, dat is toch een gevaarlijke leer!” Ach, of ik u eenmaal of duizendmaal predik, dat ge u bekeren moet, u doet het toch niet. Wanneer ik tot de kinderen, eenmaal of honderdmaal, met of zonder tranen zeg: „Arme kinderen, nu legt u welhaast belijdenis af, en wanneer het met u niet tot leven, tot wedergeboorte komt, - wat zegt de Heere Jezus daar ook van?” -

Dan antwoorden zij: „Wie niet opnieuw geboren wordt, die kan het Koninkrijk Gods niet zien.”

„Gelooft u dat?”

„Ja, dominee!” en verder vraagt men naar niets. Zo kan men ook tot de volwassenen zeggen: „Met al uw kennis hebt u toch de Heilige Geest niet”. Maar zij blijven in hun slaap.

Zo komt dan de onderwijzer op een andere wijze en zegt: u bent niet uws eigen; ik neem u de hele zaligheid uit de handen, opdat u niet een zucht noch een traan tot uw verlossing zult bijgedragen hebben, maar dat het uit louter genade en ontferming zij, en dat vervuld zij het woord: ‘Ik ben gevonden van degenen, die naar Mij niet vraagden; Ik breid mijn handen uit tot een volk, dat meent, iets te verstaan, en toch niets verstaat, maar Mij wat voorhuichelt. Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten.’

Waar is raad voor een mens, die geheel radeloos is, die zich reddeloos verloren gevoelt? Wanneer de vraag zijn hart zo aangrijpt, dat hij zich gans en al verloren ziet, - is er dan ook nog raad voor hem? Voorzeker, dan houdt de mens op, het van zichzelf te verwachten; hij schreit tot God, zijn God in de hemel; tot Hem ziet hij op en zegt: „God, ik ben Uw schepsel, ik ben van U afgefallen; welk een zonde! Daar lig ik nu in mijn bloed! Hoe dikwijls heb ik de zonde afgezworen! Daar lig ik nu in mijn verderf: het is met mij uit! Mijn God, wilt u mij nog redden uit deze mijn dood, uit mijn hel, waarin ik mij bevind, zo zult u uw genade verheerlijkt hebben, gelijk nooit te voren, als nog bij niemand anders!”

God wil zijn uitverkorenen uit de banden van de duivel en van onder de heerschappij van de zonde weg hebben, en Zijn waarheid zal zich als waarheid bewijzen. Want

alles, wat de mens, al ware hij overigens de vroomste, voor zijn zaligheid doet, is een handhaven van het eigen ik. Alles, wat de mens denkt, namelijk: „ik moet zo of zo zijn”, dat staat God in de weg.

Welke is uw enige troost? Dat ik niet meer aan mijzelf overgelaten ben, dat God van mij, als uit mij, volstrekt niets verwacht. Hij is het alleen en Hij zal alles geven; Hij is het alleen en Hij heeft alles gegeven, wat u te brengen hebt. En waar u het niet aangrijpen kunt, smeeke daar om heling van uw dorre hand. Doe uw mond wijd open, waar de Heere spreekt: „Ik zal hem vervullen!” Zo u hem niet kunt opendoen, zucht dan, en indien u in zulk een toestand bent, dat u niet kunt zuchten, maar uw smart verkroppen moet, dan komt de Heere met Zijn adem, met Zijn Geest, met Zijn genadig Woord, gans onverwacht en ongedacht, juist op het ogenblik, dat u versaaft en denkt: *Alles is uit en voorbij!* Dan spreekt Hij u dit troostwoord in het oor: „Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is.”

Ik ben niet meer mijns eigen, ik heb mijzelf verloren! Ik ben niet mijns eigen, mijn weg heb ik verloren, de vorige dingen heb ik al de verloren, de vorige heerschappij heb ik geheel verloren, al het vroegere kunnen en willen heb ik verloren! Ik ben niet mijns eigen! Het heeft veel gekost, voor het zo ver met mij kwam. Welk een weg! Welk een troosteloosheid, welk een bekommering, juist toen deze overgang heeft plaats gehad tot de belijdenis: „Ik ben niet mijns eigen”, totdat ik er over getroost werd, dat ik van mijzelf losgemaakt ben!

Wel, mijn Geliefden, wat is dat dan voor een zaligheid, losgemaakt te zijn van zichzelf? God verlene u de genade van Zijn Heilige Geest, opdat u ondervinden mag, wat voor genade dat is. Dan heeft men handen noch voeten meer, hoofd noch wil, dan drijft men op genade, men heeft geen goed voornemen, geen goede werken meer; alles, wat van de mens komt, is verdorven, er komt niets goedmeer van hem. Of het is menselijk, of het is Goddelijk. Moet het van de mens komen, dan kome het van de mens; moet het van God komen, dan kome het van God. Zo weinig een mens er toe bijgedragen heeft, dat hemel en aarde gemaakt zijn, en dat hij geboren is, zo weinig draagt hij er toe bij, dat een nieuwe hemel en een nieuwe aarde voor hem gemaakt zijn en dat hij zalig geworden is. Aan de schepping van hemel en aarde heeft hij niets gedaan; wat de hemel aangaat, heeft hij, zolang hij kon, tegengestreefd, om er maar niet in te komen. Wat menselijk is, dat is menselijk; dus is zijn wijsheid ook menselijk, dat is duivels. En het Goddelijke is Goddelijk, en gelijk het Goddelijk is, zo is het almachtig.

Ik ben niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen.

De leerling wist er nog niets van, dat hij Christus eigen was, toen was hij het al. Want wanneer men zichzelf verliest, dan hoort men van de Heere stem: „Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid.” Dan verstaat men ook van de Heere gebed: „Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven. En zij hebben Uw Woord bewaard. En nu verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was.”

Hier ziet men terug in de eeuwigheid, een eeuwigheid zonder begin. Toen heeft de Vader mij, aan U de Zoon overgegeven. Dat is niet iets van heden of gisteren; dat is een sinds lang uitgemaakte zaak. Lang voordat wij bestonden, lang voor de wereld gegrondvest was, was het al een tussen de Vader en de Zoon uitgemaakte zaak. De Vader had U, mij, vóór Zich in het boek van Zijn eeuwige liefde; en Hij gaf ons - u, mij, - de Zoon over. „Mijn Zoon, wilt u deze verlossen? Wilt u Mij brengen, wat noch deze, noch de engelen Mij brengen kunnen, dan zult U hun eerste Broeder, hun Koning en hun Hoofd zijn. Maar dit zeg Ik U: begint U deze zaak, dan hebt U haar

ook te voleindigen; vangt U aan, deze verlorenen zalig te maken, dan hebt U hen ook te volmaken in Uzelf, dat zij zonder vlek of rimpel voor Mij staan.” Dat is de eeuwige Vrederaad.

Dus: ik ben het eigendom van mijn getrouwe Heere en Heiland Jezus Christus, zonder mijn toedoen. Dat stond van eeuwigheid vast, dat is van eeuwigheid bepaald en uitgemaakt door de overgave van de Vader aan de Zoon, toen Hij mij arm, verloren zondaar de Zoon overgaf, om mij volkomen te rechtvaardige, te heiligen, te verlossen en in zijn heerlijkheid op te nemen. Zo ben ik Zijn eigendom geworden.’

En ten andere daardoor, dat Hij mij vrijgekocht heeft. Hij heeft toen een koopprijs van oneindig grote waarde voor mij aangebracht, heeft voor mij betaald met niets minder, dan met Zijn eigen, eeuwig, Goddelijk bloed. Dat vermag iets. Zo is er dan geen penning meer te betalen. Voor alle, voor de oneindig veel en ontelbare zonden heeft Hij genoegdoening aangebracht, en zo heeft Hij mij vrijgekocht. Toen heeft de Zoon gezegd: „Nu zijn zij Mijne, zij waren Uwe, en Gij hebt hen Mij gegeven, en zij zullen één zijn in Mij, Ik in hen en zij in Mij, en zo in U.” Dat staat geschreven op iedere bladzijde van de Heilige Schrift, dat Hij met een losgeld van oneindig grote waarde gekomen is, om ons vrij te kopen. Zo ben ik dan Zijn eigendom. U ziet wel, dat ikzelf geen penning betaald heb; Hij heeft alles alleen gedaan. Toen Hij echter de koopprijs voor mij betaald had, lag ik nog op de galeien, in ketenen en banden, in de gevangenis van de duivel en van de zonde, en stond onder hun heerschappij. De Wet was voor mij een gestreng man, voor wie alles in orde moest zijn; niets mocht er aan ontbreken. Maar ik was daarbij voortdurend ziek en kon niets goed doen; de kinderen, die ik hem schonk, stierven allen. Maar de Heere heeft overwonnen; Hij heeft de sterke zijn roof ontnomen, zodat wij zingen mogen: „Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen, om uit te delen onder de mensen. Ja, ook de wederhorigen, om bij U te wonen, o Heere God!” Zo heeft Hij de gevangenis ingenomen, gevankelijk gevoerd, en tot de duivel gezegd: „De Heere schelde u, gij satan! Ja de Heere schelde u, die Jeruzalem verkiest; is deze niet een vuurbrand, uit het vuur gerukt?”

En Hij heeft nog meer gedaan. Hij is tot mij ingekomen, in mijn arm hart met Zijn Woord, met Zijn Geest. Hij heeft mij op de rand van de verlorenheid gevonden. Ik had nooit of nimmer gedacht, dat Hij mij ooit zou gevonden hebben. Want ik ben veel verdoemelijker geweest dan al de verdoemden. Van Zijn eeuwige liefde heb ik eerst later iets gehoord, en dat Hij mij vrijgekocht heeft, heb ik ook eerst later verstaan, maar Hij is met Zijn Woord, met Zijn Geest tot mij gekomen. Toen ben ik tegenstrevig geweest en wilde mij van Hem niet laten vinden; ik heb mijn huis versperd, opdat de Heere Jezus er toch niet inkwam. Met mijn tranen en gebeden, met mijn zonden ging ik tegen Hem in, - toen ging Hij dan heen; daarna wilde ik echter weer, dat Hij binnenkwam; en wanneer Hij kwam, wilde ik Hem toch weer niet hebben. Doch Hij was sterker dan ik, en Hij sprak van niets dan van vrije liefde, van goedheid en ontferming. Kort en goed: of ik wilde of niet, - Hij is mij te sterk geworden en heeft overmocht. Hij heeft, of ik wilde of niet, met Zijn almachtige liefde mij het hart genomen, en ik was het kwijt, ik wist zelf niet hoe. En toen greep ik Hem aan en riep: „Gij zijt mijn Zaligmaker, voor eeuwig mijn Zaligmaker, en ik ben de Uwe!” - Uit was het met mijn tegenstreven en met mijn nood! Amen.

NAZANG: Psalm 25: 7.

DERDE LEERREDE

Gehouden 14 Augustus 1859, voormiddag

VOORZANG: Lied 143: 8-11,

Wat G' in Uw Woord mij hebt beloofd,
Vertrouw 'k U toe, o heerlijk Hoofd!
Voorwaar, voorwaar, zo was Uw woord,
'Die in Mijn Woord blijft, naar Mij hoort,

Die zal niet komen in 't gericht,
Maar ziet de dood vrij in 't gezicht.
Want, schoon zijn lichaam eenmaal sterft,
'k Bewaar hem, dat hij niet verderft.

'k Verbreek gewis, met sterke hand,
Van dood en graf de helse band,
En geef een plaats hem in Mijn Rijk,
Maak hem de zaligen gelijk;

En 'k schenk hem deel aan d' eeuw'ge vreugd,
Die daar de kind'ren Gods verheugt.'
*Help, Heer! vergeef ons onze schuld,
Sterk ons tot wachten met geduld!*

Geliefden.

De vorige Zondag bespraken wij, wat het is, zichzelf verloren te hebben en het eigendom van Jezus Christus in leven en sterven te zijn geworden. Hoe gelukkig, voor eeuwig gelukkig, is men toch, te midden van alle tegenspoed; hoe ongestoord blijft toch, te midden van al de onrust van dit leven, de innerlijke rust. Hoe waar, hoe gegrond en nuchter blijft, te midden van al de droefheid, de blijdschap in het binnenste, wanneer men in waarheid zeggen mag: *Ik ben niet meer mijns!* Dan ligt het leven niet stil; integendeel, moet men ook al klagen:

Midden in dit leven

Van de dood omgeven, -

Wie is er, die daar hulp verleent,

Om Gods gená t' erlangen?

Het leven laat daarop volgen:

Dat bent U, Heer', alleen!

Nee, het leven, moet het ook worstelen met de dood, het kan toch niet voortdurend onderliggen, maar moet telkens weer boven komen.

Wat heeft de arme wereld daartegenover te stellen? Bij alle uiterlijke glans en al de pracht is er toch niets dan ellende, bij al de uiterlijke vrolijkheid is van binnen de hel, en in het geheel geen blijde verwachting. Maar hij, die het eigendom Jezus Christus geworden is, mag voor dit en het toekomstige leven zeggen: „De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen, ja, een schone erfenis is mij geworden”. (Ps. 16:6.) Hem

mogen door de duivel veel hinderpalen in de weg gelegd worden, hij breekt nochtans door. Want machtiger dan al de tegenstand is de genade Christus, waarin hij geroepen is. En Koning Jezus zal Zijn Rijk heerlijk doen te voorschijn komen, juist door deze tegenstand heen, zodat door alle tegenstand Zijn Rijk slechts verhoogd wordt. De duivel moge hem de hemel vaak betwisten, - datgene, waartoe hij uit genade geboren en wedergeboren is, ontgaat hem niet. Want Een is er, Die alles voor hem voor zijn rekening genomen heeft, en Deze brengt hem in de hemel. Ja gewis, het blijft waar, dat geen honger, geen zwaard, geen naaktheid, geen vervolging, geen zonde, geen droefheid, aanvechting en lijden, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte ons scheiden kan van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, uw en mijn Heere. u hebt er niets aan gedaan en er niets toe bijgedragen, dat u geboren bent; zo hebt u er ook niets aan gedaan en er niets toe bijgedragen, dat u zalig wordt. Wat u meent, daartoe gedaan en bijgedragen te hebben, dat alles is voor de hel, alles slechts daarvoor goed, om uw verdoemenis groter te maken. Doch daartegenover staat en blijft vaststaan: vergeving van al de zonden. Vast staat dit woord: „Vader, Gij hebt Mij dezelve gegeven, zij waren de Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven.” (Joh. 17:6.)

En nu treedt Hij op, de trouwe Voorspraak, nu zorgt Hij voor Zijn eigendom, leidt Zijn schapen, als iemand, die weet, waar het groene gras te vinden is, en Hij waakt over Zijn schapen, als een machtig Herder, Die Zijn leven voor zijn schapen stelt. „Op Mij aan!” zegt Hij, wanneer een verscheurende leeuw komt. Hij waakt over Zijn schapen, als een machtig Koning, en verdedigt Zijn duur gekocht eigendom met de macht en almacht, die de Vader Hem als Middelaar gegeven heeft.

Kinderen, kinderen! Haast u, spoedt u om uws levens wil, opdat ge uzelf verliest, opdat ge uzelf bij aanvang en voortgang meer en meer mag verloren hebben, opdat u door waar geloof in Christus mag ingeplant zijn, om een rijkdom te verwerven, zoals de wereld u die niet geven kan: Hem krijgt men tot eeuwig trouwe Broeder, God tot Vader, de engelen tot trouwe vrienden, de hemel tot hemel, het Paradijs tot eeuwige woning en een goede teerpenning op de weg, waarmee men wel uitkomt; immers die penning draagt als stempel het beeld van de Koning van de hemels en van de aarde, en zal gelden in de hemel, op de aarde en in de hel.

Beschouwen wij, deze morgen in het bijzonder, hoe de leerling, die de Catechismus geleerd heeft, verklaart, waarom en ***dat hij in leven en in sterven het eigendom, het eeuwige eigendom Jezus Christus is; hoe hij daarvan zeker is.***

Wij behandelen dus nogmaals de eerste Vraag en het eerste Antwoord van onze Heidelbergse Catechismus en beschouwen een nieuwe zijde van deze parel van grote waarde.

De leerling zegt: ***Hij heeft met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald en mij uit al het geweld van de duivel verlost, en bewaart mij alzo, dat, zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij al de ding tot mijn zaligheid dienen moet.***

TUSSENZANG: Psalm 84: 4.

*Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort;
Elk hunner zal, in 't zalig oord
Van Sion, haast voor God verschijnen.
Let, Heere van de legerscharen! let
Op mijn ootmoedig smeekgebed!*

*Al! Laat mij niet van druk verkwijnen:
Leen mij een toegenegen oor,
O, Jakobs God! geef mij gehoor!*

De leerling zegt: *Ik ben niet meer mijns*. Voorheen lag hij neder in gevangenschap, in de schrikkelijke gevangenis van de duivel, van de dood en van de zonde; toen meende hij, dat hij vrij was, en hij was in zoverre vrij, als God hem in Zijn rechtmatige toorn had overgegeven, en toen moest hij dan maar zien, hoe hij het met het gebod en de Wet Gods in orde bracht. Nu zegt hij evenwel: *God heeft mij van mijzelf gered; ik ben niet meer mijns!* Dat is wel een ramp zalig mens die voor eigen rekening moet liggen, die zo daarheen leeft en zelf moet toezien, hoe hij er doorkomt. De leerling is nu de dienstknecht van de Heere geworden. Was hij te voren een slaaf van de zonde en van eigen lusten, nu heeft de hemel hem verlost en als een vrijgelatene heengezonden. En zodra hij een vrijgelatene geworden is, heeft hij op het veld zijn Boas gevonden en is voor eeuwig met Hem verbonden. Nu wil hij zijn leven lang niet weer vrij zijn, maar hij wil zijn en blijven: vrij en los van zichzelf, zó, dat hij zichzelf met al zijn doen, hart zin, wil, gedachten en weg verloren heeft en hij nu een dienstknecht van de Heere Jezus Christus is. Zo heeft hij zich aan Hem overgegeven, om Zijn eigendom te zijn, en deze Koning der Koningen de eed van trouw gezworen, hetgeen hem nimmer berouwt. Blijmoedig gaat hij van nu af door bezaaide en onbezaaide landen en volgt het Lam na, waar Het heengaat. En het Lam, dat weet hij, staat voor alles in; waar het Lam blijft, daar blijft hij ook!

Nu spreekt de leerling echter van zonden. Daarmee bedoelt hij niet alleen monnikszonden of nonnenzonden, zonden tegen het zevende gebod, zonden van de onkuisheid, maar daarmee bedoelt hij overtreding van al de geboden Gods. Hij heeft zich waarlijk voor Gods gericht schuldig bevonden aan de overtreding van al deze geboden. Zonden zijn daden, handelingen tegen Gods gebod, tegen Zijn Wet. Eigenlijk zijn al onze handelingen op zichzelf gelijk, op zichzelf goed noch kwaad. Maar wat zal de mens, nadat hij God, zijn leven, er aan gegeven heeft, wat zal hij anders kunnen doen dan zondigen? Hij is uit het Beeld, uit de genade Gods, en heeft hij nu ook zijn leven lang niets dan goed, alleen wat prijselijk is, gedaan, zodat hij met de rijke jongeling kan zeggen: „Al deze dingen heb ik onderhouden”, dan is nochtans alles, wat hij onderhouden heeft, al zijn doen, al zijn goede werken, al zijn prijselijke daden, alles zonde voor God. Want hij is niet in genade bij God, hij is niet met God verzoend.

En voorts, hoe is het overigens gelegen met al de deugden, met al het prijselijke, dat de wereld, ook de zogenaamde christelijke wereld, daarvoor uitgeeft? Wanneer men niet door waar geloof in Christus ingelijfd is, zijn al de gedachten, daden en handelingen van de mensen slechts antichristelijk, enkel vijandschap. Daar deugt de grond niet. Dan kan de duivel ook vroom zijn. veel vromer dan de vrome Gods.

Tot de zonden, waarvan de leerling spreekt, behoren allereerst de zonden tegen de eerste tafel van de Wet, en voorts die tegen de tweede tafel. Daarmee begint weliswaar een mens, dat zijn geweten hem verontrust wegens dingen, waarom zelfs een hond de stok vreest, - bijvoorbeeld wanneer hij gestolen heeft, - of hem daarover bestraft, dat hij onkuis geweest is of onkuis is en wilde lusten gevoed heeft, die zelfs het vee niet duldt, gelijk wij uit de natuurlijke historie weten.

Maar zeg nu eens, jongens en meisjes, is je dat wel ooit tot zonde geworden, dat je een leven leidt, zonder aan God te denken? Dat je Hem de eer niet gegeven hebt, niet getracht hebt, Hem tot uw verzoende God en Vader te bekomen? Hoeveel tegenstand

is er in de mens! Wordt hij tot bekering geroepen, dan meent hij, dat hij naar de hel moet; wordt hij tot de genade geroepen, dan is het hem, als moest hij naar de galg; waar men hem tot het hemelse leven roept, denkt hij, dat het voortaan met al de blijdschap uit is. Meestal begint hij tranen te storten, wanneer men hem met die dingen aankomt. Deze vreselijke rebellie tegen de genade, - is die je ooit tot zonde geworden? Paulus werd het tot zonde, dat hij de Gemeente Gods vervolgd had, en daarom noemt hij zich *de voornaamste van de zondaren*. Welaan, al die verkeerde gedragingen jegens de genade, al die verkeerde uitleggingen van de wegen Gods, dat men God voor de duivel en de duivel voor God houdt, dat men zijn eigen leven steeds vasthouden en geenszins op genade wil drijven, - deze vervloekte huichelarij, dat men van vergeving van zonden hoort en toch bij zijn begeerte blijft en de harde nek niet onder Gods gebod buigt, - werd je dat ooit tot zonde?

De gelovige, die ons de Catechismus gaf, dacht aldus: Bent u een kind des Verbonds, - daar hebt u de Catechismus! - Bent u een kind des Verbonds, dan komt u stellig tot bekering, en wanneer u tot bekering komt, zult u wel ondervinden, wat het is, verzonken te liggen in zonde en overtreding. Daar wordt alles zonde.

Dus wanneer de leerling zegt: „voor al mijn zonden”, dan bedoelt hij: voor al mijn daden, goede en boze, voor al mijn gedachten, voor mijn gehele leven, voor mijn gehele weg. Alles wordt hem tot zonde, zodat hij niet één goed haar meer overhoudt, zodat er geen goed, in het geheel geen goed meer aan zijn leven overblijft. Dat verstaat hij onder „zonden”.

En nu zegt de gelovige rondweg, dat hij die zonden begaan heeft; hij had ze, zij drukten hem, toen was Gods hand dag en nacht zwaar op hem, zodat zijn sap werd veranderd in zomerdroogten. Hij zegt, dat hij de zonden begaan heeft en ze nog begaat; dat hij weliswaar de zonde haat, maar dat hij toch doet, wat hij niet wil. Hij is van angst zo te moede geweest, als zelfs de verdoemden in de hel niet. Nóg is hem bang; dit weet hij ook - hij heeft het geleerd en ervaren, toen hij voor Gods gericht vrijgesproken werd, - dat, terwijl hij zich beijvert, voor God en mensen met een goed geweten te wandelen, hij nochtans zijn leven lang niet beter wordt. Daarom heeft hij, toen de betaling geschiedde, er voor goed van afgezien, om naderhand ooit iets af te doen, het weer goed of beter te maken, om zo, enigszins uit dankbaarheid, de verbazende grote, onmetelijke som, die voor hem uitgegeven is, enigermate te vergoeden. Als rebel tegen God, als onheiliger van de Naam Gods, als rustverstoorder en sabbatschender, als ongehoorzame, als echtbreker, dief en moordenaar, als iemand, die vol boze lusten is, stond hij voor het gericht. - Vrijgesproken is hij, maar hij blijft zijn leven lang een schuldenaar, zijn leven lang de zondaar.

Ik zeg: dat heeft hij ervaren, toen de betaling geschied is. Hij bekent, dat hij zonden gehad heeft, en dat hij zonden hebben zal. Hij noemt ze *mijn zonden*. Ach ja, wat geeft het u, wanneer u slechts hoort van vergeving van de zonden en dit Artikel maar kunt opzeggen? Gelukkig kind, gelukkige volwassene echter, wie het gaat als zekere zuster in de Gemeente, die tot zichzelf inkeerde, toen haar in de catechisatie door de leraar de vraag gedaan werd: “Wat geloofd gij van de vergeving van de zonden?” - Wat blijft de mens hinken op twee gedachten? Waartoe de uitvlucht: „Ik weet het niet!” terwijl hij het toch wèl weet. De zaak moet beslist zijn, voor men sterft.

„*Mijn zonden*”, zegt de leerling. Ja, dat heeft hem vreze veroorzaakt, en hij heeft gezucht: ach, dat het ook voor mij was! Dat ook mijn zonde uitgedelgd waren! En kreeg hij ook al eens troost, deze was toch niet blijvend, hij bleef niet lang; kortom, de leerling kon nooit tot ware vrede komen. Want bij al het geloof aan de betaling, die

Christus voor ons gedaan heeft, had hij toch nog valse munt; hij maakte vals geld en geloofde stellig, dat het echt goud was. En dat wilde hij later in betaling geven. God werkt intussen aan de Zijnen zolang, tot zij op Zijn Woord gezonken zijn. Dan is er niet een rust naar de letter, maar wel is de Heere bij zo iemand, en men heeft Zijn Woord, en dat blijft gewis. Anders kan de duivel een mens wijsmaken, dat hij vergeving van zonden heeft; hij kan hem in de droom een Jezus voorschilderen, hem met een psalmwoord of gezangversje in slaap wiegen; de Heere echter maakt de Zijnen tot ware zondaars, en dan laat Hij hen gezonken zijn op Zijn Woord. Dit Woord blaast Hij in het hart. Of ge u morgen of overmorgen, na jaar en dag daaraan ook niet meer houden kunt, het is er nochtans in. Dat is het onvergankelijke zaad, waarvan de Apostel Petrus spreekt 1 Petrus 1: 23.

„Al mijn zonden”, - zegt de leerling. Hij klaagt zich dus aan, en dat niet alleen, maar hij verdoemt zich ook en hij verdoemt alles, wat in hem is, geheel en al. Aan zonden vergeving slechts in algemenen zin te geloven, is een geschenk van de duivel; u moet weten, dat zij er voor u is. Dit moet ik weten: *voor mij! voor mij!* Wij moeten Hem te woord staan. Het moet persoonlijk met de Heere uitgemaakt zijn, en Hij wil het persoonlijk met de mens uitmaken.

Voor al de mijn zonden heeft Hij betaald, zegt de leerling. Het is er dus niet zó mee gelegen, dat hij denkt: Voor deze zonde - ja. Maar voor die zonde, dat weet ik toch zo zeker niet. Het kan in het hart van een mens wel zo liggen, dat hij denkt: hoe graag zou ik willen geloven, dat de Heere voor al mijn zonden betaald heeft! Ja, deze zonde, die ik eens begaan heb, en die zonde, die ik eens begaan heb, - ik weet, dat Hij daarvoor betaald heeft. Maar er is toch een zonde, die te afgrijselijk, te gruwelijk en afschuwelijk is; zij knaagt nog steeds aan mijn geweten, en ik mag met deze zonde niet voor God verschijnen. Zou ik dan niet door boete, kastijding en onthouding God kunnen tonen, hoezeer ik berouw heb over deze zonde, en het zo enigermate weer goedmaken? Zo ligt het in het hart van de mens en vandaar die veel soorten van monnikenvroomheid.

Wat noemt u dan eigenlijk *grote*, en wat noemt u *kleine* zonden? God oordeelt anders dan wij. Sla een blik in de Schrift! Waar ge denkt: Nee, dat zijn toch schrikkelijke zonden tegen God! Daar komt Hij met water uit de steenrots en met manna van de hemel. En een andere keer slaat het vuur van de hemel er in en verteert alles, en u staat daar en vraagt: Wat hebben die mensen eigenlijk gedaan? - Christus betaalt niet zo ongeveer de helft, nee, dat doet Hij niet. Hij betaalt niet zo ongeveer honderd duizend gulden, opdat u later met uw arbeid nog tien stuivers betalen zou. Alles of niets! Zo Een is Hij! Christus heeft betaald voor al uw zonden. Hoe groot haar aantal wel is? Ja, dat weet ik niet! Goed, *dat Christus, als Middelaar voor ons waarachtig mens, tegelijkertijd waarachtig God is, en dus het losgeld, dat Hij betaald heeft, eeuwig geldt, van oneindige waarde is*. Want wie kan al de verborgen afdwalingen tellen? Hoe waar is het woord: „Want mijn zonden zijn meer dan de haar mijns hoofds, en” - wat nog het verschrikkelijkst is, - „mijn hart heeft mij verlaten.”

„Voor al mijn zonden”, dat zijn de zonden, waarover u roept: „Gedenk niet de zonden van mijn jonkheid!” Zij zijn alle uitgedelgd. Dus al de zonden, die begaan zijn; - maar hoe staat het nu met die van heden? Ja, dat wil men wel erkennen, dat Christus voor de zonden, die begaan zijn, betaald heeft. Maar voor die van heden? Spreekt men daarvan, dan wordt de mens boos en onhandelbaar. In plaats van dat aan te nemen, zal hij veeleer de een of ander van zijn naasten bijten en vereten, omdat deze hem de gelegenheid gegeven heeft om te zondigen, en zal op die wijze zonde op zonde

stapelen, omdat zijn eigen verkeerdheid aan het licht gekomen is.

Bent u echter, mijn kind, van God geleerd, en komt heden de dood, - hebt u dan een andere toevlucht dan Christus, de Heere? Hebt u een andere rechterstoel, om u daarop te beroepen, dan de genadetroon? Spreek op!

„Ja, ik kan het zo moeilijk geloven”, antwoordt u.

O, ik ook! Maar wat wij kunnen of niet kunnen, dat verandert niets aan de waarheid, die blijft vaststaan. Maar wat zondigt u heden, nu u het Woord Gods hoort; of wat zult u vandaag zondigen? Ruth zei: “Uw volk is mijn volk, en uw God is mijn God!” Dit is wel de eerste zonde, dat u de prediking hoort en naar huis gaat, en het blijft, zoals het was. Er is gepredikt, en nu moest dit besluit er zijn: ik moet het hebben! Maar dit besluit is er niet. Voorwaar, dat is een zonde van u, alleen al zwaar genoeg, dat u zou waard zijn, daarom doodgeslagen te worden.

„Voor *al* mijn zonden”, dus voor die van het verleden, voor die van het heden en voor die van de toekomst. - Ook voor die in de toekomst? Ja, ook voor die in de toekomst! Christus betaalt niet zo, dat het slechts gelden zou voor tien, twintig of dertig jaren. Eeuwig of in het geheel niet! Toen ik nog jong was, had ik veel beter voor mijn zonden kunnen betalen dan nu, nu ik oud geworden ben. Daarom wilde ik het dus liever omkeren en zeggen, dat ik betaal voor de zonden van mijn verleden, en Christus voor die van het heden en van de toekomst. Wanneer men nog jong is, denkt men: O, wat zal ik er een zijn, als ik eens zestig jaren oud ben! Is men echter zestig of negentig of honderd jaren oud geworden, zo blind men anders was, zo scherp ziet men nu; het oog vindt stof in hoeken en gaten, waar de jeugd niets ziet. Men wordt steeds zondiger voor God en zijn heilige engelen. Dus ook voor de zonden in de toekomst heeft Christus betaald? Ja, ook voor die in de toekomst. „*Vader der eeuwigheid*” heet Hij. (Jes. 9:5)

Maar daarvan zou men toch misbruik kunnen maken!

Och, de wereld roept niet over de vreselijke ongerechtigheid, dat er een geestelijk hof bestaat, dat voor en na aflaten verkoopt en daarmee een mens, wanneer hij bijvoorbeeld deze of geen bedevaart doet, voor honderd of voor honderd duizend jaren zondenaflaat verzekert. Moest men zulk een geestelijk hof niet van de aarde wegdoen, en moesten niet al de regeringen daarop uit zijn? Er kunnen daaruit immers niet dan gruwelen en kwade zeden voortkomen! Is dat dan geen misbruik? En nu zou de prediking, dat Christus ook voor de zonden van de toekomst heeft betaald, misbruik veroorzaken? In de seconde, waarin u de geest geeft, en deze in de handen der engelen gelegd wordt, opdat zij u overbrengen, zult u nog zondigen, en voor deze zonde, nog in de laatste zucht, voor deze alleen al moet er een eeuwige genoegdoening zijn, een genoegdoening door verzoening. Daarom zegt de leerling: „Voor al mijn zonden heeft Christus betaald!” Dat is: ‘Hij heeft door verzoening Gode genoegdoening aangebracht, Hij heeft Gode het eeuwige losgeld, de onmetelijke som, die wij Hem niet betalen konden, betaald; Hij heeft voor alles betaald.’

Dat moest de leerling weten, daarnaar ging zijn ziel uit. Daar komt de mens vanzelf niet op; op deze waarheid: dat Christus voor hem volkomen betaald, dat Hij een volkomen genoegdoening door verzoening voor hem aangebracht heeft, - op deze waarheid wordt hij door de Heilige Geest gebracht. Nee, er kan in Gods Gemeente van deze leer geen misbruik gemaakt worden, waar de leer van de genoegdoening gehandhaafd wordt. Want wanneer ook maar een straaltje van het licht, dat in de eerste Vraag en het eerste Antwoord ontstoken is, in uw hart valt, dan is ook het geloof opgegaan; wanneer slechts een begrip, een zaligend begrip van de eerste Vraag en het eerste Antwoord in uw hart verwekt is, dan is ook het geloof geboren. En dit

geloof heeft dadelijk een scheiding gemaakt tussen licht en duisternis, tussen gerechtigheid en ongerechtigheid, tussen heiligheid en onheiligheid. Dan kunt u weliswaar zondigen, zoals geen kind van de wereld het kan, beneden het vee en beneden de duivelen zinken, maar dan is er berouw, dan is er smart; men neemt het tegen de zonde op, men moet van haar af. En deze strijd blijft hier beneden, zolang men leeft. Hoe meer men de macht van het woord ondervindt: „Die heilig is, dat hij nog geheiligd worde” (Openbaring 22: 11), van de te meer kent men zich voor God als onrein en verdorven. Maar er is rust noch vrede in het gebeente, ook niet bij één zonde. Moge zich ook deze of geen met een gestolen troost tevreden stellen, de rechtvaardige God zal hem geen rust, in zijn geweten geen rust laten. „Je liegt!” heet het daarbinnen. En met kracht, zodat het tot een besluit komt, wordt in de ziel geworpen: *Het moet in orde voor God; de zonde moet verzoend zijn, er moet betaling geschieden; Gods eer, Zijn Naam, Zijn gerechtigheid, die ik geschonden heb, eisen het. Eerder ik in de hel, dan dat deze gekrenkt worden. Gods Naam, Zijn eer, Zijn Wet zullen volkomen en ongekrenkt blijven, en geen tittel of jota daarvan zal vallen.*

De waarachtig berouwhebbende zondaar onderschrijft zijn leven lang met zijn bloed: *Heere, de eeuwige dood heb ik verdiend, U evenwel bent mijn leven en mijn gerechtigheid!*

Dus is dit de grond van de troost voor de leerling, dat hij weet: *Hij heeft voor al mijn zonden volkomen betaald.*

Van God gezonden komt de leraar onder het volk, in de Gemeente. Wie nu zonden heeft, werkelijke zonden, ... die zal, zo God hem een oprecht gemoed gegeven heeft, onder zijn zonde vergaan. En wie nu onder zijn zonde vergaat, die worden in het verslagen hart deze woorden gelegd: „Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is”. En hij leest, wat God van de hemel met het Bijbelblad onder de Gemeente gebracht en haar gegeven heeft, en zegt: „Dat is waar, ook voor mij!” Amen.

NAZANG: Lied 140:11 en 12.

*Hoewel de zonde mij bezwaart
Zo ben ik nochtans niet vervaard;
Ik weet, mijn God, zo trouw als groot,
Verwon de dood,
Toen Hij Zijn Zoon ten offer bood.*

*In Christus is mijn heil gewis,
Die voor mijn schuld gestorven is,
En opgestaan is uit het graf.
De helse straf
Nam mij Zijn dierbaar zoenbloed af.*

VIERDE LEERREDE

Gehouden 14 Augustus 1859, namiddag

VOORZANG: Psalm 66: 4 en 5.

*Looft, looft de Heere van de legerscharen,
O volken! heft een lofzang aan!
Hij wil ons in het leven sparen,
Ons hoeden op de steilste paan,
Voor wank'len onze voet bevrijden,
Gij hebt ons voor een tijd bedroefd,
En ons gelouterd door het lijden,
Gelijk het zilver wordt beproefd.*

*Een net belemmerd' onze schreden;
Een enge band hield ons bekneld;
Gij het door heerszucht ons vertreden;
Gij gaaft ons over aan 't geweld.
Hier scheen ons 't water t' overstromen;
Daar werden wij gedreigd door 't vuur;
Maar u deedt ons 't gevaar ontkomen,
Verkwikkend ons, te goeder uur.*

Geliefden.

Laat ons in deze uur voortgaan met onze beschouwing van het Antwoord op de eerste Vraag van de Heidelbergse Catechismus.

Hedenmorgen overwogen wij, hoe het geloof aldus spreekt: Jezus Christus, mijn Heiland, heeft voor al mijn zonden betaald, Hij heeft daarvoor volkomen betaald, niet slechts de halve prijs, niet slechts drie vierde daarvan, niet zó, dat er nog iets zou te betalen zijn; nee, geen zucht, geen traan van u richt hier iets uit; noch uw bekering, noch uw oprecht hart noch een verslagen geest, noch een verbroken gemoed. Hoewel dat alles tot het leven behoort, is het toch slechts zijn weldaad en door Hemzelf gewerkt. Want nadat Hij betaald heeft, laat Hij het daarbij niet blijven, integendeel: wanneer Hij een mens vrijmaakt, zet Hij hem ook in al de hemelse goederen in, ja in al hetgeen tot het geestelijk leven, tot de zaligheid behoort. Hij verlost niet, als wij geloven en ons bekeren, maar *opdat* wij geloven, dus tot geloof, tot waarachtige boete en bekering. Dat alles vloeit alleen voort uit de betaling, die Hij, gebracht heeft, en het is er, wanneer Hij het wil. Immers wanneer u zou wensen, een oprecht hart te hebben, en het bij uzelf zoekt, dan is er niets, en wanneer u zou wensen, een verbroken gemoed te hebben, dan zult u bevinden, dat uw hart van steen is. Hij doet het alleen, en wel krachtens Zijn betaling. Hij betaalt volkomen, en wel voor eeuwig, gelijk geschreven staat: „Israël wordt verlost met een eeuwige verlossing”. (Jes. 45:17). Of mijn hart of u het gelooft of niet gelooft, - het is nochtans waar!

Dit losgeld, waarmee de Heere Jezus Christus ons gekocht en genoegdoening aangebracht heeft, willen wij toch eens wat meer van nabij beschouwen.

De Catechismus noemt het: *Zijn dierbaar bloed*; gelijk ook de Apostel Petrus betuigt: „Wetende, dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uw ijdele wandeling, die u van de vaderen overgeleverd is. Maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam”. (1 Petrus 1: 18 en 19.) Is daar het woord „bloed” soms een beeld, of heeft de Heere Jezus de Zijnen werkelijk met Zijn bloed gekocht? Werkelijk! In eigenlijke zin en letterlijk hebben wij op te vatten, wat veel kinderen opzeggen, wanneer zij naar bed gaan: „*Het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde.*” (1 Joh. 1:7.)

De Wet zegt namelijk, dat het leven in het bloed is, en daarom heet het bloed zelf dikwijls „het leven.” Er staat geschreven: „Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden”. Daar wij van God afgevallen zijn, is niets dan haat tegen God en de naaste, nijd en boosheid bij ons aanwezig. Waar echter haat is, daar is ook doodslag; hetzij dan de doodslag werkelijk plaats gehad heeft of niet, - wat nog erger is, de wortel van de doodslag is er. Adams afval van God was Dus een vergieten van het bloed Gods. Iedere zonde, hoe zij ook hete, - zonden, die ons, om zo te zeggen, ontglippen, waaraan wij niet denken, en die ons zo klein en onbeduidend toeschijnen als een speldenkop, - iedere zonde is een vergieten van het bloed Gods; het is een doodslag, aan Hem begaan.

Hoe kan nu de genoegdoening geschieden?

Ach, mijn Geliefden! Wij zijn als een vat, waaruit al het oude moet weggedaan worden, zal er iets nieuws inkomen; een vat, waarin melk was, die zuur geworden is, moet eerst gereinigd worden, voordat men er nieuwe melk indoet. Zo moet ook uit ons eerst het oude leven weggedaan worden, anders verderft het ook het nieuwe leven; ons leven, ons innerlijk ik en innerlijk-zijn moet uitgestort, uitgedrukt worden, juist zoals de priester bij het offer het gevogelte nam en al het bloed er uitdrukte (Lev. 1: 15 enz.), gelijk het bloed van de slachtdieren uitgestort werd aan de voet van het altaar. Zo moet ons leven naar de Wet uit ons weggedaan worden. Naar de Wet zijn wij dood, en wel, niet om maar verstikt te worden, maar zó, dat ons bloed uitgestort worde, zodat geen droppeltje daarvan overblijft.

Kunnen wij dat? Als wij het doen, dan is de mens voor eeuwig verloren. Want voor Gods gericht geldt niet een tijdelijke, maar voor Gods gericht wordt uitgesproken een eeuwige straf. Voor Gods gericht moet dus zijn een eeuwig onbevlekt, onschuldig bloed. Nu komt Christus met Zijn bloed, als een onbevlekt, onbesmet, onschuldig Lam, en Hij in onze plaats stort Zijn bloed uit op de aarde, en zo is met Zijn dierbaar bloed voor de zonde genoegdoening gebracht.

„Dierbaar” wordt Zijn bloed dengenen, die bekennen: „Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad!” Met minder dan Zijn bloed kon niet betaald worden. En daar Zijn heilig Goddelijk leven, Zijn Goddelijk bloed daarin was, - hoe waar is het dan: “Wie in Mij gelooft, al ware hij ook gestorven, hij zal toch niet sterven, maar eeuwig leven.” Immers daardoor, dat Zijn Goddelijk bloed vergoten is, heeft Hij een leven verworven, dat niet vergaat, dat niet tijdelijk is, - een leven zonder einde.

Nu heeft Christus niet alleen de Zijnen zo vrijgekocht, met Zijn dierbaar bloed voor hen betaald, volkomen betaald, betaald voor al hun zonden, - maar de leerling zegt verder: *Hij heeft mij uit al het geweld van de duivel verlost.*

Toen de betaling geschiedde, waren wij er niet bij; u waart toen nog niet geboren, ik was ook nog niet geboren. In de eeuwige Vrederaad nam de Heere de betaling op Zich; de betaling zelf geschiedde voor achttien eeuwen op Golgotha. En sindsdien heeft Hij Zich steeds Zijn Gemeente, - waren het ook slechts twee of drie, - voor aller oog in stand gehouden; een Gemeente, waarin zou weerklinken de prediking: „Het is

volbracht.”

De betaling, de volkomen betaling wordt gepredikt, verkondigd. Nu blijft het echter niet bij het hoeren; integendeel, waar God met almachtige genade werkt, daar houdt Hij voor en na de een en de ander staande, en zij komen voor Gods gericht; hier moeten zij dan met hun bloed ondertekenen, dat zij de eeuwige dood verdiend hebben. Maar hier wordt hun ook bekend gemaakt, dat het handschrift, dat tegen hen getuigde, verscheurd is. En dan weet degene, die zo gerechtvaardigd wordt, dat niet van horen zeggen, maar hij heeft het zelf beleefd en met de ogen van de Geest gezien, dat de Heere gekomen is en de betaling aangebracht heeft.

Maar al heeft nu ook de Heere de betaling gedaan en de Zijnen verlost, zij zijn hier beneden toch nog in de gevangenis. In deze is de duivel meester, en hij heeft een knecht, dat is de dood. En deze dood heeft een prikkel, een vreselijke prikkel in de hand, en met deze prikkel drijft hij de armen mens in het rond, zoals men het een paard in de molen doet. Deze prikkel is de zonde. Met deze zonde houdt de dood de mensen voortdurend in vreze, en zo zijn zij, juist vanwege deze vreze, niet in staat, om te zien, te horen of een enkel goed werk te doen, maar het wordt alles tot zonde. Zo drijft nu de dood de mens onophoudelijk met die prikkel en houdt hem in zijn banden, en of nu de mens bevrijding gepredikt wordt, het helpt niets. De mens kan lezen: „Om de gevangenen te prediken loslating”, hij hoort niets; hij kan met de Gemeente zingen: „Hij heeft de gevangenis gevankelijk gevoerd”, en toch, hij blijft in de banden, in de banden van de dood, - al wordt hem ook gepredikt, dat de dood de macht ontnomen is. De dood heeft een schrikkelijke macht. Die macht heeft hij van de duivel. Sedert deze helse geest door zijn toverij Eva heeft ten val gebracht, sedert hij de mens heeft wijsgemaakt, dat deze weet, wat goed en wat kwaad is, sedert heeft deze helse geest op de mensen een recht gekregen en is hun vorst, een vreselijk tiran, en heeft een macht zonder weerga. Daarom kan de mens horen en zien: „Ziet, de mens!” - op Gabbatha; daarom kan hij de onschuld aan het kruis zien bloeden en sterven, kan hij zien, hoe de zon verduisterd wordt, de aarde beeft en de steenrotsen scheuren, - bij hem, bij hem scheurt het hart niet.

In zo vaste banden houdt hem de dood, in zodanig geweld houdt hem de duivel. Hij houdt hem zó in de dood, dat men tot een jongen, tot een meisje zeggen kan: „Je bent nog dood!” en het antwoord luidt: „Dat’s wel mogelijk”. Zonder aandoening wordt het gehoord, onverschillig wordt het opgenomen; het kind eet en drinkt en gaat zijns wegs. Er is geen gevoel.

En tot een ander wordt gezegd: „Zie toe voor uzelf; ik twijfel er haast aan, of u het ware leven wel hebt; aan de werken moet het toch openbaar worden!”

„Ik heb het toch!” wordt er geantwoord. Men blijft onverschillig, eet en drinkt voort en houdt de gruwel vast, gelijk wij dat ook in onze Gemeente kunnen opmerken; zo het niet spoedig anders wordt, dan zal men met de sleutelen van het hemelrijk de zodanige uit het midden van de Gemeente moeten wegdoen. - Zó is de mens in het geweld van de dood en van de duivel gebonden, dat hij niet ziet en niet hoort, waaraan hij behoefte heeft. Wanneer de kinderen belijdenis des geloofs zullen afleggen, bekommeren de ouders zich er meer over, dat het kind een goed kleed krijgt, dan dat het tot waarachtige bekering komt. Zó is de mens gebonden, is blind en doof.

Wanneer nu evenwel God komt en dit alles ontdekt, ziet, dan worden de banden, dan wordt het geweld van de satans gevoeld, dan wil het leven volstrekt licht, lucht en vrijheid hebben, het moet, wat het ook koste, het kerkerhol uit, het moet van de heerschappij van de zonde bevrijd en van al deze giftige inblazingen van de satan verlost worden.

De duivel heeft er zo recht zijn vermaak aan, dat de mens niet tot het leven, dat hij niet tot het geloof komt, dat hij op zijn zonden blijft zitten. Daarom zegt hij tot de mens: „Wanneer u belijdt, dat Jezus uw Heere is, dan vermoord ik u! Ik zal u zo met zonden overstelpen, dat u niet zult weten, waar u blijft!”

Nu komt hier een leraar en geeft u dit boekje, de Catechismus. Hij komt niet in een vrije stad, maar hij bezoekt de geestelijke gevangenen en geeft de geestelijk gevangenen dit boekje. Deze gevangenen zijn niet alle gelijk; er zijn onder hen enige, die er graag uit zou willen. Dat zijn zulke mensen, die bekennen en het wel van zich willen weten, dat zij misdadigers zijn. Het zijn waarlijk zeldzame mensen, die dat bekennen. Ik zou het tenminste betwijfelen, of in de gevangenis dezer stad zich drie kwaaddoeners bevinden; het zijn alle eerlijke lieden, zij hebben echter een ongeluk gehad en worden ten onrechte in hechtenis gehouden, naar zij zeggen. Maar er zijn toch ook mensen in, die bekennen, dat zij tegen de Wet gezondigd hebben, en graag vrij zou willen zijn. Daar komt nu de leraar en brengt dit blad tot oud en jong, tot dieven en moordenaars, en daar staat: *Dat ik uit al het geweld van de duivel verlost ben.*

O, Die zulke verlossing aangebracht heeft, Die geeft ook dat zij geloofd wordt, Die geeft ook dat bekend wordt, dat hart en lippen belijden: „Ik ben Uw eigendom! ik ben verlost!” - Komt nu, duivelen! Gij Filistijnen, komt nu alle over mij! Plaagt en kwelt mij, zoals u wilt, u hebt geen recht meer op mij! U duivelen, komt nu alle over mij en zegt van God, wat u wilt: dat Hij mij niet genadig en niet genegen is, dat ik niet rechtvaardig ben door vreemde gerechtigheid, - het is nochtans waar, en u bent leugenaars! U hebt geen recht meer op mij. Hij heeft mij verlost uit al het geweld van de lasteraars, die steeds zegt, dat de betaling van de Heere Jezus niet voldoende is, dat ik zelf ook nog iets moet hebben, dat ik mij zelf van het bruiloftskleed moet voorzien; dat ik, zo te zeggen, een zijderups moet zijn en mij een eigen huisje moet spinnen! Hij is een leugenaar, die zo spreekt, en mijn Heere Jezus is de Waarheid. Deze heeft mij verlost uit al het geweld van de duivel die God en Christus tegenover mijn geweten lastert, die wil, dat ik mijn God en Jezus lastere, die in mijn hart geschoten heeft en nog tracht te schieten allerlei giftige pijlen van de lastering tegen God en de naaste. Ik ben verlost van al zijn vreselijk geweld.’

De duivel beproeft het nu eens zo, dan weer anders. Hij komt eerst, alsof hij van de hoge hemel kwam, en dan doet hij zich dikwijls voor als een engel van de lichts. Maar daaraan kent men hem, dat hij de mens steeds tot werken drijft, in plaats van tot het geloof. Daaraan kent men hem, dat hij spreekt: „Zeg tot deze stenen, dat zij brood worden!” Daaraan, dat hij van de Wet wegtvoert; daaraan, dat hij steeds Christus en Zijn heilig offer verbergen en aan de mens ontnemen wil; dat hij de mens steeds het geloof, dat hij genade heeft, en dat hem vrije genade geschonken is, uit de handen slaan wil. Want dat weet de duivel wel: wanneer iemand dat gelooft en vasthoudt, dan is hij van de heerschappij van de zonde vrij.

Uit al het geweld van de duivel heeft Christus verlost. Spreekt hij daarvan hetgeen voor drie, vijf, zes, twintig, dertig jaren bij uw bekering geschiedde? Ja, maar daarvan niet alleen, maar Hij troost ook iedere bedroefde, die acht geeft op het woord van de Apostel Petrus: „De duivel gaat om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden”. Nu eens komt de duivel met deze, dan weer met die zaak, welke u gerust aan Gods hand kunt overlaten, en daarom kwelt hij u, opdat hij u de enige schat ontrove, en u niet de troost daarvan zou hebben, maar treurig zijn. Dát kan de duivel niet dulden, dat wij blijde en vrolijk zou zijn, dat wij een vrolijk leven zou leiden. Welk een zonde, welk een opeenstapeling van zonden is het toch, dat wij, waar hij ons

drijft en kwelt, hem niet onbeschroomd in het aangezicht zeggen: „Gij hebt geen recht op mij!” want in de profetieën van Hoséa, Hoofdstuk 13:14, staat geschreven: „Doch Ik zal hen van het geweld van de hel verlossen, Ik zal hen vrijmaken van de dood; o dood! waar zijn uw pestilentiën? hel! waar is uw verderf?” Welaan, of ook de troost, gelijk de profeet zegt, voor het ogenblik voor mijn ogen verborgen is, - Hij, Die het belooft, is getrouw.

Hoe heeft Hij dan de leerling, die het zijn leraar nastamelt, van al het geweld van de duivel verlost? Ja, dat ging, zoals wij in de geschiedenissen van de oude tijd lezen. Er waren toen zeerovers, die de schepen aanhielden, ze naar Algiers brachten, de mensen in ketenen klonden, in de gevangenis wierpen, en dan naar Europa schreven, dat die en die gevangen was, - en dat er een zeer grote som voor zijn bevrijding moest betaald worden.

Nu is de Heere Jezus gekomen en heeft op dezelfde wijze de Zijnen verlost. Hij heeft een onmetelijk groot losgeld betaald, namelijk *Zijn eigen bloed*. Hij is hier op aarde gekomen, Hij had geen gedaante noch heerlijkheid, Hij zag er uit als wij. De duivel kende Hem echter enigszins en dacht: Wanneer wij Die ook hebben, dan hebben wij het gewonnen. De Heere Jezus evenwel hield Zijn macht verborgen; Hij nam niets mee, geen zwaard noch stok, maar, arm en ellendig als Hij was, het Hij Zich door de duivel gevangen nemen. Toen gaf de duivel Hem over aan de dood, en in de dood, in deze kerker, bleef Hij tot aan de morgen van de derden dag; toen verspreidde Hij de reuk van Zijn nardus, een reuke Gods tot in de hel. Dat hield de duivel niet uit, maar viel in onmacht, en zo heeft Christus al de Zijnen uitgeleid en hen verlost uit het geweld van de duivel. Op Christus had de duivel geen recht, en zo was Christus van de hel een pestilentie en zal Hij het zijn en blijven. De duivel houdt nu weliswaar niet op, u te kwellen. De kinderen van de wereld laat hij met rust, maar u plaagt hij, de arme schapen Christus vervolgt hij, om deze schaapsstal sluipt hij heen, of hij zou kunnen inbreken, om een schaap te verscheuren en zijn bloed te drinken. Dan geeft de Heere de Zijnen, dat zij in Hem rust hebben, doch daarbij zeer goed weten: houdt u de deur niet gesloten, dan breekt de dief, de boze vijand in. Zo geeft de Heere hun dan, dat zij waken; zelfs wanneer zij slapen, waken zij toch. De Heere heeft hun een kostbaar edelgesteente gegeven, waarop geschreven staat: „Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze!” Vandaar dat zij het weten en van harte bekennen - niet: de duivel rijdt op deze of genen, - maar: de duivel rijdt op mij. Maar zij hebben dan toch de troost: komt de duivel en heeft hij mij eens overvallen, gebonden, meegevoerd en tot aan de rand van de hel gesleept, de trouwe Herder is nochtans daar en neemt mij weer mee naar de stal.

Daarom belijdt de arme en verlegene: *Hij heeft mij uit het geweld van de duivel verlost*. En bij ervaring weet ik het: honderdmaal, in weerwil van mijn waken en oppassen, ben ik in van de duivel banden geweest en heeft hij mij weggevoerd; ik wist ook niet anders, of ik werd niet weer vrij van hem. Maar ik riep in mijn nood de Naam Jezus aan, toen waren de strikken op eenmaal verbroken. Hij heeft mij verlost uit al de banden van de duivel. Ik heb het ervaren: ik ben en blijf tegenover de verzoeking gans en al als stro bij het vuur; - komt er vuur aan, dan ontvlamt het! Daarom is het goed, dat ik iemand naast mij op de weg heb, om voortdurend tot mij te zeggen: „Houd het schild des geloofs vóór u; het regent hier giftige pijlen!” - Giftige pijlen, - wie deze in zijn vlees gekregen heeft, die weet, dat hij, zolang hij leeft, steeds aan nieuwe verwonding blootstaat. Waar hij dan als door een wonder van dit gift genezen is, daar kan hij immers geen minuut rustig zijn, zo hij niet dit weet: *Hij heeft mij verlost uit al het geweld van de duivel*.

Daarmee zullen wij voor heden sluiten.

De kinderen hebben de gewoonte, na het afleggen van belijdenis, de catechisatie aan de jongere kinderen over te laten; zij behoren nu tot deze, die deze brug over zijn.

En de volwassenen weten nauwelijks, dat er voor de kinderen in de Gemeente een catechisatie is; zij hebben zo veel in het hoofd, dat het een buitengewone last voor vader of moeder schijnt te zijn, de kinderen onder handen te nemen en hun behoorlijk de Catechismus te overhoren. Voor hen zijn de kinderen zulk heilig vlees, dat, als zij maar een weinig weten, zij al genoeg weten.

Nu, ik heb het u voorgehouden en hoop, het u aanstaanden Zondag nogmaals voor te houden, opdat u opnieuw begint met deze Vraag en dit Antwoord, opdat u daarbij blijft en wel bedenkt: *Indien wij niet worden gelijk de kinderkens, zo zullen wij in het Koninkrijk van de hemelen geenszins ingaan.*

De bewijzen, dat het zó alleen waar is, als het ons verkondigd wordt, - laat ons die niet in de zak zoeken, ook niet in kisten en kasten, die wij van moeder krijgen, maar laten wij eerst eens onszelf afvragen: Zeg, o mijn hart gelooft u dat? Is dat voor u waar? Leeft u daarin? Is het uw element?

Zo niet, kom dan tot het besluit: ik houd mij nu eens bezig met mijn Catechismus, en blijf een weinig bij de eerste Vraag en het eerste Antwoord staan. Amen.

NAZANG: Psalm 116: 9.

*Och Heer! ik ben, o ja! ik ben Uw knecht,
Uw' dienstmaagds zoon; Gij slaaktet mijn banden.
Dies doe ik U gewillig offeranden
Van lof en dank, U plechtig toegezegd.*

VIJFDE LEERREDE.

Gehouden 21 Augustus 1859, voormiddag

VOORZANG: Lied 58: 35.

*Ach nee, o grote God, U zij het opgedragen!
Maak Gij het, zo Gij wilt,
Doe naar Uw welbehagen.
Hoe vreemd en donker 't schijn',
Het is toch eind'lijk goed,
Al wat Uw wondermacht
En hoogste wijsheid doet.*

*O Vader! wil daarbij
Het alles zo regeren,
Dat alle dingen' mij
Ten beste mogen keren.
Bewaar de plaats, daar 'k leef,
Dat nergens zij geklag,
En 't voor de naast' en mij
Verdraaglijk wezen mag.*

*'t Geloof is wel zeer zwak,
Doch schenk mij uit genade,
Dat deze zwakheid, Heer'!
Aan mijn ziel niet schade.
Hoe wonderlijk 't ook ga,
't Staat alles in Uw macht;
U zij dan ook alleen
De lof steeds toegebracht.*

Geliefden.

Men doet somtijd een goede vondst; ik bedoel een vondst - ja, van het vergankelijke, en dat kan wel eens verrassen en ons zeer te pas komen, maar het vergankelijke is toch vergankelijk, en wij niet minder. Welgelukzalig de mens, wie het daarom te doen is, in dit leven een zeker, een eeuwig houvast te hebben, een houvast, waaraan hij zich niet alleen voor het lichaam, maar ook voor de arme, naakte, ontblote, dorre ziel kan vasthouden. Dan moet men steeds naar Gods Woord, naar Gods waarheid heen, daarheen, waar men te voren een houvast, een waarachtige troost heeft gevonden. Want het licht is in de mens niet, het houvast en de troost waarlijk ook niet. Waar men dan tot Gods Woord gaat, daar doet men menigmaal een vondst, en zo heeft men werkelijk ook een vondst gedaan, wanneer men zo iets vindt als wat wij zo even met elkaar gezongen hebben. Weliswaar staat het honderdmaal beter uitgedrukt in de eersten besten Psalm, maar de mens wordt aan alles gewoon; daarom laat God het hem dan wel eens vinden, waar hij in het geheel niet gedacht had, zo iets aan te treffen. Wat wij gezongen hebben, legt getuigenis af van het geloof aan God de Vader, aan

Zijn eeuwige wijsheid, aan Zijn goedertierenheid en trouw, leert, alles aan Hem over te laten, te zwijgen en te aanbidden in het stof. Het verkondigt de zekerheid: de Vader zit aan het roer; zoals Hij regeert, zoals Hij bestuurt - ik versta het niet, ik begrijp het niet, maar het gaat goed, en het moet goed gaan. Want Hij is God, en Hij is niet de duivel, en Hij is Vader, en de Vader neemt het kind onder zijn tucht, zó, dat het openbaar wordt, dat het een zoon is en niet een bastaard.

Wat wij gezongen hebben, zetten wij deze morgen verder uiteen bij de beschouwing van de eerste Vraag en het eerste Antwoord van de Heidelbergse Catechismus, waar ons voor heden de volgende woorden ter behandeling volgen: ***En alzo bewaart, d.w.z. Christus bewaart mij alzo, dat zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet.***

Er is hier dus sprake van de bewaring, waarmee Christus de gelovige bewaart, en hoe, krachtens deze bewaring, alles, - niets uitgezonderd, - moet dienen tot de zaligheid van de gelovigen. Een blijmoedige belijdenis, die van de te blijmoediger wordt, naarmate wij meer van onszelf bekennen, dat ons geloof zwak is, ja dat het zo zwak is, dat wij uit onszelf geen jota daarvan geloven. Want wanneer deze belijdenis bij ons is, dan gevoelen wij van de te dieper onze ellende; des te krachtiger is dan echter ook in ons het zuchten, dat deze troost de onzen mag zijn. En wordt dan deze troost de onze, dan is er blijde dank, niet zozeer een dank op de lippen, als wel een, die uitkomt in 's mensen houding en wandel.

TUSSENZANG:

Lied 57: 1 en 3.

Wie maar de goede God laat zorgen,
En op Hem hoopt in 't bangst gevaar,
Is bij Hem veilig en geborgen,
Dien redt Hij god'lijk, wonderbaar;
Wie op de hoge God vertrouwt,
Heeft zeker op geen zand gebouwd

Men blijv' eerbiedig God verbeiden,
En zwijg' de Heere ootmoedig stil;
Hij zal ons naar Zijn raad geleiden,
t' Is goed en heilig, wat Hij wil;
Vertrouw het aan Zijn wijsheid vrij,
Hij weet, wat elk het nuttigst zij.

Er is hier dus sprake van de bewaring, waarmee Christus de gelovigen bewaart. De gelovige weet, dat Christus voor al zijn zonden betaald, dat Christus hem uit al het geweld van de duivel verlost heeft. Deze zekerheid heeft hij ontvangen, toen hij God in het aangezicht Jezus Christus, toen hij, in zijn verlorenheid en verdoemenis, de enige Zaligmaker heeft gezocht en gevonden. Hij heeft deze zekerheid in het Woord van zondevergeving gevonden, gelijk bijvoorbeeld in het woord: „Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is, wie de Heere de ongerechtigheid niet toerekent!” - of in het woord: „Ik delg uw overtredingen uit als een nevel, en uw zonden als een wolk.” Of in het woord: „Bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar mijn goedertierenheid zal van u niet wijken”. Daar de gelovige dit in het Woord heeft gevonden, en zeer goed weet, dat hij deze troost niet

heeft genomen, maar dat deze troost hem van de hemel door het Woord gegeven en in het hart is uitgestort, heeft hij van nu af de zekerheid: *ik kom in de hemel; de zekerheid: ben tot het eeuwige leven uitverkoren; de zekerheid: dat is niet iets voor de tijd, voor het vergankelijke, maar ik heb gevonden een genadige God en trouwe Vader in de hemel; dat is voor de eeuwigheid.* Ik geloof in Hem, hoewel ik Hem met mijn ogen niet zie. Maar eens zal ik Hem zien, gelijk Hij is. Met andere woorden: de gelovige weet dus volkomen zeker en bepaald, waar hij aanlandt. Nu weet hij echter ook dit, dat hij zulk een is, die zichzelf ieder ogenblik opnieuw in het verderf kan en zal storten; hij weet, dat de weg, die hij heeft te volgen, om in het Jeruzalem, dat daarboven is, aan te komen, een weg is door een grote en schrikkelijke woestijn. Hij weet, dat hij ieder ogenblik omringd is door inwendige en uitwendige vijanden. Hij weet, dat hij ieder ogenblik omgeven is door de duivel, door vlees en bloed en door alle mogelijke gevaren. Hij weet, dat hij van nu af een weg heeft te bewandelen, waarop alles er op uit zal zijn, hem zijn zaligheid te ontroven, zijn ziel dus opnieuw in het verderf te storten. Hij weet, dat dit een weg is, zo weinig geschikt, om de stad daarboven binnen te komen, dat er veeleer geen weg is, die meer dan deze de schijn heeft, nooit tot die stad te voeren. Kortom, twee dingen weet dus de gelovige: *hij, weet, wat hij is en waar hij belandt.* En voorts weet hij, *dat het met de gehele weg zo is gelegen en deze er zo uitziet, als zou hij daar nimmer aankomen.*

Tegen deze schijn in zegt nu het geloof, - niet het oog, dat ziet niet de rede, zoals deze gevolgtrekkingen maakt, - maar het geloof: *Christus bewaart mij!* De leerling zegt hier niet: „de Vader”, - hij zegt niet: „God bewaart mij”, - maar: Christus bewaart mij; mijn getrouwe Zaligmaker, Die mij met Zijn dierbaar bloed heeft gekocht, Die doet het”. De gelovige zegt bij deze Vraag, - mijn hart, gelooft je het of gelooft je het niet? - de gelovige zegt tot zijn troost: ‘De Vader heeft mij aan mijn trouwe Heiland, Jezus Christus, Zijn lieve Zoon, mijn volkomen Zaligmaker, overgegeven, opdat Deze mij voortdurend met Zijn bloed en Zijn Geest, gelijk Hij mij daarmee heeft gewassen, ook rein beware. Al vertwijfel ik niet aan Gods wegen, toch ben ik geneigd, menigmaal aan Gods leidingen bijna te wanhopen en te vragen, of God mij wel bewaren zal. Ik deel namelijk niet het geloof van de Christelijke wereld; daar is het: „God behoede mij,” en „God beware mij!” een woord van de lippen. Maar ik weet, dat ik voortdurend de dood verdien en verdiend heb, dat ik ieder ogenblik door mijn zonden de toorn Gods tegen mij moet gaande maken. Daarbij is het dan mijn troost, dat God de Vader mij arm mensenkind, aan Zijn lieve Zoon Jezus Christus heeft overgegeven, opdat Deze naar de macht van Zijn liefde voor mij zorg draagt. Nu verschrikken mij wel al de gevaren, die mij bejegenen, nu zie ik wel met vrees tegen de weg op, die ik te gaan heb; - want, wel zij God geloofd en geprezen, dat wij tot hiertoe gekomen zijn: hier een Eben-Haëzer en daar een Eben-Haëzer, - maar wij hebben nog menige gang te doen. En ik heb in mijn leven zo velen gekend, die het ware geloof schenen te hebben, ja die ik voor veel voortreffelijker hield dan mijzelf, en in het eind heb ik gezien, hoe zij door duivel en wereld toch nog meegesleept zijn. Hier is er een van de smalle weg naar beneden gestort; daar is er een van de smalle weg naar beneden gestort; hier zie ik een, die op het punt staat, van de rechte weg af te vallen; daar een, die op het punt staat, door de maalstroom meegevoerd te worden. Daarom maak ik deze toepassing op mijzelf: *wanneer zodanige de weg verlaten en er afvallen, waar zal ik arm kind dan blijven?*

Nu eens komt de duivel als een paus, een kardinaal, een bisschop, als een zeer vroom man, hoogst eerwaardig, dan eens in een gouden rok en met de geldzak; dan weer met bedreigingen, om mij mijn goede naam te ontnemen; een andere keer met het zwaard

en dreigt, mij en de mijnen het arme leven te roven, mij al de water af te snijden. (Vergelijk 2 Kron. 32: 3) Alles, wat van buiten komt, zou ik nog weinig willen achten. Hoe schrikkelijk het ook is, hoe gevaarlijk het ook schijnt, het is eigenlijk toch licht te overwinnen, het vermag toch niets tegen een enkel glad steentje, dat in de Naam van de Heere Zebaoth deze reus tegen het voorhoofd wordt geslingerd. Alles, alles wordt met het Woord overwonnen en geslagen. De kinderen van Cham mogen al de machtige steden en kathedralen hebben gebouwd, zij mogen overvloed hebben van goud en zilver, en vol zijn van al de geestelijkheid, terwijl de arme Sem bij zijn sterven niets dan een kleinkind van tien jaren heeft aan te wijzen, - nochtans: Gods Woord zal de tijdperken van de geschiedenis van de wereldmachten overleven. Alles wordt geslagen en overwonnen door het Woord Gods. Het Woord Gods is een sterke toren, een veilige burcht. En van deze burcht af ziet men dingen, die onuitsprekelijk zijn. Ja, waar de ogen geopend worden, daar ziet men rondom de berg alles vol vurige paarden en wagens. En wat is dan al het woeden van de golven hier beneden? Leg u neer met uw hovaardij, zegt het geloof! Ik heb iets anders gezien, dat u niet kent. Maar het binnenste, het hart is zulk een trots versaagd ding! Wie kan het, wie zal het doorgronden, wanneer niet de Heere het doet? Hoe vol lusten en begeerten is dat trotse en versaagde ding! Wat is het toch, om mij zo eens uit te drukken, voor een ontrouw hoerending! Altijd weer van de levende God en Zijn Woord af! Het hart het trotse hart wil hemel en aarde gemaakt hebben; daarom moet het gaan, zoals dit hart het bepaalt en zich zijn weg droomt. Komt het echter niet zo, dan werpt het de Heere God de zak voor de deur en denkt: Doet U niet naar mijn welgevallen, en gelijk ik het mij voorgesteld en van U geloofd heb, dan geloof ik in het geheel niets meer. Men wil de wegen dezes levens recht hebben, wat dan het hart onder *recht* verstaat; nu zijn zij evenwel niet recht, zo is dan het hart van God af. De wegen moeten duidelijk te onderscheiden zijn; men wil ze in het licht en wel in zijn eigen licht kunnen bezien. Men kan ze echter niet bezien, er is integendeel voortdurend duisternis, en het hart is van God af. Zo komt dan het schrikkelijke ongeloof en neemt de arme mens gevangen; daar ligt men dan, en niets dan liefdeloosheid komt te voorschijn.

Dus, dit weet de gelovige, hetzij hij oud of jong is, hij ervaring, - hij kan dit zowel in een weg van vijftig jaren als in vijftig seconden leren, - dat Adam is gemaakt, dat u en ik in Adam zijn gemaakt in het beeld en de gelijkenis Gods, om de hof van Eden, die God ons gegeven had, te bewaren. Maar ook in vijftig jaren zowel als in vijftig seconden wordt dit geleerd: ik kan mij niet bewaren, ik vind in mijzelf geen waarborg, dat ik slechts een seconde in God en in Zijn Woord zal blijven. Want er gaat geen minuut voorbij, dat ik daar niet weer van af ben. De gelovige heeft geleerd, zichzelf te verloochenen en er van af te zien, zichzelf te bewaren. Door de duivel wordt hem steeds voorgehouden: *Eenmaal breng ik u nog om!* En dan zegt hij, tot zichzelf: Ja, de duivel heeft gelijk, de wereld heeft gelijk, mijn eigen geweten, waar het mij aanklaagt, heeft gelijk; ik kom nog eens om. Ja, het gaat mij waarlijk, zegt de gelovige, als David, toen hij zei: „Nu zal ik een van de dagen door Sauls hand omkomen!”

Ach, en de gelovige weet het honderdmaal zelf niet, in welke strikken en banden hij zich bevindt, en geen mensenkind is in staat, het hem te ontdekken. Want deze banden bevallen hem zo goed, dat hij ze met Gods Woord nog aardig weet op te sieren. Loopt het nu in het uitwendige tegen, en ziet het er erg donker uit, dan wordt daardoor tegelijkertijd het inwendige ook neergedrukt, en het is de mens, de arme, gebonden mens niet aan het verstand te brengen, dat hij in allerlei netten verstrikt is.

De mens in Adam is verloren; geen wonder dus, dat hij bij al zijn voornemen toch nimmer uit zichzelf wedergeboren of bekeerd, maar eindelijk meegesleept wordt,

zodat het hem ten slotte gaat naar het psalmvers:

*Wie ver van U de weelde zoekt,
Vergaat eerlang, en wordt vervloekt;
Gij roeit hen uit, die afhoereren
En U de trotsen nek toekeren.*

De mens in Adam, zonder waarachtige bekering, gaat verloren; al is hij ook een pilaar in Gods huis, hij stort neer. De mens in Christus echter behoeft niet meer verloren te gaan, en er is geen sprake van, dat hij zichzelf zou moeten staande houden. Want hij is de verlorenste aller verlorenen. Hij is als het schoonste en fijnste papier, dat juist het gemakkelijkst in een oogwenk door het kleinste vlammetje wordt aangetast en verbrand. Er is geen betere stof voor de hel, om die op eenmaal mee te sleuren en te verteren, dan iemand, die tot God en tot Zijn waarheid is gebracht. Niets ligt zó open voor de zonde als het hart van hen die waarlijk tot God bekeerd is. Op niemand heeft de duivel, de wereld, zonde en dood het meer gemunt, dan juist op zulk een mens. Daarom komt de wereld met haar zeden en beleefdheden, met haar honig van vroomheid. En het arme hart van de mensen heeft zoveel behoeften, dat het zich opnieuw en opnieuw in een ommezien laat binden en zich overgeeft. „Wanneer men met de wolven in het bos is, moet men meehuilen, of men wordt verslonden,” heet het dan, - en wie laat zich graag verslinden?

Zodanige verlorenheid en zulke gevaren kent de gelovige van de Catechismus, en zodanige verlorenheid leert de mens in vijftig jaren zowel als in vijftig seconden kennen. En men moet er voortdurend, ook door tuchtiging, van overtuigd worden, dat het met de zaak waarlijk zo gelegen is. De duivel zal er mee tevreden zijn, dat de grootste kerken gebouwd worden, dat een miljoen wordt uitgegeven, om aan de zending te arbeiden en Bijbels te laten drukken, zo hij slechts één ziel door het vertrouwen op zodanig werk kan doen vallen. Zo waard als de Heere Christus de ziel is, om haar verlost te hebben, zo waard is zij de duivel, om haar te verderven. Het gaat hier niet om de mens, niet om de ziel; er staan hier twee vijanden tegen elkaar over. Christus is de duivel een vijand, en de duivel is Christus een vijand. Wie zal het gewonnen hebben? - Dit nu leert Christus de Zijnen en prent het hun in: “Zonder Mij kunt gij niets doen!” Dit scherpt Hij hun in: „Kind, u bent verloren, en slechts aan mijn hand, zo u in Mij blijft, en Ik in u, bent u gered!” Hij geeft het kind, Hij geeft de volwassene de goede keus in het hart: *ik moet in de hemel, ik moet in de hemel komen!* Waar nu kennis van de verlorenheid is, daar is ook kennis van het gevaar, en waar kennis van het gevaar is, daar wordt gezien op de hand, de doorboorde hand, op de wondermacht, waarmee men verlost is uit al het geweld van de duivel. En waar daarop gezien wordt, daar dreige duivel, zonde, hel, wereld, - *Christus bewaart u, Christus bewaart mij!*

Jezus Christus, mijn trouwe Heiland, bewaart mij alzo.... Van de *hemel* willen wij nu eens in het geheel niet spreken; die kunt u mij niet ontroven, o alle vijanden! De eeuwige zaligheid van mijn ziel, - dreigt vrij, zoveel u wilt, - zij is geborgen in Christus' doorboorde hand! Maar wat de *aarde* betreft, ook op deze kunt u mij niet het geringste leed doen! Zelfs geen haar, - en er valle er toch dagelijks veel uit, - zelfs geen haar van mijn hoofd valt ter aarde, of het is des Vaders heilige wil, dat met het uitvallen van de haar mijn kracht langzamerhand vergaat, en ik voor Zijn schuur rijp gemaakt word. Ontneemt mij alles, - van hetgeen God mij gunt, kunt u mij toch geen penning ontnemen. Ontneemt de wereld mij mijn kopergeld, dan is het mijns Vaders

wil, mij van nu af zilver te geven; ontnemt de wereld mij al mijn zilver, dan is het mijns Vaders wil, mij van nu af goud in huis te brengen.

Zo is het met de zaak gelegen. Het wordt in de ervaring waar bevonden, en het geloof zegt: *Hij bewaart mij!* Ik weet niet, wat mijn Vader wil, en welk voornemen Hij heeft. Wil Hij mij laten verbranden, - goed, Hij is mijn Vader! Wil Hij mij door de leeuwen laten verslinden - ook goed, Hij is mijn Vader! Wil Hij, dat ik neerstort en dagelijks zevenmaal val, - alles goed, Hij is mijn Vader! Wij zullen Hem dankzeggen, dat Hij met ons niet als met bastaards handelt, maar ons behoorlijk onder de tucht neemt en als Vader ons wel eens een duchtige slag geeft; anders zou wij reddeloos in de afgrond neerploffen.

Dus, Jezus Christus, mijn trouwe Heiland, zegt de gelovige, bewaart mij. Hij heeft ook tot ons gezegd: „Mijn schapen horen Mijn stem, en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij. En Ik geef hun het eeuwige leven. En zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken.” Daarop verlaat zich het kind, daarop verlaat zich de volwassene. Welaan, komt het dan anders uit, dan wij verwacht hebben; gaat het zo, dat de vijanden kunnen zeggen: „Ha, ha, zo hebben wij het graag!” - de roem Christus zal nog langer duren dan hun roemen. Wij zullen dán roemen, wanneer de duivel hen morgen of overmorgen bij de kraag pakt en in de afgrond werpt. God handelt en doet anders, dan wij ons voorgesteld hebben, ja, dan Zijn Woord schijnt uit te wijzen, en nochtans heb ik zeven bewijzen, ja zevenmaal zeven bewijzen, *dat Zijn wil een Vaderlijke wil is.* Nu, wat ik naar zijn wil verloren heb, dat heeft Hij in. Zijn paleis daarboven; daar zal ik het terugvinden. Het erfdeel blijft toch mijn; het kan mij niet ontroefd worden, al wilde men het mij ook ontroven, - de Vader kan Zijn kind niet onterven! Daarom laat ik al het zichtbare in de afgrond vallen, wanneer ik maar niet van de smalle weg naar beneden stort.

„Ja, maar er zijn groteren dan ik gevallen en neergestort, die heeft de Heere toch ook niet bewaard; ik wil u wel enige noemen!”

Wie dan?

„Ja, die en die en die!”

Dat gaat mij niets aan, ik ben geen rechter. Noemt mij echter een David, een Petrus, een Paulus, en ziet op hen! ‘Al de instrumenten, die tegen u bereid worden, zullen niet gelukken’, spreekt de Heere. ‘Ha, duivel, u hebt de lieve broeder David diep laten vallen en de lieve broeder Petrus ook; u hebt mij nog dieper laten vallen. Het heeft hun toch niets geschaad, het heeft hun tot voordeel gestrekt; zij hebben toen hun zonde en hun verderf nog weer eens recht erkend, zich voor God in waarheid diep verootmoedigd en de Vredevorst gevonden op een weg, waar zij het niet hebben gedacht.’ - O, wanneer de duivel de kinderen Gods doet vallen, dan vallen zij zo, dat hun armen en benen, het hart en al de leden gebroken en geknakt zijn. Dan komen zij te liggen in de diepste diepte, en daar roepen zij dan om ontferming, om ontferming. Want zij moeten komen, waarheen zij geroepen zijn. En de Naam Jezus Christus wordt door al de afgronden heen gehoord. En de armen van eeuwige liefde reiken dieper dan de diepste afgrond. De val heeft tot zaligheid gediend.

„Wilde God”, - zegt menigeen, - „dat ik zulk een geloof had!”

Een groot geloof, gelijk de mens voorgeeft te moeten hebben, is het niet. Een kind, dat het slechtst de Catechismus kon leren, hoorde de vorige Zondag nog de prediking over de eerste Vraag en het eerste Antwoord. En dat kind, dat het slechtst kon leren, is deze week met deze Vraag en dit Antwoord, waarachtig gelovig, de eeuwige heerlijkheid ingegaan. Dát was geloof.

God gaf in genade van de Kerk deze Vraag en het Antwoord, Hij gaf in genade uw ouders, Hij gaf u, ook u in genade, deze Vraag en het Antwoord; - en nu, hoe staat u daartegenover? Is deze vraag met het antwoord *uw* enige troost in leven en in sterven? Denkt toch niet: Wij zijn Abrahams kinderen! Denkt toch niet: Wij zitten in Abrahams schoot! Denkt niet: Voor jaren heeft de gevreesde plaag onze Gemeente niet getroffen, nu zal het ook niet gebeuren!² Denkt veeleer aan de lichtzinnigheid en de goddeloosheid, die onder ons gevonden wordt. Mochten toch velen daaraan denken en daarop uit zijn, dat hun leraar niet al zuchtende moet zien, hoe zij dood blijven, ja, hoe de dood bij hen nog steeds aler veld wint, terwijl toch het Woord verkondigd wordt, dat levend maakt.

Aan het kruis hing de heilige Heere en Heiland, Jezus Christus, Die nu aan de Rechterhand van de Vader zit, en Hij het u dopen *in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest*.

Zoekt, zo vindt u gewis! Verkoopt, wat u hebt, om voor uzelf de Parel van grote waarde te krijgen! Want het blijft toch waar, in weerwil van alle zwak geloof, in weerwil van al het versagen en twijfelen, - de dood zal eindelijk moeten horen: „Dood, waar is uw prikkel?” De hel zal het eindelijk moeten vernemen: „Hel, Ik zal u een pestilentie zijn!” Maar de waarheid, dat Christus ons zó bewaart, gaat door dood en graf, en over dood en graf heen, en blijft bij degenen, die te gelijktijd ook bekennen: „Anders ben ik verloren!” Amen.

NAZANG: Lied 58: 1.

*Wilt gij, o mijn gemoed,
Daarop bedenking maken,
Dat niet veranderd wordt?
Beveel God alle zaken;
Wat ik niet vatten kan,
Is aan de Heere bekend,
Die alles, wat mij treft,
Tot Zijner ere wendt.*

² In de dagen, toen deze leerrede uitgesproken werd, was te Elberfeld de cholera uitgebroken.

ZESDE LEERREDE.

Gehouden 21 Augustus 1859, nammidag

VOORZANG: Lied 60: 8 en 9.

*Ik smEEK U, Heer' uit 's hart en grond,
O, laat toch nimmer wijken
Uw heilig Woord van mijnen mond,
Zo zal ik niet bezwijken,
 Als zond' en schuld
 Mijn hart vervult;
Wie bouwt op 't Woord des Heeren,
 Dat Woord vertrouwt,
 Zich daaraan houdt,
 Dien kan de dood niet deren.*

*Uw heilig Woord is voor mijn voet
Een licht, dat zelfs in 't duister
Den weg mij wijst en mij behoedt,
Als deze ster haar' luister,
 In ons verspreidt,
 Zien w' ons bereid
Die allerhoogste gaven,
 Die 't Woord belooft
 Aan wie gelooft;
Waarmee Gods Geest wil laven.*

Beschouwen wij in dit ons samenzijn het laatste gedeelte van het Antwoord op de eerste Vraag van de Heidelbergse Catechismus: **Waarom Hij mij ook door Zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven van harte gewillig en bereid maakt.**

- Wij hebben hier vooreerst het woordje „waarom”;
- daarna vernemen wij, dat Christus de gelovigen van het eeuwige leven verzekert;
- verder, dat Hij dat doet door Zijn Heilige Geest.
- En dat niet alleen, maar dat Hij hen ook van harte gewillig en bereid maakt, Hem voortaan te leven.

Dit „waarom” sluit zich onmiddellijk bij het voorgaande aan, namelijk bij de woorden: „En zo bewaart, dat, zonder de wil van mijn hemelse Vader, geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij al de ding tot mijn zaligheid dienen moet.”

De verzekering of zekerheid van het eeuwige leven of van het genot van de eeuwige zaligheid bij en met de Heere en in gezelschap van al de zalige engelen en al de

volmaakte geesten vloeit ongetwijfeld in de eerste plaats daaruit voort, dat Christus Jezus in de aanvang van de weg bij de vergeving van de zonden ons daarvan verzekert; daarna echter ook in het bijzonder uit de gedurige ervaring. Want Christus geeft de Zijnen de verzekering van het eeuwig leven, opdat zij in alle lijden, droefenis en vervolging, in al de aanvechting, in al de verzoeking, ook in hun zonden, waarover zij voortdurend hartelijk berouw gevoelen, de zekerheid hunner zaligheid zouden hebben.

Ziet, wanneer wij slechts God, de levende, waarachtige God, tot ons heil en ons deel hebben, zodat wij mogen zeggen. „De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen”; - wanneer Christus Jezus, de trouwe Heiland, ons van zonde verlost en uit al het geweld van de duivel gered heeft; wanneer wij daarvan verzekerd worden en zeker zijn, dat wij een genadige God en Vader in de hemel hebben, - dan moge al, wat ons treft, ons voor een tijdje terneerslaan, wij hebben nochtans een troost, een levende, eeuwige troost, in nood en dood. Welk lijden, welke smarten en aanvechtingen zijn er dan, die ons ongelukkig zou kunnen maken? Wij hebben het heil bij het vlees niet gezocht, wij hebben het heil bij het vlees niet gevonden. Geen vlees kan mij zeggen, hoe ik voor God rechtvaardig en een erfgenaam van het eeuwig leven ben. Alle vlees heeft mij van de last van mijn zonde en schuld niet kunnen verlossen, mij die niet van de rug kunnen nemen; alle vlees heeft mijn arm, bezwaard geweten niet vermogen te troosten. Te midden van de nood, bij het gevoel van toorn, bij het bewustzijn van schuld, als een ziel vanwege haar zonden, daar zij zo menigvuldig zijn als de haar van het hoofd, niet zien kan, is geen vlees in staat om te helpen. Dan kan alleen, helpen en helpt alleen: *Christus, de levende Heiland*. Waar dat ervaren wordt, kan men zijn hoop onmogelijk meer op zand bouwen, daar moet men voortdurend naar de levende God en Heiland heen, en daar heeft men Hem ook juist, wanneer het om de goede keuze gaat. De kinderen Gods hebben in zich het onvergankelijke zaad, het Woord; - maar alles is er op uit, hun dit Woord uit het hart te rukken.

- Zij worden door God Zelf met dit Woord in de smeltkroes geworpen, opdat openbaar worde, dat Zijn goud echt goud is. Zo neemt God Noach, Zijn knecht, werpt hem met al de dieren in een ark, en opdat hij wel bewaard wordt sluit Hijzelf achter hem toe. Zo heeft de Heere hem juist daardoor, dat Hijzelf achter Hem toesloot, door Zijn Heilige Geest van de volkomen verlossing en van de zaligheid verzekerd. Want dat heeft Noach tot de bekentenis moeten brengen: ‘Dat heb ik niet gedaan; ik heb lang genoeg gedacht: hoe zal ik de deur zo kunnen sluiten, dat het water niet naar binnen dringt? God heeft het Zelf gedaan!’
- Opnieuw neemt de Heere Zijn geliefde Jakob en werpt hem van de een nood in de andere. Het gaat van het een vuur in het andere en het houdt niet op. Midden in de angst van Zijn ziel en zijn verlorenheid ontmoet hem de sterke Engel, en hij begint met Hem te worstelen; hij ontvangt de nieuwe naam „Israël” en de zekerheid van de zegen. Israël heet hij, Israël zal hij blijven, - maar Jakob komt van de een nood in de andere, uit het ene vuur in het andere.
- Zo ook gaat het met Abraham. Hij zal de zekerheid van Zijn zaligheid bekomen, hij zal de nieuwe naam Abraham, en zijn vrouw de nieuwe naam Sara ontvangen. Maar wachten en verbeiden moet hij, zo wachten en verbeiden, dat hij dikwijls heeft moeten zeggen en roepen: “Hoe worstelt mijn geloof!” Want in plaats van leven ontdekt hij in zich en zijn vrouw, *de vrije*, slechts de dood, en de onmogelijkheid neemt toe, niet af. Maar de Heere geeft hem de zekerheid van de belofte, waarin voor hem het eeuwige leven ligt, en zo, terwijl zijn geloof worstelt, twijfelt hij niet in ongeloof, maar geeft God de ere, en weet met de

- grootste zekerheid: wat God beloofd heeft, zal Hij ook doen.
- Op gelijke wijze doet God ook met David, Zijn gunstgenoot. Hij verkiest hem, om uit hem het Zaad, de eeuwige Koning, te doen voortkomen. Maar hoe moet David, terwijl hij de belofte heeft, roepen: „O Heere, gedenk aan David, aan al zijn lijden!” Hij wil de Heere een huis bouwen; doch de Heere laat hem antwoorden: „Mij kunt u geen huis bouwen; uzelf kunt u geen huis bouwen, waarin u voor de stormen van de hel zou veilig zijn; daarom zal *Ik* u een huis bouwen”. En waar God begint, hem een huis te bouwen, daar moet David nogmaals door de Heilige Geest van zijn ellende overtuigd en van zijn zaligheid verzekerd worden. Hij is door God gewaarschuwd, *dat bij de mens zijn weg niet is, noch bij een man, die wandelt, dat hij zijn gang richte*. David kan het echter niet geloven; hij is, naar zijn mening, bereid en willig, de Heere te dienen, maar de Heere antwoordt hem: „Bereid en gewillig bent u niet!” Hij weerstreeft. Zo moet hij dan tot de bekentenis komen: „Heere God, U bent rechtvaardig in Uw spreken en rein in Uw richten.” Daarna beschikte God over hem de zwoele namiddag, en hij, de heilige David, verbrijzelt zelf moedwillig, en hoewel gewaarschuwd, de kostbare vaten des heils, begaat echtbreuk en komt van echtbreuk tot moord. Nu komt tot hem het woord: „Die man zijt Gij!” Daar zinkt hij ineen, hij, die het een jaar lang met hardnekkigheid tegen de Heere uitgehouden heeft, en hij maakt zichzelf voor eeuwig te schande, geeft aan de Gemeente de 51ste Psalm en roept: „Verwerp mij niet van Uw aangezicht en neem Uw Heilige Geest niet van mij. Geef mij weer de vreugde Uws heils. En de vrijmoedige Geest ondersteune mij. Zo zal ik de overtreders uw wegen leren. En de zondaars zullen zich tot U bekeren. Verlos mij van bloedschulden, o God, Gij God, mijns heils! Zo zal mijn tong uw gerechtigheid vrolijk roemen.”
 - „Vanwaar komt gij, satan?” - „Wel, ik ben eens door het land getogen, om te zien, wat voor meesterstukken U al hebt!”
 „Hebt u ook acht geslagen op Mijn knecht Job?”
 „Op Job? Ja, die is niet om-niet vroom! Ontneem die eens, wat hij heeft, dan zullen wij zien!”
 „Hij zij in uw hand! Doe met hem, wat u wilt; kom hem evenwel niet aan zijn leven!”
 „Dat zal gebeuren!”
 Maar de hele hel moet het vernemen: „*De Heere heeft gegeven, en de Heere heeft genomen; de Naam van de Heere zij geloofd!*”
 „Vanwaar komt gij, satan?” - „Wel ik ben eens door het land getogen, om te zien, wat voor meesterstukken u al hebt!”
 „Hebt u ook acht geslagen op Mijn knecht Job?”
 „Huid voor huid, en al wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven, om het in eigen hand te houden.”
 „Welaan, zo hebt u hem opnieuw in uw geweld en uw macht; doe met hem, wat u wilt; kom echter niet aan zijn ziel!”
 Nu heb ik hem, denkt de satan, en slaat hem met de afschuwelijkste ziekte. Daar zit de voorheen welgestelde man op de ashoop. De troost van zijn ogen, zijn vrouw, heeft hem verlaten, kinderen heeft hij niet meer, zijn vrienden verstaan hem niet, en eindelijk komt nog de klapper Elihu en spreekt, als kwam hij van de hoge hemel. En in deze toestand zegt Job: „Och, of mijn woorden met een ijzeren griffie en lood voor eeuwig in een rots gehouwen werden!” En zij zijn voor eeuwig in de rots van de Kerk gehouwen: „*Ik weet, mijn Verlosser leeft!*”
 - Zo betuigt de Apostel Paulus 2 Cor. 11: 2329: „Zijn zij dienaars van Christus? (ik

spreek onwijs zijnde) ik ben boven hen; in arbeid overvloediger, in slagen uitnemender, in gevangenissen overvloediger, in doodsgevaar menigmaal. Van de Joden heb ik veertig slagen min één vijfmaal ontvangen. Driemaal ben ik met roeden gegeseld geweest, eens ben ik gestenigd, driemaal heb ik schipbreuk geleden; een helen nacht en dag heb ik in de diepte (der zee) overgebracht. In het reizen menigmaal in gevaren van rivieren, in gevaren van moordenaars, in gevaren van mijn geslacht, in gevaren van de heidenen, in gevaren in de stad. In gevaren in de woestijn, in gevaren op de zee, in gevaren onder de valse broeders; in arbeid en moeite, in waken menigmaal, in honger en dorst, in vaste menigmaal, in koude en naaktheid. Zonder de dingen, die van buiten zijn, overvalt mij dagelijks de zorg van al de Gemeenten. Wie is er zwak, dat ik niet zwak ben? Wie wordt er geërgerd, dat ik niet brande?" En Hoofdstuk 12: 9: „Hij heeft tot mij gezegd”, - nadat ik de Heere driemaal gebeden had, dat de satan, die mij met vuisten slaat, van mij mocht genomen worden, - „Hij heeft tot mij gezegd: mijn genade is u genoeg!” - Hier hebben wij de verzekering van het eeuwig leven door de Heilige Geest: „Mijn genade is u genoeg!” En wat het overige aangaat: „*Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht!*”

Alle ding moet tot mijn zaligheid dienen. Dat was geen onbeduidend Hervormer van de Gereformeerde Kerk, die enigermate ondervond, wat David ondervonden heeft, en, toen hij in het stof lag; tot God riep: „Laat mij smaken de zekerheid van mijn zaligheid, o Heere!”

Daarom zegt het geloof, terwijl het zich met de trouwe bewaring Gods troost: ‘Gaaf het mij ook als Simson, dat men mij de ogen uitsteekt, dan ruk ik ten laatste toch de Dagon's tempel met zijn pilaren omver, zodat in mijn dood nog meer Filistijnen verpletterd worden dan gedurende mijnen leven! Al komen ook al de duivelen en Filistijnen over mij, en al overstelpen mij ook al de noden, al de golven, zodat ik roepen moet: „De rivieren verheffen, o Heere! de rivieren verheffen haar bruisen”, - nochtans: *omkomen, verloren gaan kan ik niet!*

Dit heeft mij mijn trouwe Heere en Heiland verzekerd en verzekert Hij mij: *dat, nademaal ik nu het beginsel van de eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, welke geen oog gezien, en geen oor gehoord heeft, en in geens mensen hart opgekomen is, en dat, om, vrij van al de zonde, vrij van al de verkeerdheid, waarmee ik zo verkeerd ben tegen mijn Vader, - God eeuwig te loven en te prijzen.*

Juist voor het wrange, juist voor het bittere, voor de tuchtiging, de vuistslagen wil ik Hem eeuwig loven en prijzen! Zo heeft de Heere bewezen, dat Hij door alles heen Zijn duur gekocht eigendom bewaart, zodat geen haar van het hoofd vallen kan, tenzij de Vader het wil.

De gelovige zegt evenwel niet, dat hij deze verzekering als het ware in de zak heeft; hij wordt veeleer daarover zeer aangevochten. Ach, hoe ligt zij daar als een klein vonkje, dat men niet meer onder de as bespeuren kan! Maar zo zeker in hen, die in het graf liggen, de kiem van het heilig, onvergankelijk lichaam blijft, even zeker is ook dit, dat, hetzij bij een volwassene, hetzij bij een kind, - indien zij het geloof, waardoor zij Christus ingeplant werden, in zich hebben, - ook hele stromen dit geloof niet kunnen uitblussen, al zag het er ook uit als een vonkje. Olie heeft de Vader in de hemel genoeg, om op eenmaal het vuur van de liefde te doen ontvlammen, dat door al de wateren van tegenspoed, door de hele hel niet uitgeblust kan worden.

Dat is dan wel een groot, een sterk geloof?

Toch niet; dat is een zeer eenvoudig geloof. De nood komt aan de man, en de vijand is er op uit, door de nood ons de pas af te snijden. Wij moeten in de hemel, wij moeten er in; nu is alles er tegen, er is niets anders aanwezig dan het Woord. Het kan de arme mens, die aan Gods belofte vasthoudt, wel eens kwellen: *het Woord is er, belofte op belofte is er, en het brandt op de ziel*. Want men ziet niet dan het tegendeel. Daar ligt men dan ontbloot, beroofd, op de naakte rots van het Woord. En terwijl men, vanwege de nood, niet geloven kan, en niet geloven wil, is het Woord machtiger, zodat toch ten slotte niet aangezien wordt, wat zichtbaar is, maar aangezien wordt, wat geschreven staat op het Bijbelblad, in de hemel.

Alsdan is Christus steeds de Eerste, Hij, de trouwe Middelaar, de Borg, de Voorspraak, de Leraar, de Hogepriester, de Koning. Hij komt met het eeuwig Verbond, en wat de Vader Hem beloofd heeft, de Geest, die blaast Hij in het verslagen, verbrijzelde hart. Deze Geest is het, van wie wij betuigen, dat Hij ons troost en bij ons blijven zal in eeuwigheid.

Houd, waar het u om God te doen is, waar het u om de zaligheid uwer ziel te doen is, - houd aan Gods geschreven Woord vast, en ervaar, dat het Woord alles doet. En opnieuw: het Woord doet het niet, maar de Geest van de Heere; Deze bedient Zich van het Woord, Deze maakt de ziel levend en ontvankelijk voor het Woord, zodat hetzelfde Woord, dat nog een ogenblik tevoren voor de mens als dood was, - het ligt echter aan de mens, niet aan het Woord, - een ogenblik later het hart binnenstroomt. God de Heilige Geest heeft het ingeblazen, heeft het gesproken in het verslagen hart en de leerling weet: dat is van God, van den Heere Jezus, en hij weet het met een - om mij zo eens uit te drukken - meer dan wiskunstige zekerheid.

Steekt nu deze zekerheid, deze verzekering in het verstand?

Nee! hier in het binnenste van de harten en ligt zij verborgen, nadat de Heere gezegd heeft: „Mijn zoon, geef Mij uw hart en laat uw ogen mijn wegen bewaren.”

Kan men deze zekerheid altijd voelen?

Nee, dat zal men ook niet! U zult gevoelen en ondervinden, dat uzelf daartoe niets bijdragen kunt. Met uw geloof kunt u zelf niets uitrichten, maar de Heilige Geest houdt het instrument in zijn hand en blaast de zekerheid van het eeuwig leven in. U kunt met uw geloof God zelfs geen speld toevertrouwen, veel minder het eeuwig leven, en dat het er zo mee gelegen is, zult u voor waar houden; anders wordt u nimmer zalig. - Als een dienstmaagd zegt: „Deze is ook een Galileër!” dan is dat genoeg, om, wanneer men ook te voren gezegd heeft: “Heere! tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens!” - zich nochtans te vervloeken en te zweren: „Ik ken de mens niet!” - U kunt niets uitrichten, zo zult u dan ook niets gevoelen en ervaren dan uw ellende, opdat in uw nood door u aangeroepen worde de Naam Jezus, en u zo, als door een gaatje, door het oog ener naald, een blik slaat in Zijn glorievolle toekomst. Hoe meer ellende, des te meer genade; hoe meer armoede, des te meer de volheid van de Naam Jezus.

En daar Hij zulk Een is, zegt de leerling, daar Hijzelf mij de zekerheid van mijn zaligheid geeft, ... zo pakt u weg, al de u lasteraars van de heilige, eeuwige, gereformeerde leer, alsof deze leer zorgeloze en lichtzinnige mensen zou maken. Nee, die dat beweren, hebben het geen van alle ervaren, door welk een ellende het daar heengaat!

Beproeft u allen, - u allen, die mij hoort, - of u waarlijk deze zekerheid van het eeuwig leven door de Heilige Geest in u hebt. Wat hebt u er aan, wanneer u het slechts met de oren gehoord hebt? De zaak moet mijn, de zaak moet uwe zijn! Dat gaat niet zo, dat men zich daarop gerust kan neerleggen en te gelijkertijd met de dingen van de

zaligheid lichtvaardig kan omgaan; dat men zijn lust de vrije teugel laten en Gods volk ergeren kan; dat men dood en onverschillig onder de prediking blijven kan. Maar dat gaat als bij een aardbeving, zodat een mens geheel ter aarde geworpen wordt, zodat hij in waarheid wedergeboren wordt.

Dit weet de gelovige, deze troost heeft hij in leven en in sterven: *daar Christus zulk een trouwe Heiland is, maakt Hij de Zijnen ook willig en bereid, Hem voortaan te leven.* Dit bereid zijn - de leerling zegt niet, dat het bij, hem is; hij zegt ook niet, dat de gewilligheid bij hem is. Ach, de een zoon zegt: „Ja vader, ik zal het doen!” en doet het niet; de andere is weerbarstig en wil eerst niet; daarna denkt hij: Het is toch van de vaders wil! gaat heen en doet dien. De leerling zegt niet, dat dit bereid zijn, deze gewilligheid bij hem is. Maar dit zegt hij: Christus maakt mij willig en bereid, en zo ben ik het, zodat, terwijl de leerling weet, dat het niet bij hem is, hij desniettegenstaande en te gelijk weet: het is in mij door de Heilige Geest, door Christus, door de Geest van de genade.

Meer dan zodanige bereidheid en gewilligheid behoeft er niet te zijn. Is deze er, dan gaat men door de Geest Gods gedreven aan het werk, zoals en waar God roept. Dan zullen wel goede werken gedaan worden, dat komt alles vanzelf, zo slechts de bereidheid en gewilligheid er is. Dan gaat het, gelijk Paulus bij al de klagen gezegd heeft: „Ik heb een vermaak in de Wet Gods naar de inwendigen mens.” Waar dit vermaak in de Wet Gods naar de inwendige mens er is, daar is ook het roepen: „Ik heb gedwaald als een verloren schaap; zoek Uw knecht. Want uw geboden heb ik niet vergeten.” Daar blijven de geboden in het hart. Want God heeft naar het nieuwe Verbond het harde stenen hart week gemaakt en Zijn Wet, Zijn gebod, er in geschreven. En wat er nog niet was, toen men Christus nog niet kende: gewilligheid, dat is er thans, maar niet vanzelf; de bereidheid is er ook maar niet vanzelf. Wie anders leert, die liegt. Christus, Die maakt bereid, Die maakt willig, Hem voortaan te leven.

En hoewel een kind Gods weet, dat het zijn gehele leven lang een zondaar is en blijft, en dat uit hem niet éne gedachte van heiliging komen zal, toch heeft een kind Gods waarachtige haat tegen zijn zonde. Zich met andere te bemoeien, daartoe heeft het geen tijd, maar het heeft genoeg te doen, om zichzelf te reinigen. Daarop is het uit. Zo ervaart men dus bij zichzelf: haat tegen al de zonde, in het bijzonder tegen elke boezem en lievelingszonde; men weet, dat zij tegen de goede God, tegen de heilige Heere Jezus Christus ingaat. Dat is er dus.

En nu komt, waarvan ik straks gewaagd heb, men is niet bereid en is niet willig, maar de Heere werkt steeds aan ons met de wijsheid van Zijn liefde. Hij werkt steeds aan ons door de Heilige Geest, verootmoedigend en oprichtend, - zo pas wilde men niet, en op eenmaal - alles, alles, mijn Heere en mijn God! Men is bereid, Hem te leven, en niet van de wereld, niet van de zonde, allermintst zichzelf en zijn eigen wil; zo Hem te leven, dat Zijn Naam verheerlijkt en geprezen worde, Zijn heilige wil geschieden moge, Hem al de eer gegeven worde, en men vertelle van Zijn wonderwegen en Zijn genade. Het gaat er dus om, niet van de wereld te leven, niet vrouw en kinderen, niet zijn patroon, niet zichzelf en zijn eigen vermaak, maar Hem. Want Hij is het waard! Amen.

NAZANG: Lied 59: 1.

*Ik vertrouw in al mijn wegen
Op den waarachtigen God;
Hij is mij een Bron van zegen
En mijn hulp in 't hach'lijkst lot.
Hij alleen
Is Degeen,
Dien ik met mijn hart meen.*

VRAAG EN ANTWOORD 1. (Schets).

Alle dingen ook werken ten goede

1. Bewijs: Romeinen 8: 28.

a. Welke dingen?

Alles wat de gelovigen naar de wijze raad Gods in het leven pleegt te overkomen: voorspoed, tegenspoed, verhoging, vernedering, droefheid, vreugde, smaadheid, schande en eer, gezondheid, krankheid, het leven en de dood.

b. Wat moeten zij doen?

Dienen! al de dingen maakt de Heere door Zijn kracht tot dienstknechten.

c. Waartoe moeten zij dienen?

Tot zaligheid! Hier op aarde en vooral hierna. Wij zijn hier in een jammerdal en in hevige strijd maar overwinnaars door Jezus Christus in al de dingen.

d. wie moeten zij dienen?

Mij tot mijn zaligheid! Hier spreekt een gelovige. De Heere wil ons de zaligheid schenken. Als wij kinderen zijn dan zijn wij ook erfgenamen.

e. Mogen onder „alle dingen” ook onze zonden gerekend worden?

Niet direct! God de Heere haat en straft de zonde en vanwege onze zonden moeten wij allerlei bittere pillen slikken.

2. Bewijzen uit de Heilige Schrift.

a. Door de moord van Kaïn op Abel leerde Adam nog dieper inzien welk een ellende uit de zonde voortkomt. En bij de geboorte van Seth beleed hij dat zijn kinderen niet meer naar Gods beeld maar naar zijn beeld ontvangen en geboren waren.

(Hoe ziet het beeld van een zondaar er uit?)

b. Abraham bij Farao in Egypte. Gen. 12.

Abraham bij Abimelech te Gerar. Gen. 20.

Abraham op Moria.

c. Jakob tegenover Ezau en Laban.

Israël heet hij zo dikwerf als Jakob reddeloos schijnt verloren te gaan. „Jozef leeft nog!” „Op uw zaligheid wacht ik, o Heere!”

d. Mozes uit het water gehaald door de dochter van Farao en uitbesteed bij zijn eigen moeder. Naomi en Ruth. Het weeskind Esther. De weduwe te Sarepta 1 Kon. 17. De Sunamitische 2 Kon. 20, 21 en 2 Kon. 8: 5. De gevangengenomen jonge dochter en Naliman 2 Kon. 5. Job in bang aanvechting van de Satan en zijn vrienden. David, Saul, Absalom, Ammon, Thamar, Simei, Seba, Joab, Achitofel, Bathseba (uit deze is Salomo geboren), Adonia, Jeremia tegenover Zijn volk en bij de Babyloniërs. Daniël, Sadrach, Mesach en Abednego.

Ook degenen waarvan wij in het Evangelie lezen dat zij bezocht werden met tegenspoed en kwalen. De Apostel Paulus. Zie Rom. 7 en 8; 2 Cor. 11: 22, 23 en 12: 79; 2 Cor. 4: 17: „Onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht van de heerlijkheid”.

Daarom houdt moed, volk van de Heere! Roemt in uw kruis! En zegt tot uw ziel: „Wat buigt u u neder, o, mijn ziel! hoop op God; want ik zal Hem nog loven; al de zegen en genade zal nog geschonken worden; ik ben een erfgenaam en verwachter van de eeuwige zaligheid”.

Tot mijn zaligheid.

Waarin bestaat die zaligheid?

a. Wij zijn zalig in dit leven. Ef. 2: Uit genade bent u zalig geworden; zalig in hoop: Rom. 8; zalig in een levende hoop: 1 Petrus 1.

b. Na dit aardse leven zijn wij eeuwig zalig, volkomen zalig!

ad a: *In dit leven bestaat onze zaligheid*

1. In onze krachtvolle roeping tot de zalige gemeenschap met Christus.
2. In onze aanneming in Christus als kind en erfgenaam.
3. In onze eeuwige verzoening met God door het bloed van Christus.
4. In de vrijspraak van al onze zonden, zodat er geen verdoemenis meer is voor ons, die in Jezus Christus zijn.
5. In onze wedergeboorte en dagelijkse vernieuwing of levendmaking door de Geest van de Heere om de heiligmaking te volbrengen.
6. In onze voortdurende bewaring tot de zaligheid, in de kracht Gods.
7. In onze vrede en blijdschap, welk kruis God ook te dragen geeft.
8. In de levende hoop en in het smaken van de zekerheid van onze zaligheid en in het putten uit de volheid van de Heere, in de gemeenschap van de Heilige Geest, ook al zijn wij geheel machteloos.

ad b. *Waarin bestaat na dit aardse leven onze zaligheid?*

1. Wij zullen God zien, onmiddellijk.
2. De verlossing is dan volkomen en de erfenis is dan in ongestoord bezit.
3. Wij zullen God volmaakt kennen, gelijk wij van Hem gekend zijn, in al Zijn deugden en volmaaktheden.
4. Wij zullen God volmaakt liefhebben naar Zijn liefelijke wet.
5. Wij zullen de Goddelijke natuur volmaakt deelachtig zijn.
6. Wij zullen de volkomen rust hebben, naar ziel en lichaam.
7. Wij zullen een verheerlijkt bestaan hebben, gelijkvormig aan het verheerlijkte lichaam van Christus.
8. Er zal ons een volkomen blijdschap en een eeuwige vreugde geschonken worden.

Welkom eeuwigheid!

VRAAG EN ANTWOORD 1 en 2, (Schets).

GODS VADERLIJKE BEWARING.

Wij kunnen onszelf niet bewaren. En als wij horen: „die bewaart zichzelf”, dan moeten wij bedenken dat dit geschiedt door de genade en in de gemeenschap van de Heilige Geest. Onze vijanden: duivel, wereld en eigen vlees zijn machtiger dan wij; wij zijn van natuur steeds tot al de boosheid geneigd; wij hebben ons leven lang te strijden met onze zondige aard. Het is Christus, onze Heer, die Zijn duurgekochte gemeente lichamelijk en geestelijk bewaart. De bewijzen vindt u in Jes. 43: 1; Deut. 32 9; Ps. 34: 20, 21; Ps. 46; 91; 125; Jes. 31: 5; 33: 20; Rom. 8: 31.

De Heere noemt de Zijnen: Zijn oogappel en is hun een wolk en een vuurkolom.

Wij hebben een almachtige en getrouwe Vader en een getrouwe Heere en Zaligmaker. Joh. 6: 39; 17: 1; 1 Petrus 1: 5.

De gronden waarop wij verzekerd zijn van deze bewaring:

1. van de Heere eeuwige en onveranderlijke, vrije en soevereine genade. Jes. 41: 8, 9; Jes. 57; Ef. 2: 8.
2. van de Heere onveranderlijke en onherroepelijke belofte. Job. 5: 24; Hebr. 6: 17,

18; Joh. 11: 26.

3. Onze God kán alles wat overeenkomt met Zijn deugden en volmaaktheden en dat wil Hij ook. Ps. 115.

4. Deze bewaring is verankerd in van de Heere eeuwige verlossing; is verheerlijkt door recht en gerechtigheid in de voor eeuwig geldende genoegdoening van de Zoon Gods. Rom. 5: 6, 11; Joh. 10: 912.

5. De onveranderlijke affectie van liefde en gunst die de Heere koestert jegens Zijn volk

70 De vóórtdurende en krachtige voorbede van onze Heere; een bidden dat steeds verhoord wordt. Joh. 17 9, 24; Hebr. 7: 25.

5. De krachtdadige roeping en wedergeboorte door het Woord van de waarheid. Jac. 1: 18.

6. De de uitverkorenen steeds bijblijvende inwoning van de Heilige Geest. 1 Joh. 2: 27.

7. Het aan elk van de gelovigen in het bijzonder gegeven geschenk, als pand en zegel van de Heilige Geest. Rom. 5: 5; Ef. 1: 13, 14; Rom. 8: 14, 15; Gal. 4: 6.

Hierin zien wij een bijzondere macht en kracht, wanneer wij gelovig, ootmoedig en dankbaar nagaan het gehele ambt van de Heilige Geest en Zijn werk van de heiligmaking. Vergelijken wij eens 1 Petrus 1: 1; Jes. 12; Ps. 27; 62; 118: 11, 12; Matth. 16: 18; 2 Tim. 1.: 12; 2 Cor. 4: 710.

Overwegen wij eens het feit, dat wij de allerhoogste God „onze Vader” noemen mogen en op welke grond wij dit doen.

Die Vader bestuurt en regelt alles ten goede van Zijn verkorenen in de hemel en op aarde! Daartoe heeft Hij al de creaturen in Zijn hand: de Engelen (Ps. 34: 7, 8; Ps. 103: 20) - al het geschapene dat wij aanduiden met: de gehele natuur (Ps. 148) en de vijanden.

Eigenlijk heeft God slechts één eeuwige Zoon. Om Diens wil zijn wij tot kinderen aangenomen, uit genade. Wij zijn het dus door genadige aanneming, door wedergeboorte, welke geschiedt door het geloof.

Wij arme doemwaardige mensen! Welk een ontferming, welk een barmhartigheid en genade, welk een diepte van ongehouden liefde! verankerd in de eeuwigheid. Ef. 1 4: Wij zijn uit genade, uit God geboren. Hos. 2: 3; Joh. 1: 12. Zijn wij kinderen, dan zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen Gods en ook erfgenamen van Christus. Rom. 8.

Laten wij nagaan het onderscheid tussen aardse vaders en onze hemelse Vader.

Allereerst kunnen de/aardsclae vaders ons niet een wedergeboorte schenken.

Uit het tegendeel³ mogen wij troost putten in lijden, in smarten, in allerlei wederwaardigheden, in nood en dood. Hebr. 12 vs. 6, 10, 11: 1 Joh. 3: 1, 2.

O, dat alziend Vaderoog! die alwetende kennis! Die Vaderlijke voorzorg!

Daarom zijn wij zeker van een zalig einde. Ez. 16: 23; Jer. 31: 3537.

Wij willen nu nog nagaan hoe de Vaderlijke voorzorg zich uitstrekt tot al de dingen.

Voor God is het geringste even groot als het grootste, en het grootste even gering als het geringste. Als onze haar onze haren, die wij niet tellen kunnen en waarvoor wij ook geen tijd nemen om ze te tellen, onze haar waarvan wij elke dag enige achteloos wegwerpen welnu, als onze haar één voor één bewaard worden, hoeveel te méér al het andere, dat wij niet missen kunnen! Gen. 28: 1921. De uitdrukking: haar doet ons

³ Manuscript hier zeer abrupt: er staat: „Troost daaruit ontwikkeld in lijden, in smarten” enz. Dr. K. zal deze troost ontwikkeld hebben uit het tegendeel.

denken aan het geringste. Zie o.a. 1 Sam 14: 45. Vergelijk de geschiedenis van de drie mannen in de vurige oven, ook : Ps. 34: 20, 21; denk aan Ps. 56: 9: *u telt mijn tranen*; Ps. 94: 1114; Jes. 46: 16; Num. 23: 19; Joh. 19: 33, 36. Denk aan: *het lot wordt in de schoot geworpen, máár.....* En Amos 3: 6: *Is er ook een ongeluk in de stad dat de Heere niet doet? En Ps. 94: 9: Die de oren gepland heeft, zou Die niet horen? Die de ogen gemaakt heeft, zou Die niet zien?*

Het scheen een toeval, het geschiedde niet met opzet dat een man de boog spande in zijn eenvoudigheid (1 Kon. 22: 34). Maar het was geen toeval, het was van de Heere!

De beide boeken van de Koningen geven bewijs op bewijs hoe de Heere laat komen, wat Hij gesproken heeft: hoe Hij omstandigheden, waaraan niemand denkt, alleen in Zijn macht heeft. Hoe kwam Lot uit Sodom? Het Kind Jezus naar Egypte? Petrus uit de gevangenis? Elia ziet vurige paarden en wagenen rondom de berg. Jakob ziet en zegt: Mahanaïm. Hongerige raven spijzigen de profeet. Leeuwen vaste als Daniël in hun kuil is. Het ijzer drijft boven, het hout zinkt, het zeer weinige wordt veel. Een aardbeving werpt de deuren open en maakt de boeien los. De Rode Zee en de Jordaan geven een doortocht met droge voeten. Bij algemene duisternis is er licht in de woningen van Israël. Zon en maan staan stil op het gebed van een gelovige. Op het gebed van een rechtvaardige regent het in drie jaren en zes maanden niet, en op zijn gebed gaf de hemel weer regen. Wanneer een gehele stadsmuur valt, blijft dat deel staan waarop het huis stond van een gelovige vrouw. Aan de wijzen uit het Oosten wijst een ster het huis aan waar het Kind Jezus geboren was. Manna en vlees komen van de hemd, water uit de harde rotssteen. Een ezelin bestraft de profeet. Een ezelin staat vastgebonden voor de Heere en voor hem is een gereedgemaakte zaal open als geheel Jeruzalem bezet is! Een droom van een koning redt het gehele volk Gods. Die de galg bouwde kwam er zelf aan en een diep verachte tot de hoogste eer. Joël vindt een tentpin bij de hand om daarook Sisera door de slapen te slaan. Een vis brengt een stater aan Veertig jaar sleten de schoenen en de kleren van de Israëlieten niet en dat in de barre woestijn!

Op de berg van de Heere wordt alles voorzien! Al onze levensdagen worden in Gods boek geschreven! Zei Laban niet tot Abraham's knecht, toen deze Rebecca voor Izaák ten huwelijk vroeg: Dat komt van de Heere, wij kunnen er niéts tegen zeggen, noch goed noch kwaad?!

De artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof.⁴

1. Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde
2. Ik geloof in Jezus Christus, Gods enig geboren Zoon, onzen Heere
3. Ik geloof in den Heiligen Geest

NIEUWJAARSPREEK

Apostolische geloofsbelijdenis:

1. Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde

Gehouden 1 januari 1859, 's morgens

Zingen: Psalm 150:1-3;

Psalm 51:4

Psalm 150

- 1 Looft God, looft zijn Naam alom;
Looft Hem in Zijn heiligdom;
Looft des HEEREN grote macht,
In den hemel Zijner kracht;
Looft Hem, om Zijn mogendheden,
Looft Hem, naar zo menig blijk
Van Zijn heerlijk koninkrijk,
Voor Zijn troon en hier beneden.

- 2 Looft God, met bazuingeklank;
Geeft Hem eer, bewijst Hem dank;
Looft Hem, met de harp en luit;
Looft Hem, met de trom en fluit;
Looft Hem, op uw blijde snaren;
Laat zich 't orgel overal
Bij het juichend vreugdgeschal,
Tot des HEEREN glorie, paren.

- 3 Looft God naar Zijn hoog bevel,
Met het klinkend cimbelspel,
Looft Hem, op het schel metaal
Van de vrolijke cimbaal;
Looft den HEER', elk moet Hem eren;
Al wat geest en adem heeft,
Looft den HEER', die eeuwig leeft,
Looft verheugd den HEER' der heren.

⁴ Verschenen 1873 bij H. de Hoogh & Co. te Amsterdam

Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.

Wees hartelijk gegroet in God, de almachtige Vader, geliefde broeders en zusters, bij het begin van dit jaar.

Het oude jaar is voorbij; wel komen de doden weer; want God zal hen uit de graven tevoorschijn roepen; maar het verlopen jaar keert niet terug. Hier Boven echter ligt een boek, en daarin staat alles, alles opgeschreven; al mogen wij alles vergeten, de Alwetende vergeet niets! Hier Boven ligt een register, een zonden- en schuldregister; hier Boven ligt een boek des levens Hier Boven is een gedenkboek voor God; dáár wordt niet vergeten, wat de slechten voor boosheid gedaan hebben, maar evenmin de tranen die de oprechten voor Hem geweend hebben. De tijd snelt voort, en wij gaan mee met de tijd, totdat het heet: Mensenkind, geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven! Alsdan is het onmogelijk iets te herroepen van al hetgeen wij gedaan hebben. Laten wij God voor Zijn barmhartigheid danken, dat Hij ons een eeuwig Evangelie gaf, opdat allen die in de Naam van de Heere Jezus geloven, niet zouden verloren gaan. Laten wij toch niet vergeten, dat dit eeuwig Evangelie er is voor allen, die verbroken zijn voor de wet Gods. In velerlei opzicht zegt men: het is te laat; maar ook heden is het nog niet te laat, om aldus aan te vangen dat het hart verbroken ligt voor God, de Alwetende, en dat wij ons buigen voor Zijn soevereiniteit. Het is niet te laat om ook in dit jaar te beginnen als een bedelkind, bedelende om eeuwige gerechtigheid.

Mijn geliefden, de HEERE God kan zó niets met ons beginnen; er moet een schepping aanwezig zijn, een nieuwe schepping. Een Verlosser moet er wezen, Die het alleen doet, en in ons de adem des levens blaast, opdat wij doden, levend gemaakt worden Wij kunnen uit onszelf niets beginnen, en de arme mens schuwt God, de levende God, en blijft liever zitten en terneerliggen in zijn slaap der zonden. Voor al het tijdelijke en aardse weten wij raad, en tegen al wat ons bedreigt zullen wij ons kunnen behoeden en voorzorgen nemen; maar dat de eeuwigheid, eeuwigheid is, dat die zo lang is, ach, daaraan kunnen en willen wij niet denken, wij die mensen zijn van een ogenblik. God echter geeft ons Zijn Woord, en in dit Woord de rechte, zekere, onbedrieglijke leer der zaligheid. Wèl ons, wanneer wij deze leer van harte aannemen.

Wij willen dan een begin maken met de zeer eenvoudige leer van ons algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde; ik geloof in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere; ik geloof in de Heilige Geest.*

Zo nemen wij in dit uur het eerste artikel, en, zo God wil, morgenochtend het tweede, en 's avonds het derde artikel.

Mijn geliefden, dat is nu weliswaar iets voor de kleine kinderen, maar wij hebben waarlijk aan deze drie eenvoudige artikelen ons leven lang te leren; want voorzeker, wij wijken er onophoudelijk weer vanaf.

Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.

Dit is het algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof. Ik geloof dat wil niet alleen zeggen: ik houd dit voor waarachtig, maar het wil véél meer zeggen, namelijk dit: ik stel mijn vertrouwen op deze God, ik steun op Hem, met mond en hart belijd ik Hem voor zulk een God; ik houd mij aan Hem vastgeklemd in nood, lijden en dood! Wanneer wij het waarlijk voor waarachtig houden, dat God is, dat Hij almachtig is, dat Hij hemel en aarde gemaakt heeft, zo zullen wij met daad en woord bewijzen, dat zulk een God geen onbekende voor ons is, maar dat Hij de levende God is, en dat wij op Hem vertrouwen, en aldus aan Hem geloven. Hij alleen gelooft aldus aan God, die

belijdt dat hij niet gelooft gelijk hij moest. Hij die zich voor God verootmoedigt en zucht: *ik geloof, kom mijn ongelovigheid te hulp!* Ach; wie dood is, die zegt wel met de lippen: *Ik geloof*; doch wie leeft, spreekt ook weliswaar alzo, doch tevens worstelt hij om te geloven.

Mijn wens voor u, mijn geliefden, voor jong en oud, is ten eerste dat u worstelt, opdat u geloven mag.

Wanneer ik zeg: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde*, dan verzaak ik, zo verzaakt u de boze geest, zo zien wij af van elke afgod, hetzij hij van hout of van steen zij, van goud of van zilver; hetzij vrouw of kind, huis of hof. Zo sta ik, zo staat u af van elke bekwaamheid, verstand, kunst, vlijt en al hetgeen van mensen komt, van alle menselijke troost, van alle menselijke hulp en uitkomst. Hij is de Koning der wereld, Hij houdt haar in Zijn hand, en Hij heeft op de aardbol het heilige kruis opgericht, om welks wil Hij haar niet werpt in het eeuwige vuur. Hij is Koning, God en Vader, alles is in Zijn hand: macht en geweld, koning en troon, vrouw en kind, huis en hof, zonde en genade, dood en leven. Wij hebben een verborgen schat en ook de sleutel daarbij. Doch ons is het eigen aan deze schat niet te denken, en telkens de sleutel te vergeten. U bent niet van uzelf, u weet van waar u bent, God heeft u gemaakt, heeft u een mens gemaakt, u als koning toegerust met de heerschappij over alle dingen. Toen God u als een kind gemaakt heeft, heeft Hij alle schepselen niet zo geëerd, als Hij de mens heeft geëerd. Zon, maan en stenen, zij kunnen niet 'Vader' tot Hem zeggen. Ook de engelen zijn niet gemaakt zoals wij, naar het beeld en de gelijkenis Gods.

Wij moeten weten van waar wij zijn, opdat wij het weten mogen welk een Formeerder wij hebben. Wij moeten het weten welk een meesterstuk wij zijn, opdat wij het weten en geloven, dat Hij, Die ons maakte,- tegelijkertijd gemaakt heeft brood en kleding; het ook gemaakt heeft hoe het u gaan zal uw hele leven door. Dat zeg ik op goede gronden, want wat doet de mens gewoonlijk? Zijn God vergeten, grijpen naar het zichtbare, hangen blijven in het zichtbare, en zo diens slaaf worden.

Dat is een stuk van hoog belang: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde*, daaraan hebben wij ons leven lang te leren. Wanneer wij er een weinig mee gevorderd zijn, dan zijn wij het zonder twijfel weer vergeten. Hij, Die ons gemaakt heeft, heeft Zijn maaxsel lief, draagt er zorg voor, en heeft het niet aan het toeval overgelaten. Hij heeft schuren gebouwd, opdat daarin vrucht verzameld worde; Hij geeft de bakker, opdat hij brood bakke; Hij geeft al de dieren, opdat u vlees zou hebben, opdat u wol en zijde hebben mag, opdat de mens gekleed zij, en hem niets ontbreke.

O, mijn geliefden, dat wens ik u van harte, dat u door de Heilige Geest het van harte zeggen mag: *Ik geloof*. En, welaan, kwelt u zich, en bent u moede van het wenen, zo spreek evenwel wenend en schroomvallig: *ik geloof*. Ga in het verborgene, buig uw knieën en zeg: 'U bent toch mijn God! U hebt mij gemaakt.' Alzo heeft Hij dan ook het arme hart gemaakt. Weet wel door hoeveel stormen het arme hart bewogen wordt, hoe de wond bloedt, wat voor gedachten in het hart opkomen! Voor Hem dan dat arme hart uitgeschud met elke smart, alle treurigheid, met alle zonde; maar geef de afgoden nooit de eer; zij kunnen niet helpen.

Zeg niet: Ja, had *ik* dit geloof! dat vervloekte *ik*. Wanneer ik het geloof niet heb, wat helpen dan alle redeneringen? Er moet een hart aanwezig zijn, een hart tot God, de levende God. Welaan, welaan, de zonde is daartussen gekomen, weet de Vader dan dat niet? Ik geloof in God; dus niet aan een steen, ook niet aan iemand die een stenen hart heeft, niet aan een dwingeland, die de stok des drijvers in de hand heeft, en daarmee mij achterna jaagt; maar aan een barmhartige God, aan een genadige, maar ook

heilige en rechtvaardige God.

Laat Hem zulke woorden niet horen: 'ik kan niet geloven!' Hij hoort alles wat van uw lippen komt. Wat doet Hij met woorden? Ligt het waarachtig in het hart: 'ik kan niet geloven, ik geloof niet', dan ligt ook in het hart: U moet geloven. De wet laat zich niet terzijde zetten, niet sussen, van haar komt men door fraaie woorden niet los; de eeuwige wet moet haar recht hebben.

Welaan, gij maaxsel Gods, bezie u in de spiegel; wie heeft u die wonderschone ogen geschapen? Wie maakte u de wenkbrauwen? Wie de mond, de neus, het oor? Wie schiep u de handen, dat zij werken kunnen? Buigt u in het stof voor God, en spreek het uit: 'o God, ik zeg wel met de lippen: ik geloof, maar mijn hart heeft en siddert daarbij, ik kan niet, kom mijn ongelovigheid te hulp, ik moet er doorheenkomen!' Wat is voor Hem smart en lijden, nood en dood? Of er arbeid is of niet, of er geld voorhanden is of niet? Wat is voor Hem uw zonde, uw onreinheid, uw vuiligheid? Hij is de almachtige God!

Alzo is dit mijn harten wens aan u allen, dat u het ganse jaar door dit met u meeneemt. Wij weten niet wat ons voor de deur staat. Laten wij ons niet zo zeker wanen; tussen dit ogenblik en het volgende slaat de bliksem in, en alles ligt overhoop. Laten wij niet zorgeloos wezen, maar het met Jona uitspreken, ook als de storm het schip beweegt: *ik vrees God!*

Wij hebben ons diep te verootmoedigen vóór en na, omdat wij niet geloven hetgeen wij geloven. Zo hebben wij nu dit, dan dat, van de dingen die men ziet, waar wij ons aan vasthouden; is het daarmee uit, zo menen wij dat nu alles voorbij is. Dat wij kleding hebben, dat het lichaam gedekt zij, dat bedenkt en overlegt de mens, de ziel moet echter bedekt zijn! Dat men brood hebbe, dat er arbeid zij, daar is men op uit, doch wat het eerste is, dat moet ook het eerste blijven! God is God, en wie Hem vreest en eert, die zal Hij wederom eren.

Mijn geliefden, laat ons met elkaar opslaan in het Evangelie van Markus het zevende hoofdstuk. Aldaar lezen wij vanaf vers 20: *En Hij zeide: hetgeen uitgaat uit de mens, dat ontreinigt de mens.* Indien het hem onrein maakt, zo maakt het hem voor God onrein en verwerpelijk. Want van binnen uit het hart der mensen komen voort: zorg over geldgebrek, gebrek aan werk, zieke vrouw, zieke kinderen? Nee, nee, de duivel is het, die daar komt en zegt: 'Houd u alsof deze dingen in uw hart niet opkomen konden.' De eigenliefde is het die zo spreekt: O ja, dat is waar, zo is deze hier, en zo is die daar!

Och ja, dat is wel waar, wat de Heere Jezus hier van des mensen verderf zegt, zo is het met hen! Vrees niet zozeer de nood die van buiten komt, wees daarvoor niet het meeste beducht en bedroefd! Vraag eerst: Wat gaat uit de mens uit, wat komt uit zijn hart voort? Hij heeft het gezegd, Hij, de eeuwige, waarachtige Getuige, Die niet liegt. Hij, Die ons door en door kent, tot op het diepste gebeente: kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverij en, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hovaardij, onverstand. Al deze boze dingen komen voort van binnen en ontreinigen de mens. 'Al deze' staat er, dus niet alleen enkele en ook niet misschien van één soort, maar er staat in het Grieks het meervoudig getal: overspelen, dieverijen, enzovoort.

Welnu, mijn geliefden, verlene God u die genade, dat u het met u meeneemt, en daaraan indachtig blijft: zo ziet het er uit in mijn hart! Ik vraag er niet naar hoe het er in de kast uitziet, maar: zo ziet het er uit in mijn hart. Dat geeft in waarheid nood; want hij die acht geeft op de uitgangen van zijn hart, betrapt zich voortdurend daarop, dat zulke dingen uit het hart voortkomen. Maar nu, wie klaagt daarover? Wie is dat

leed? Wie wil dat op zichzelf laten toepassen? Waarom is er zoveel onvastheid des geloofs? Omdat, wanneer God beschikt dat uiterlijk lijden over de mens komt, de duivel terstond bij de hand is om de arme mens de ogen toe te sluiten, opdat hij niet acht geve op datgene wat vanbinnen in hem omgaat. En waar God daarentegen beschikt, dat het de mens uiterlijk goed gaat, daar is ook weer de duivel er bij, opdat hij de mens lichtzinnig make, zodat hij huppelt en in zijn over-geloof over de diepste afgronden heengaat, en hij weet het niet. Hij waant gezond in het geloof te zijn, en het hart, die onreine poel, staat open, en al die schrikkelijke dieren komen er uit voort; de mens echter pantsert zich in zijn gewaand geloof.

Mijn geliefden, ik weet niet hoe lang ik nog hier zal wezen, maar één ding weet ik: dat het waarheid is, hetgeen de Heere Jezus zegt van het menselijke hart. En ook wederom dat hij die met een goed geweten voor God en mensen wandelt, en met zulk een hart tot God zijn Schepper komt, aangetrokken wordt tot het hart des Vaders. En het ook beleeft en ondervindt, hoe de Vader een Vaderhart heeft, en als u bang en sidderend tot Hem komt, tot u zegt: *Mijn kind, wat wilt u? Ik ben uw Vader, u, Mijn kind, u zult alles hebben!*

Ik herhaal het nog eenmaal: het is niet genoeg het zo maar losweg te bekennen, dat deze dingen uit het hart voortkomen, dan leeft de mens nog altijd in zijn dagelijkse gang. Nee, er moet achtung zijn voor Gods wet, een beven voor Zijn Woord, dan zal de mens komen tot God; want waar waarachtige zondenood is, daar is een drijven en een trek tot de Vader. Dan wordt alle uiterlijke nood klein tegen de innerlijke, en juist de innerlijke nood zendt God in het huis, opdat het kind belijde, wat wij als volwassenen niet meer belijden kunnen, tenzij dat wij worden als de kleine kinderen: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.*

Wel, ik geloof in God de Vader. Is Hij dan Vader? Dat heeft de I Heere Jezus gezegd! Ik mag mij niet laten terughouden door hetgeen de duivel zegt, door hetgeen de wet, het geweten zegt; zij schreeuwen alle: Nee, nee, u bent verloren! Maar in de treurigheid, in de verbrijzeling des harten, waar ik dit voor mij heb: uit het hart komen voort al deze gruwelen, daar verzink ik meer en meer in de nood.

Ik heb bij deze tekst een hoofdstuk links, en dit zegt mij, dat de Heere Jezus met vijf broden vijfduizend mannen heeft gespijst. En rechts heb ik een hoofdstuk, daar lees ik: met zeven broden verzadigde Hij vierduizend mannen. Zo heb ik deze beide getuigenissen, en nu lees ik recht voor mij: uit het hart komen al die dingen voort; het ergste hovaardij, nog erger: onverstand.

Het schepsel beroeme zich niet tegen zijn Schepper, noch leem en aarde tegen de pottenbakker! Onverstand is oorzaak dat men op allerlei dwaalwegen geraakt, van de wet Gods en van Zijn belofte af. Nu, de belijdenis is er, de droefheid naar God is er, de wet, de duivel en het geweten zeggen: 'Nee, Hij is uw Vader niet! Hij moet u verdoemen!' Doch daar verschijnt er Een en spreekt: *Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Neemt Mijn juk op u en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen!* En deze, de hoogste Gezaghebber in de hemel, op de aarde en in de hel, zegt tot u: *Mijn kind, wilt u bidden tot God, zo bid: Onze Vader!* (Matth. 6:9; Luk. 11:2).

God geve u in Zijn genade en barmhartigheid, dat u dit hele jaar door ervaart en beleeft: *Hij is mijn Vader!* Vader, wanneer Hij slaat en bedroeft, wanneer Hij doodt en ter hel leidt, nog meer dan wanneer Hij ons wat zoets te smaken geeft. Goed en trouw is Hij, en gelijk Hij ons gemaakt heeft, zo heeft Hij ook de onzen gemaakt, en al wat wij hebben; het is niet in onze, maar in Zijn hand, Hij zal het maken. Is God in de

hemel mijn Vader, dan ben ik Zijn kind en erfgenaam, en Hij zal niet alleen voor mij, maar ook voor de mijnen zorgen, en Hij zal alles meebrengen, wat Hij mij in Zijn wijsheid afgenomen heeft. Hij kan alles doen wat Hij wil.

Alzo ligt in de belijdenis: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde*, ook nog dit opgesloten: als mij de mensen ook geheel verlaten, al wordt het mij dikwijls ook nog zo benauwd, toch heb ik van het uiterlijke afgezien, ik geloof in Hem! Of ik ook al ongeleerd en onverstandig ben, nochtans: Vader is Vader, en Hij wil toch ook het onverstandige kind wel wat te eten geven. Als het 'Vader' zegt, zo wordt toch Zijn hart bewogen. Het enige wat wij te zeggen hebben is 'Abba', een zucht uit het hart, de lippen samengedrukt, en een ademtocht.

Een Vader kan het met Zijn kinderen toch niet slecht menen, al is het dat Hij hen straffen moet, nochtans zijn en blijven zij kinderen, en hun erfenis is eeuwig in de hemelen. Daaraan mogen wij ons vasthouden, of wij ook al verlaten schijnen: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde*. Heeft Hij daarin Zijn almacht getoond, dan kan Hij Zijn almacht ook in alle dingen tonen. En waar de dood u verslinden wil, roep daar tot Hem: *Mijn Vader!* En Hij roept tegen dood en duivel in: *Mijn kind!* Amen.

Psalm 51:4

Ontzondig mij met hysop, en mijn ziel,
 Nu gans melaats, zal rein zijn en genezen.
 Was mij geheel, zo zal ik witter wezen,
 Dan sneeuw, die vers op 't aardrijk nederviel.
 Ai, geef mij weer gewenste zielevreugd;
 Laat uit Uw mond mij stof tot blijdschap horen;
 Zo wordt opnieuw 't verbrijzeld hart verheugd,
 En in mijn geest de ware rust herboren.

Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onzen Heere.

Gehouden 2 januari 1859, 's morgens

Zingen: Psalm 81:9-12;

Psalm 134: 1-3;

Psalm 33:11

1 Looft, looft nu aller heren HEER',
 Gij zijne knechten, geeft Hem eer,
 Gij, die des nachts Zijn huis bewaakt
 En voor Zijn dienst in ijver blaakt!

2 Heft uwe handen naar omhoog,
 Slaat naar het Heiligdom uw oog,
 En knielt eerbiedig voor Hem neer:
 Looft, looft nu aller heren HEER'!

3 Dat 's HEEREN zegen op u daal';
 Zijn gunst uit Sion u bestraal'.
 Hij schiep 't heelal, Zijn Naam ter eer:
 Looft, looft dan aller heren HEER'!

Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onzen Heere.

Geliefde broeders en zusters, de Heere geve u veel genade, blijdschap en vrede in Christus Jezus, door de Heilige Geest.

Wij behandelden gistermorgen met elkaar het artikel van ons algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde*. Ik hield u voor, dat wij dit weliswaar als voor de kinderen geschreven achten, doch dat intussen wij volwassenen ons leven lang aan dit 'ik geloof' hebben te leren, en onze les voorwaar nooit in het geheugen zullen houden.

Misschien nam de een of ander uit u als hoofdsom der overdenking dit voor zich mee: ik heb in alles wat mij treft mij geheel en al over te geven in de handen Gods, mijns Vaders, en - Hem alles toe te vertrouwen. Zulk een gevolgtrekking kan men wel maken, doch als ons iets treft dat hard is, dan gaat het toch zo licht niet dat te zeggen. Of wanneer het met al onze uitzichten gedaan is, het dan voor waar te houden: *God is Vader en almachtig*. Wie dat kan, die kan het! Wie niet met het hart een christen is, die kan dat wel altijd, maar wie met het hart christen is, die kan her ook niet, buigt zich evenwel voor Gods soevereiniteit, en neemt de toevlucht tot Gods Vaderlijke genade. Doch altijd is er eerst de erkenning dat wij niets te vorderen hebben, en dat wanneer de redding komt, het altijd louter barmhartigheid is en blijft.

Dat God Vader wil zijn, is Zijn eeuwige liefde; Hij is van nature onze Vader niet, maar dat is de duivel, in wiens gebied wij eigenwillig overgegaan zijn. Dat God Vader wil zijn en ons Zijn kinderen heten, dat is Zijn vrije ontferming. Het is ons nodig dit te geloven. Intussen, wat heeft een mensenkind in dit ellendig leven voor een troost, zo niet God zijn Vader is. Hij is almachtig, Hij heeft hemel en aarde gemaakt. Zo kan Hij

mij, klein mens, ook wel helpen uit deze kleine nood; al schijnt hij mij ook groot toe, voor God is hij klein, en Hij kan wel de zware steen van mijn hart afwentelen. Dan omarmen wij de Vader, de hemelse, almachtige Vader, wanneer wij altijd, bij al het goede dat ons toekomt, voor Zijn heilige wet verbroken worden: ‘o God, wie ben ik, dat U mij alzo in genade gedenkt, en mij alzo bezoekt!’ zoals David deed (2 Sam. 7:18, vgl. Gen. 32:10). Daarentegen, waar de bliksem inslaat, ook in het stof neerzinken en bekennen: ‘o God, wie ben ik! Ik heb het honderdmaal verdiend, dat U mij alzo slaat, en wanneer U mij nog meer slaat zal ik het altijd verdiend hebben.’ Alzo dat wij in voorspoed niet trots, in tegenspoed niet ontmoedigd worden, maar in het hart ingaan en het voor de Alwetende bekennen, wat uit dit hart uitgaat, zoals ik u gisteren voorgehouden heb. Allerhande boze gedachten dat is de kop; hovaardij en onverstand dat is de staart der slang, die wij dikwijls menen geheel weg te zijn, en die zich dan weer zo machtig openbaart.

Ach, mochten wij toch steeds geloven dat God Vader is! Maar waar het er om te doen is, daar denken wij altijd aan een strenge toornende Rechter. Doch laat ons bij al wat ons treft, toch steeds in ons hart ingaan, en zeggen: ‘Ik ben een zondaar, Hij is nochtans Vader! De eeuwige dood heb ik verdiend, bij Hem is verlossing! En is het dan ook reddeloos verloren, Hij is de Almachtige. Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er! Hem is niets te wonderlijk.’ Waar het nu evenwel zo ver bij de mens komt, dat hij het bekent: Ik heb de eeuwige dood verdiend, ik heb verdiend uit het huis geworpen te worden. Waar hij bekent: Ik ben niet waard Uw kind genaamd te worden, aldaar moet het tweede artikel tussenbeide komen. Om toch evenwel altijd moed te krijgen, zodat wij zeggen: Ik maak mij op uit mijn leed en mijn smart, uit mijn welstand en mijn geluk, tot Hem, opdat Hij nochtans geprezen en aangebeden worde: *Gij zijt mijn Vader, maak het met mij naar Uw welbehagen.*

Zo willen wij dan in dit morgenuur met elkaar overwegen het tweede artikel van ons algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof, hetwelk alzo luidt: ***Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onzen Heere.***

God de Vader geeft ons niet alleen datgene, waaraan wij mensen het eerst denken en hetgeen, nadat Hij ons geschapen heeft, onze eerste behoeften zijn. Hij heeft ons niet alleen wonderbaar geschapen, Hij onderhoudt ons niet alleen, maar geeft ons ook alles, alles wat wij nodig hebben, als: gezondheid, huis, hof, vrouw, kind, geld, goed, brood, klederen, arbeid, goed verstand, geheugen, bekwaamheid, een koning die ons regeert, een goede overheid, goede politie, goede wetten, kerk, scholen. Dat alles geeft Hij, en zo Hij daarin niet bewijst dat Hij Vader is, dan weet ik het niet meer. Dat hebben wij toch alles niet verdiend. Zo God eens de overheid en de wetten ophief, wat zou er van worden?

Hij is Vader. Maar één ding vergeten wij, dat is: dat wij sterven moeten. Dat is de hoogste wijsheid, zo wijs te zijn dat men het gelooft en voor waar houdt; niet die en die, maar ik moet sterven, en voor een poosje lig ik onder de aarde, en wordt mijn lichaam door de wonnen verteerd. Nu, daaraan denkt God ook, daarin is Hij ook Vader, en omdat Hij daaraan denkt, zo geeft Hij ons... Wat? Een kerkhof, een doodgraver, een doodkist, en geld om zerk en graf te kunnen betalen. Ja, Hij is ook zo genadig, dat Hij het aldus leidt, dat meestentijds hij die sterft meer overheeft, dan hij bezat toen hij bruiloft hield.

Maar gelijk het vee sterft, zo sterft de mens, en gelijk de mens, zo het vee! Wie weet dat de ziel der dieren uitgeblust wordt? Wie weet dat de ziel der mensen naar boven stijgt, dat zij wederkeert tot Hem, door Wiens aanblazing het leven in de aardklomp

ontstond?

Denkt u daaraan, geliefden?

Denkt u wel daaraan? Onnozele vraag! Zouden wij daaraan niet denken?

Ja, die vraag is zo dwaas niet. Denkt u er wel aan?

Ja, zeker! Inderdaad?

Jonge man, waaraan denkt u? Jonge dochter, wat brengt uw hart in beweging? Vraag het uzelf af!

Toch antwoordt u: ja. Maar wat hebt u dan nu aan een geloof en een Catechismus, wanneer het enkel in het verstand ligt, enkel van de lippen komt! Denkt u er aan? Wat is wel het eerste? Het kleed, de man, de vrouw, de kinderen, het huis, dat is het eerste. Nee, dat toch niet, dat is niet het eerste, maar het laatste! Evenwel, wat een mens beweegt, dat beweegt hem. De mens, zoals hij nu eenmaal aards is, denkt aards, en zit met handen en voeten en met het hart in de aarde en het aardse vast.

Maar, ik denk toch weleens aan het laatste uurtje, ik denk er toch weleens aan, dat ik sterven moet! Ja, evenals iemand die zich van de bron laat afbrengen, en nu tracht met enige druppels zijn dorst te stillen; daar staat nu de duivel er achter, en zegt: Nee, de druppel verkrijgt u niet, als u mij niet aanbidt!

De bron is het kruis van onze Heere; Jezus Christus is Zijn Naam: de eniggeboren Zoon van de levende Vader. Daar denkt u niet aan, en daar kunt u ook niet aandenken, dat weet God. Mensen, gelijk wij zijn, huichelen heiligheid voor God, en vergeten onophoudelijk wat uit onze harten altijd voortkomt. Dat kunnen wij wel bij anderen opletten en ontdekken; maar wat doe ik met mijn naaste? Ik moet in mijn eigen hart ingaan, en zien wat daaruit voortkomt. Dat willen wij echter niet weten.

De man zorgt, hij bejaagt en zoekt het brood, dat God almachtig, God de Vader hem vast beloofd heeft in de hemelse verzekering; en nu wil hij het hebben van duivel en wereld. God ontferme Zich zijner. De vrouw zoekt het allereerst hoe zij de man behage. De jonge man is daarop uit, te worden wat de vader is, opperheer, steekt het hoofd omhoog, en denkt slechts aan geld, en geld, en wederom geld, om het dan weer te verkwisten, en denkt er niet aan dat iedere cent een gave Gods is.

Evenwel, de hemelse politie ziet niets door de vingers. De vraag komt: *Adam, waar zijt gij?* En Adam verschuilt zich met Eva achter de bomen, en de slang, dat gruwelijke dier, lag ook aan hun voeten, en het was hem bang. God maakt Zich op, Hij is de Eerste. Wanneer Hij hier in deze tijd komt, zo komt Hij niet met een bliksemstraal, om te verdelgen. Nee, nee, het is een genadetijd, Hij heeft geduld met ons; Hij komt met genade, juist dan, als wij verloren gaan.

Adam, waar zijt gij? Man, waar bent u? Bent u gereed? Bent u bereid om af te leggen de aardse tabernakel? Bent u verzekerd dat u gelooft in de eniggeboren Zoon van God, uw Heere? Ach, er zit veel valse munt in de zak; ach, daar ligt de vuile was in de kast. Aan alles wordt gedacht, maar aan God niet. Wel ons, dat Hij altijd de Eerste is!

Geen kind kan aan vader en moeder denken, nog minder zorgend aan hen denken. Geef een kind, terwijl het de moedermelk nodig heeft, een popje, en terstond gaat het van de moeder af. Het kind speelt met bloemen, en acht het gevaar niet, het blijft aan het spelen totdat de moeder het vindt; anders gaat het verloren. Maar vader en moeder denken aan hun kind, zo lang zij leven, dat heeft God de Vader in hen gelegd. Want Hij Zelf heeft zulk een hart dat Hij altijd aan Zijn kinderen in genade gedenkt, en hun niet alleen geeft wat voor dit leven dienstig is, maar ook aan onze dood denkt.

Laten wij het voor waar houden, dat alles wat wij hebben, van een Vaderhand komt. Dat is niet naar Zijn welbehagen, dat de mens, het hoogste schepsel, van de wormen zou verteerd worden en in stof opgelost. Nee, nee, het is Zijn maaksel, het moet weer

uit het graf; de oude slang mag stof eten, maar Gods heerlijk schepsel zal zij niet houden.

Doch nu ligt er iets tussen de Heilige en ons; dat is de donderwolk, Gods wet, de zonde en schuld. Al mag u over alles heen zijn, toch zult u nooit zulk een edel verlicht mens wezen als Adam was, die als de eerste uit de hand Gods kwam. En deze waarachtig verlichte man, gelijk het niemand anders is, vergeet zijn God. De edelste, de beschaafdsten werpt de schuld op Gods gave; op zijn vrouw, zelfs op zijn Schepper. Zo is alle vlees! Het kan kloosters bouwen, zichzelf kastijden, en er zich op te goed doen; maar tot gewetensrust kan geen vlees komen. Daar Boven is God, onzichtbaar, doch de zondaar voelbaar, en het dondert in zijn hart; wanneer God komt en de zondaar opwekt met de woorden: *Adam, waar zijt gij?*

God weet wel, gelijk iedere vader het weet, dat Zijn kind zich niet tot Hem wendt als het verkeerd geweest is, maar dan gemelijk is; doch Hij bedenkt een middel, opdat de mens verbroken wordt. Dát doet God. Hij kon met Adam niets meer beginnen, Hij kan met ons allen niets meer beginnen. In de mens is niets meer, om hem er bij aan te grijpen; maar God komt zo Vaderlijk dat Hij de mens verbreekt met de macht Zijner liefde, en zegt reeds in het Paradijs tot de slang: *Ik zal vijandschap zetten tussen uw zaad en tussen haar Zaad; Dat zal u de kop vermorzelen, en gij zult Het de verzenen vermorzelen* (Gen. 3:8-15). Daar ligt de mens verbroken: ‘o God, o God, welk een God bent U. Ik had gedacht dat U mij in de hel geworpen zou hebben vanwege mijn zonden, en U vergeeft! Uw Beste, Uw Liefste snijdt U voor mij uit Uw hart. U werpt U voor mij in de vlam, om mij te redden!’

Mijn geliefden, zo is de weg; maar het was Adam bang, zeer bang, en het was Eva bang en benauwd. Het is zo'n manier van spreken: Ik ben een zondaar. Maar vraagt men: Hoe ziet het er met u uit? Ja, dan weet men niets te antwoorden. Heb toch daartoe enige minuten over, dat u uzelf afvraagt: Geloof ik in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon? Is Hij mijn Heere? Geloof ik dat van harte?

Een mens heeft voor alle dingen tijd, hij is vasthoudend en geduldig om iets uit te vinden, en daar te stellen wat toch eens met vuur verteren zal. Een mens heeft tijd en geduld, om aan het einde van het jaar zijn balans op te maken, debet en credit te berekenen en opnieuw alles door te zien. Mens, leg uw hand op het stomme geld, de dood staat achter u en roept u daar vanaf. Maar de eeuwigheid, de eeuwigheid, hebt u daarvoor uw balans opgemaakt, is het in orde met dat debet en credit? Kunt u in dit opzicht rekenschap afleggen, dat u niet maar zegt: *Ik weet niet hoe het met mij staat;* maar dat u zeker bent van uw zaak? Steek de hand in uw boezem, en u trekt haar melaats er weer uit. Doch er bestaat een daad Gods, en deze daad maken alle duivelen niet ongedaan, en die daad is deze: *Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe* (Joh. 3:16).

Tot het tweede artikel komen wij niet, tenzij wij met het eerste gereed zijn. Nog eens: God de Vader zorgt voor ons in dit tijdelijke leven; Hij doet nog meer, Hij zorgt dat wij rust hebben en vrede met God en mensen. God zorgt voor het lichamelijke, vergankelijke en zichtbare, Hij zorgt echter ook voor alle geestelijke nooddrift, opdat wij in waarachtige vrede stervende tot God mogen thuiskeren. Daartoe komt Hij met Zijn Woord, niet met goud of zilver, ook zelfs niet met slagen; de mens immers verandert zich toch niet. En of een mens zich ook zevenmaal bekeert, zo heeft hij toch zichzelf bekeerd.

Geheel iets anders is het echter, wanneer God een mens bekeert. Dat doet Hij met Zijn Woord, en die het hoort, die hore het, namelijk wie oren heeft om te horen. En wie het

niet hoort, maar aan zijn eigen vroomheid, aan eigen bekering, huichelarij en ongerechtigheid de voorkeur geeft, die heeft God antwoord te geven.

God komt met Zijn Woord, en in dit Woord ligt uw weg. Uw weg, man en vrouw; uw weg, jongeling en jonge dochter; uw weg, grijsaard, opdat u het leert, van wie u dat alles hebt; wat uw behoefte is. Ook uw weg, jong kind, dat naar mij hoort en nog eerst begint te stamelen: *Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onze Heere*; ja, ook uw weg. En terwijl jij, kindje, met je popje speelt, en met je prentenboek, zo wordt je in het Woord Die voorgehouden, Wiens Naam is: *Gods eniggeboren Zoon*. Je bent niet een lief, gehoorzaam kind, en wanneer je meent dat je een lief kind bent, zo heb je reeds opgehouden dat te zijn.

God de Vader heeft een lief, gehoorzaam Kind, Dat is uit Zijn schoot, uit Zijn hart voortgekomen, en Dat heeft voor u een Kind willen zijn, en in de kribbe willen liggen en Zich laten kussen. Terwijl Hij in de kribbe lag, klonk het: *Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen!*

God heeft slechts één Kind, Dat heeft Hij Zich van eeuwigheid verwekt, opdat Hij Zijn eniggeboren Zoon zij. En dit Kind heeft de Vader alzo lief gehad, dat Het om des Vaders wil, om de Vader te eren, gekomen is in onze verlorenheid, om het maaksel van de Vader, dat in de kaken van de duivel lag, er uit te rukken, terwijl Hij er Zichzelf inwierp. En uit deze afgrond, uit de dood weer tevoorschijn kwam als Gods eniggeboren Zoon. U kent Zijn Naam, de onuitsprekelijk zoete Jezus-naam.

Ons hart klopt en vloeit over, allereerst wegens de liefde des Vaders, dat Hij een Kind heeft, en dit Kind overgeeft. En, ween niet, bedroefde ziel, God heeft Zijn Kind weder! Dat Kind komt tot u, arm, en Hij is een Heiland; vrees niet! Wie tot Hem komt, Wiens hoofd zich boven alle hemelen verheft, en Wiens voeten tot in de afgrond neerdalen, wie aankomt en neervalt voor deze grote en almachtige Engel van het eeuwige verbond, die heeft het ondervonden, dat niemand tot Hem gekomen is, tenzij dat de Vader met de macht Zijner genade hem getrokken heeft (Joh. 6 : 44).

Wat doe ik met een liefhebbende Jezus en een toornende God? God is de Eerste. Hij grijpt de zondaar aan en werpt hem aan de voeten van Jezus. En als Hij begint te trekken, zo streeft de mens daar tegenin, en verweert zich met handen en voeten, om toch maar niet in de hemel te komen en zalig te worden. Dat wil de mens niet. *Niemand kan tot Mij komen, heeft de Heere Jezus gezegd, tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke. Er is geschreven in de Profeten: En zij zullen allen van God geleerd zijn. Een iegelijk dan die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij.* En daarop laat Hij nu volgen: *Die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen.*

Maar nu nog eens: hoe trekt de Vader? Dat gevoel en bemerk ik niet; moet ik dan daarop stil wachten, of Hij mij trekken wil of niet? U hoort het Woord; daar geeft God Zijn Woord! U zit toch niet in de kerk om er weer uit te gaan als u de prediking gehoord hebt, en daarmee afgedaan! U hoort Gods Woord, mens, bedenk het, heden rood, morgen dood! In het Woord ligt het; daarmee trekt God de Vader u tot de Zoon! Tot de Zoon heen, anders bent u verloren!

Daar ligt dan nu het geloofsartikel: *Ik geloof in Jezus Christus*, dat is, ik stel mijn vertrouwen op Hem, ik neem mijn toevlucht tot Hem, ik aanbid Hem, ik buig mijn knieën voor Hem als een verlorene, en roep tot Hem om ontferming. Daar heeft de Vader de mens getrokken met Zijn Woord, heeft hem gedreven met de wet, heeft zondenood in zijn hart gebracht, heeft zijn geweten verschrikt en wakker gemaakt. En nu gaat de mens zijn weg op als een verlorene, vol vrees en schrik, en achteraf heeft

hij gezien: 'O God, o God, toen U mij aangreep op mijn zondeweg, dat was Uw Vaderlijke hand!' Zo trekt God de Vader tot de Zoon. Dan openbaart God de Zoon, Wie de Vader is, dat Hij Vader is. Daar hecht zich nu het tweede artikel aan het eerste: *Ik geloof in God de Vader.*

Vader te zeggen, dat kan ik eerst dan leren, als God de Vader mij getrokken heeft tot God de Zoon, en God de Zoon mij de Vader heeft geopenbaard. Dat heeft de Heere Jezus gezegd: *Niemand kent de Zoon dan de Vader, noch iemand kent de Vader dan de Zoon, en die het de Zoon wil openbaren* (Matth. 11:27). En wederom: *Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in de schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard* (Joh. 1: 8).

God is ons onbekend; wij kunnen Hem niet zien, wij die stof, aarde en as zijn; maar de Vader trekt tot de Zoon, en daar hebben wij de Middelaar Gods en der mensen, de Mens Christus Jezus, en Hij openbaart het ons. Zo leren wij door de Zoon de Vader kennen. Zulks heeft de Heere ook met andere woorden gezegd, toen Hij sprak: *Ben Ik zo lange tijd met ulieden, en hebt gij Mij niet gekend, Filippus? Die Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien; en hoe zegt gij: Toon ons de Vader? Geloofst gij niet, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in Mij is? De woorden die Ik tot ulieden spreek, spreek ik van Mijzelf niet, maar de Vader, Die in Mij blijft, Dezelve doet de werken. Geloofst Mij, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is; en indien niet, zo geloofst Mij om de werken zelf* (Joh. 14:9-11).

Mijn geliefden, de allerheiligste God, de Allerhoogste, Die de hemel en de hemel der hemelen niet bevatten, heeft een eniggeboren Zoon, en Die komt tot ons als een gewoon Kind. Waarom trekt niet geheel Jeruzalem naar Bethlehem uit? Waarom zijn de herders het alleen; die Hem aanbidden mogen, Hem, het Kindje Dat op stro ligt? Waarom juicht de ganse hemel, al de hemelse heirscharen daar buiten op Bethlehems velden? Kwam Hij van Zichzelf, zo zou Hij gekomen zijn als Adam, volwassen; nu echter daalt Hij van Boven nederwaarts in de schoot der maagd. Alzo komt Hij dan niet van Zichzelf, maar wij hebben hier Boven een Vader, en dit is Zijn Kind, en wij zullen ook kinderen zijn. Dat openbaart het Kindje reeds in de kribbe, dat God Vader is, en welk een Vader Hij is voor Zijn kinderen, die zich gedragen hebben evenals de verloren zoon.

Een Kind heeft Hij van eeuwigheid verwekt, en Hij zendt Het, opdat Het aan Zich drage ons arme vlees en bloed. Hij gaat daarheen, verstoort de werken des duivels, drijft de duivelen uit, en juist de ontmenste vromen zeggen: *Dat doet Hij door de overste der duivelen.* Heeft Hij niet het bewijs gegeven, dat Hij niet uit Zichzelf kwam, maar dat de Vader Hem gezonden had, toen Hij, hoewel Hij er de macht toe had, nochtans deze goddeloze, rotte Korachs niet in de afgrond stortte, maar met zachtmoedigheid tot hen sprak: *Ik heb de duivel niet, maar Ik eer Mijn Vader, en gij onteert Mij.* Daar zien wij in Hem de Vader, Hij, Die tegen de wet een vrouw aanraakt, die onrein is, en met Zijn kracht haar overkomt, zodat zij genezen is. Die tegen de wet een melaatse aanroert, en zijn melaatsheid wegneemt. Die tegen alles in aan hoeren en tollenaars genade bewijst.

Die komt niet van Zichzelf, want de mens zoekt gewoonlijk zijn eigen eer en laat zich niet door de wet verdoemen, laat niet uit enkel liefde zijn eer en zijn kroon in het stof treden. Hij, Die Zich in Gethsémané als een worm neer werpt en worstelt met de dood. Die Zich laat bespuwen, geselen en aan het kruis slaan, terwijl Hij nog horen moet: *Verlos Uzelf, zo Gij zijt de Christus, de Zone Gods!* En eindelijk daar aan het kruis hangt, verlaten, en dan, nadat Hij gesproken heeft: *Het is volbracht.* Het leven van Zich kan afleggen. Die handelt niet op eigen gezag; maar Wie dat alles volbrengt, Die

is gezonden door de Vader, en doet het door de Vader.

De geboorte van Jezus Christus, Zijn gehele leven en lijden, Zijn dood, Zijn opstanding en hemelvaart bewijzen ons de liefde van de Vader. Hij heeft Zijn Zoon voor ons overgegeven, het beste wat Hij had, en nu heeft Hij Hem ons gegeven tot een Heere.

Zo hebben wij dan nu God de Vader. Hij geeft ons het leven, gezondheid, brood, klederen, huis, hof, vrouw, kind, goede bureu, een goede regering, kerk en scholen, rust en vrede, en nog bovendien, waar wij niet aan denken: *het eeuwige leven in Zijn Zoon*. Wat weten wij daarvan, wat Hem dit gekost heeft! Wat weet een kind er van, hoeveel zweetdruppels het zijn vader gekost heeft, om enige stuivers bij elkaar te leggen, hoeveel men zich niet dikwijls moet plagen; om een enkele cent te verdienen! En wat verstaan wij daarvan, wat een enkele bloeddruuppel van de Heere Jezus is, wat deze parel gekost heeft!

Alzo is de Vader, alzo de Zoon, de Heere Jezus Christus. Aan Hem en in Hem, in Zijn geboorte, in Zijn lijden en sterven, en in Zijn verhoging, zien wij de Vader. Wij zien in Hem Immanuël, God met ons. Hij is de Eerste en de Laatste, de Amen! Amen.

Psalm 33: 11

Laat ons alom Zijn lof ontvouwen:

*In Hem verblijdt zich ons gemoed,
Omdat wij op Zijn Naam vertrouwen,
Dien Naam, zo heilig, groot en goed.
Goedertieren Vader,
Milde zegenader,
Stel Uw vriend'lijk hart,
Op Wiens gunst wij hopen,
Eeuwig voor ons open;
Weer steeds alle smart.*

Ik geloof in den Heiligen Geest.

Gehouden 2 januari 1859, 's avonds

Zingen: Psalm 150:1-3;

Psalm 40:3-5;

Psalm 33:11

Geliefde broeders en zusters, wij behandelen in dit avonduur het derde artikel van ons algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof: *Ik geloof in de Heilige Geest.*

Verwondert u niet dat ik bij dit artikel Psalm 150 als gezang opgegeven heb. Elk volk toch heeft zijn eigen volkslied, dat het aanheft, wanneer het in de slag gaat; daardoor worden dan aller gemoederen opgebeurd en versterkt, om eendrachtig de vijand aan te vallen. Als het brandoffer begon, ving ook het gezang des Heeren aan. Wie van ons mensen mocht niet God in waarheid loven? Niet Hem loven gelijk zon, maan en stenen, gelijk de zee met haar bruisen Hem looft, of gelijk de stromen, die van het gebergte afstorten? Maar daarom, dat Hij, de hoge God, hier bij ons wilde komen, om ons te dienen, ons te redden, ons te troosten; door alles en over alles heen te helpen? De arme en ellendige heeft een psalm Gods, om tegenover nood en dood, lijden en treurigheid aan te heffen een geestelijk volkslied, de honderdvijftigste psalm.

Ik bid u, dat u toch zoveel u kunt, en voor zover de huishouding het u toelaat, u in de kerk verzamelt voordat het gemeenschappelijk gezang aanvangt; want juist het gezang is een gemeenschappelijk gebed, een belijden en een loven des Heeren, waardoor de vijand overhoop geworpen wordt. De prediking doet het alleen niet, maar dat de prediking met een gelovig hart aangenomen, in een lied of psalm samengevat, en gedragen wordt tot in de bovenste hemelen, dat maakt haar tot een macht, die de kop van de draak verplettert. Is er een grotere blijdschap dan deze, te mogen zingen:

Mijn zonden al,

En zonder tal,

Zijn goediglijk vergeven,

Al' vergeven;

Ik heb de eeuw'ge dood verdiend,

En erf het eeuw'ge leven.

Bestaat er grotere blijdschap dan te kunnen zeggen: *Welgelukzalig is hij, die Gij verkiest en doet naderen, dat hij wone in Uw voorhoven; wij zullen verzadigd worden met het goede van Uw huis, met het heilige van Uw paleis.* Is er groter troost en grotere vreugde dan juist het *Abba* te mogen roepen, dan te mogen zeggen: *Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, mijn Heere?*

Wanneer ik de Catechismus opzij leg, en dan de kinderen eenvoudig vraag: *Is Hij ook jullie Heere?* Dan antwoorden zij niet. Dat vind ik zeer natuurlijk en oprecht van hen. Het is een bewijs dat zij nog niet van God geleerd zijn. Niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest. Dat betuigt de apostel (1 Kor. 12:3).

Het kan alleen door de Heilige Geest geschieden, als een menskenkind, dat zo graag zijn eigen heer is, tot deze belijdenis komt: 'Hij heeft mij verlost van al mijn zonden en uit alle geweld des duivels, niet met goud of zilver, maar met Zijn dierbaar bloed.' Dit leert de Geest Gods. Hij leert de mens klagen: *Heere, onze God, andere heren behalve Gij, hebben over ons geheerst; doch door U alleen gedenken wij Uws Naams,*

Jes. 26:13.

Het is om de honderdvijftigste psalm met dank aan te heffen, wanneer wij het bedenken, dat God Vader is, en Zich als zodanig bewijst door Zijn almacht. Zo wij ons alleen bij dit dal⁵ bepalen, waarin meer dan honderdduizend mensen leven, die ten dele in het geheel niet aan God denken, of bij wie het, zo zij dit al doen, er in hun hart uitziet als bij een kind, dat het dwaas begrip koestert: wanneer ik niet aan mijn vader een cent geef, dan zal hij mijn schoolgeld niet willen betalen; of: dan zal mijn moeder mij niets te eten geven.

Ach, zo denkt de mens doorgaans, als hij aan God denkt. Maar uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen. En evenmin als een vader aan zijn kind iets vergeeft, wanneer het komt met een voorwaarde, als bijvoorbeeld: vader, als u mij deze zonde vergeeft, dan geef ik u een gulden! Evenmin vergeeft God een mens die met het voorstel komt: *als U mij vergeeft, dan wil ik U zo en zoveel geven, dan wil ik dit en dat voor U doen.*

God denkt aan alles, Hij heeft aan ons gedacht; gedacht aan Zijn uitverkorenen, van alle eeuwigheid af. Hij denkt aan de mens en zorgt voor hem, nog voordat hij geboren is. Hij denkt aan hem gedurende zijn hele leven, en gaat hem altijd na, tot in het graf, en draagt zorg ook voor zijn gebeente! Alzo, ja, zó dient de allerhoogste Koning, de God der goden, de mens. Dat doet Hij als Vader, daar blijft Hij Vader, zowel waar Hij arm, als waar Hij rijk maakt; waar Hij de arme Lazarus laat liggen en de honden zijn zweren komen lekken, en ook de rijke man zal niet durven zeggen, dat Hij niet Vader is, doch in de hel zal hij moeten blijven. En waar nu hij, die een christen zijn wil, zijn buurman laat liggen, en slechts de zonden en vlekken aan hem ziet, dan zal vader Abraham weliswaar *kind* tot hem zeggen (Luk. 16:25), - want dat wordt niet herroepen, - maar daarmee komt hij niet uit de hel, daar hij zich boven God heeft willen verheffen.

God dient Vaderlijk en zorgt voor ons. Hij vraagt niet naar Zichzelf, waar Hij helpen wil, maar naar u. En waar Hij naar Zichzelf vraagt, daar doet Hij dit, opdat u Hem de eer geeft en zo het goed hebt, en daar verlost zijn mag; want waar Hem de eer niet gegeven wordt, daar komt geen einde aan smart en ongeluk.

En de Zoon, de eniggeboren Zoon Gods, de eeuwige Zoon van de eeuwige Vader, Wie al de troongeesten dienen, en voor Wie zij zich neerwerpen, Hij komt hier beneden, en zoekt er geen eer in om er voor de mensen mee te prijken dat Hij de Zoon is (Filipp. 2:6), maar Hij ontledigt en vernedert Zich tot in de allerdiepste smaad van het lijden en sterven aan het kruis, en wordt alzo een Dienaar. Een Dienaar om te dienen met Zijn bloed, opdat Hij de zonde der wereld drage, en het verhoede dat deze zondige aarde met één stoot in de afgrond geworpen wordt. Alzo dient Hij en blijft onvermoeid in het dienen met Zijn goed, vriendelijk, troostvol Woord, met Zijn gehele hart, met alles wat in en aan Hem is. Zó dient Hij en zoekt en blijft Hij aan het zoeken, de trouwe Herder, totdat Hij het honderdste schaap gevonden heeft.

Aldus dient de Zoon de Vader, en Hij, Die des Vaders Zoon en Hem gelijk is, wordt des Heeren Knecht, en zegt: *De Zoon des mensen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen* (Matth. 20:28). Hij vraagt niet naar Zijn Ik, maar Hij vraagt naar u en zegt: *Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij.* Daar bereidt Hij

⁵ Wupperthal

Zelf de tafel en overlaadt die met het kostelijkste vet en de reinste wijnen; en in Zijn dienen wekt Hij Zelf de liefde op, en maakt het hart brandend, zodat men ook niet anders kan dan dienen. Hij gaat reeds de kinderen achterna, geeft hun *de Tien Geboden, de Geloofsartikelen, het Onze Vader*. Hij geeft hun het goede Woord als melk, opdat zij daardoor opwassen mogen; Hij is onvermoeid in het geven. En ach, wij daarentegen gunnen ons nauwelijks enige ogenblikken om Zijn Woord te lezen, en ook dan nog sluipen allerlei andere gedachten hij ons binnen. In plaats dat ons hart bij het Woord is, hebben wij allerlei uitvluchten; maar Hij is ons nabij, bespiedt ons en neemt de gelegenheid waar om de tranen af te drogen, opdat Hij een opening vinde in des mensen hart, en de mens bekenne: *ijdelheid der ijdelheden, het is alles ijdelheid*. Dan ruimt de Heere alle puin en vuilnis, dat voor het hart ligt, uit de weg, reinigt het hart en houdt niet op met reinigen. Hij is de meest geplaagde bij dag en bij nacht, doet niets dan het kind wassen en reinigen, dat inmiddels Hem in het aangezicht slaat, en zich steeds tegen Hem verzet.

En nu komt de Heilige Geest. In God is een eerste, een tweede en een derde Persoon, waarvan geen de ander ondergeschikt is. Dat niet bijvoorbeeld de Vader hoger, en de Zoon en de Heilige Geest minder zouden zijn. Ik spreek met u over de eeuwige Geest, Die ons de Naam Jezus in Zijn heerlijkheid openbaart, waarvoor Daniël en Johannes als dood ter aarde vielen. Hetgeen echter in de Naam des Heiligen Geestes uitgesproken is, dat zegt ons Lazarus, als hij van de engelen gedragen wordt in Abrahams schoot; het omvat de arme en ellendige, vooral als hij van hier gaat en opgenomen wordt. Zulks is echter niet in woorden uit te drukken; want het gaat ver boven onze bevassing.

De Heilige Geest nu, de derde Persoon *in de Goddelijke huishouding*, dient de Vader, en wil Hem gaarne dienen; Hij dient de Zoon, en wil Hem gaarne dienen. De Heilige Geest is ertussen, met de hulp van Zijn grote machtige troost, wanneer de Zoon brengt tot de Vader, en de Vader in de mens openbaart. Zo wil de Heilige Geest dienen; also dienen, gelijk ook Zijn Naam is, als Heilige Geest. Hij wil de onreine dienen, wil hem van zijn onreinheid bevrijden. Hij wordt vuur en water, brandt het kwaad uit, en ontsteekt licht en liefde. Hij gaat en overweldigt ons als een stroom, wegnemende alle onreinheid.

Mijn geliefden, er staat geschreven: *Zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe* (Rom. 8:9). Ik wens van God, dat u deze ernstige woorden ter harte mag nemen. *Ik geloof in de Heilige Geest*, wil niet zeggen: Ik geloof dat er een Heilige Geest is. Het betekent ook niet: Ik geloof aan de Heilige Geest, maar dit zegt het: *ik stel op Hem, als op mijn Trooster, geheel mijn vertrouwen*.

Onvermoeid is Hij in de gemeente werkzaam, om dag voor dag het hart meer dan eens van Zijn gemeenschap en zo van de gemeenschap met de Vader en de Zoon te verzekeren. Is er leven, is er waarlijk vrede en rust, zo er geen gemeenschap des Heiligen Geestes is? Zo niet Hij, de eeuwige Geest, Zich verbonden heeft met de zwakke menselijke geest, en alzo deze Geest met de geest van de mens getuigt, dat hij een kind Gods is?

Ik mocht u zo gaarne, zo van harte gaarne het hoge gewicht van dit artikel bijbrengen. Maar de woorden ontbreken mij om u duidelijk te maken, dat het doen en laten van de Heilige Geest niet van mensen afhankelijk is; *want Hij blaast waar en wanneer Hij wil*. Doch wat het artikel wil zeggen: Ik geloof in de Heilige Geest, dat kunnen wij elkaar wel voorhouden.

Ik geloof in de Heilige Geest, dat is, ik stel mijn Vertrouwen niet op vlees. Spreekt u het van harte uit: Ik geloof in de Heilige Geest, dan stelt u uw vertrouwen niet op

vlees; in de eerste plaats niet op uw eigen vlees. Zo stelt u uw vertrouwen niet op vleselijke dingen; zo stelt u uw vertrouwen niet op vleselijke werken, op dat alles niet, wat van vlees komt. Dan stelt u uw vertrouwen ook niet op uw vroomheid.

De mens wil echter altijd zijn vroomheid volhouden, totdat hij gelijk Abraham, de van God geroepene en begenadigde, voor God staat, de sterren aanziet, neervalt en bekent: *ik ben een goddeloze* (Rom. 4:5). De mens heeft altijd zijn achterdeur waarachter hij zijn vroomheid op het uiterste zoekt te handhaven en ze zich niet laat afnemen.

Wanneer u zegt: *Ik geloof in de Heilige Geest*, dan stelt u uw vertrouwen niet meer op al uw vrome gezindheid. Maar integendeel, waar u een enige zonde in het oog krijgt, wordt alles wat in en aan u is, u tot zonde en wordt door u verworpen, zodat u niets voor uzelf houdt en ook niets van uzelf verwacht, maar daar staat als een arm schepsel, als een dor, dood land. En komt de Geest niet daaroverheen, zo is er geen warmte, geen leven, geen vruchtbaarheid. Zegt u: *Ik geloof in de Heilige Geest*, dan stelt u uw vertrouwen niet op uw deugd. O deugd, zult u zeggen, die heb ik in het geheel niet.

Huichel niet; u hebt veel te veel deugd! Het is gewoonlijk een manier van spreken van de mens, wanneer hij komt en zegt: Ik ben een overtreder van alle geboden Gods, hij houdt toch aan zijn deugd vast. Inmiddels, zo dikwijls u met uw naaste in aanraking komt, zie dan toe of niet het lieve 'ik' steeds als een balk tevoorschijn komt; spoedig ziet men de splinter in het oog van de naaste, maar de balk in het eigen oog wordt men uit zichzelf niet gewaar. U bent deugdzaam, u bent eerlijk, omdat u niet steelt zoals de straatdieven. U bent kuis, omdat u misschien niet bent als een openbare zondares. U bent liefderijk, ja, wanneer niemand u iets in de weg legt. U neemt de bestraffing aan ja, als het maar niet op de rechte gevoelige plaats aankomt! De mens is een hoogmoedig schepsel, spreekt altijd van zonde, en bewijst toch in zijn daden dat hij er niets van gelooft. Wanneer u zegt: *Ik geloof in de Heilige Geest, dan stelt u uw vertrouwen niet op uw deugd.*

‘O, ik stel mijn vertrouwen ook niet op mijn deugd!’

Zo, en waarop dan? U bent niet bereid om te sterven! U durft niet vrolijk bekennen: *Hij is mijn Heere!* Is waarlijk uw vertrouwen op alle deugd weg, dan hebt u rust, dan bekent u met blijdschap de Heere Jezus! Dan kunt u blijmoedig zeggen: *Ik geloof in de Heilige Geest!* Spreekt u dat uit, dan stelt u uw vertrouwen niet op enig goed werk, ook niet op uw wil, u hebt geen vrije wil meer, u bent lam en kreupel; maar het gebod, dat is er! Maar de wet, die bestaat! De heiligheid van Gods gebod en wet en uw onmacht veroorzaken u veel hartenleed en nu gaat het u, gelijk het de vlijtige jongen bij het leren gaat. Zoveel hij daarvan verstaat, zoveel verstaat hij ervan; maar hij drukt onderwijl het boek waaruit hij leert tussen arm en borst, en leert met alle naarstigheid, opdat hij zich door de wereld heen sla en vooruitkome.

- Zegt u: *ik geloof in de Heilige Geest*, dan hebt u afgelegd al uw eigen voornemens. Dan maakt de Heilige Geest u wel zo eerlijk, om te bekennen: Wat doe ik met goede voornemens? Gods wil moet gedaan zijn. Die voor het gerecht komen, hebben gewoonlijk een goed voornemen: laat mij maar los, dan zult u het zien, zeggen zij. En zo lang zij zich in gevangenschap bevinden, zijn zij de eerlijkste mensen van de wereld, maar zijn zij los, terstond stelen zij weer. Zo is het ook gesteld niet onze goede voornemens.
- Zegt u: *ik geloof in de Heilige Geest*, dan hebt u al uw eigen heiligmaking en reinigmaking uit de hand geworpen. Alsdan ziet u de sterke pilaren van uw heiligmaking welhaast aan voor datgene wat zij zijn, dat is voor krukken, en de kleine pijnigende Chinese schoenen ziet u aan voor hetgeen zij zijn, namelijk

kinderschoenen!

- Zegt u: *ik geloof in de Heilige Geest*, dan komt u niet aan Gods wet, dat u er nu wat bij, dan er weer wat van af doet; dan wordt er niet met God gespot. Is het echter dat men niet in de Heilige Geest gelooft, dan beweegt men zich steeds onvrij; het hart is niet gesterkt door genade (Hebr. 13:9). Men legt zich nu op de ene zijde, dan weer op de andere, ziet daarnaar hoe deze of gene zich beweegt, is steeds aan het huichelen, wil zich in acht nemen dat men niet tegen Gods gebod handelt, en bij de eerste gelegenheid slaat men toch de naaste in het aangezicht.
- Zegt u: *ik geloof in de Heilige Geest*, zo hebt u zulk een bestaan afgelegd, u bekent u voor datgene wat u bent, en bekent u tot uw Heere, ook voor het oog van geheel de wereld. Van nature is de mens echter een slaaf, en hij denkt: ja, ik zou de Heere Jezus wel gaarne vrij en openlijk belijden, en ik weet wel dat daar de waarheid is, maar ik kan Hem toch ook in mijn kamer belijden, een mens moet toch ook leven! En zo is men dan half in de hemel, half op de aarde; zit vast in boeien, en wil zo naar vrijheid streven.
- Zegt u: *ik geloof in de Heilige Geest*, dan legt u uw hart open en bloot voor God als een blad papier, en zegt: 'Schrijf U daarop wat U wilt, maak mij zo als U wilt dat ik zijn moet, regeer mij naar Uw welbehagen!' En dan is er de macht des Geestes, Hij vaart in de raderen (Ezech. 1:20) en het gaat recht door. Dan kan er niet gevraagd worden naar vrouw en kind, naar huis en hof, naar geld en goed. Een is er dan, de Geest, en Hij drijft, het gaat nu om de zaligheid der ziel, om de eer van God.

Mijn geliefden, ik heb u meegedeeld, hoe het gesteld is bij de mens, wanneer de Heilige Geest in hem werkt, wanneer hij gelooft in de Heilige Geest. De zaligheid van uw zielen ligt mij zo na aan het hart, en terwijl ik mij dan in uw midden beweeg, zwijg ik vaak in liefde, en vraag: Zal dan de vrucht niet een maal komen? Blijft het dan altijd bij het oude? Wordt dan de mens niet heilig, wanneer hij zijn eigen heiligmaking heeft verloochend en afgelegd? Is er dan niet in waarheid kracht, als de mens zijn eigen kracht verloochend en afgelegd heeft? Is er dan geen goed verstand, ook voor de dingen van dit leven, als de mens zijn waan verloochend en afgelegd heeft? Is er dan niet werkelijk deugd, in waarheid liefde tot God en de naaste, als de mens zijn heidense deugd heeft afgelegd? Als hij verloochend heeft zijn huichelachtige deugd, waarbij hoogmoed en eigenliefde bij elke daad tevoorschijn komen, in plaats dat God almachtig de eer gegeven wordt? Waaraan ligt het? De hoogste Getuige der waarheid zegt: *Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op en volge Mij. Want zo wie zij u leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal om Mijnentwil, die zal het vinden* (Matth. 16:24 en 25). O, laat ons belijden dat wij arm zijn! Naakt zijn wij uit moeders lichaam gekomen, naakt gaan wij weer van hier. Wat heeft toch een mens van zichzelf? Hij kan niet eens denken wanneer hij wil, kan zich van zijn geheugen, van zijn verstand niet bedienen, als hij wil. De begaafde koning, die een geheugen had zoals niemand, wordt opeens ziek, en kan geen twee gedachten meer tezamen houden. Zo is de mens! En nu wil hij zich nog vastklemmen aan vrouw en kind, aan goed en eer, aan mensen!

Intussen bestraft hem de Geest Gods: Is dat waar? Is dat nu de rechte weg? Is dat eerlijk? Is dat braaf, trouw, rechtschapen gehandeld? Is dat liefde? Maar daar komt u en wilt zingen: *O Lam Gods, onschuldig!* U grijpt iets uit de prediking en wilt u vasthouden aan de Heere Jezus, in plaats van u te laten bestraffen door de Heilige Geest, en te zeggen: Weg van mij, al gij afgoden, dat ik mijn Verlosser en Heiland aanhange, dat Hij mij regere met lichaam en ziel; en uit het zichtbare moge worden

wat wil. Dat is de trekking des Heiligen Geestes. Hij werkt zulk een voornemen, terwijl Hij met het goede gebod bestraft. Daar wordt dan de mens tot zondaar, en grijpt de hoornen van het altaar. Het blijft waar, wat de Heere Jezus gezegd heeft: *Wie dorst heeft, kome tot Mij en drinke. Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien. Dit zei Hij van de Geest, Dewelke ontvangen zouden die in Hem geloven. Want de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was* (Joh. 7:37-39.) Hij was nog niet verheerlijkt, Hij, Die tot de mens zegt: *Gij brengt uzelf in het ongeluk* (Hos. 13:9) met uw eigenwillige werken, werp ze uit de hand, open uw ledige mond, Ik Zal hem vervullen (Ps. 81:11).

Daar wordt Jezus verheerlijkt, waar de mens wegzinkt voor God. Aldaar openbaart Zich de Geest, maakt nuchter en geeft gezondheid des geloofs. Niet woorden maar kracht is er, zelfverloochening, een waarachtig God dienen, ook in het verborgen, niet alleen in het openbaar. Zo gelooft men in de Heilige Geest, en aldus blijft het waarachtig, tot troost van alle armen en ellendigen: *Drie zijn er Die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze Drie zijn één! Amen.*

DE EENVOUDIGE HEIDELBERGER⁶

Morgendienst

VRAAG EN ANTWOORD 22-25.

Zondag 8

22. Vraag: **Wat is dan een Christen nodig te geloven?**

Antwoord: *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een hoofdsom leren.*

23. Vraag: **Hoe luiden die Artikelen?**

Antwoord: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde. En in Jezus Christus, zijn eeniggeboren Zoon, onzen Heere; die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria; die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd gestorven en begraven, nedergedaald ter helle; ten derden dage wederom opgestaan van de doden; opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, des Almachtigen Vaders; van waar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden. Ik geloof in den Heilige Geest. Ik geloof een heilige, algemene Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen; vergeving der zonden; wederopstanding des vleses; en een eeuwig leven.*

Zondag 9

24. Vraag: **Hoe worden deze Artikelen gedeeld?**

Antwoord: *In drie delen. Het eerste is van God de Vader en onze schepping. Het andere van God de Zoon en onze verlossing. Het derde van God de Heilige Geest en onze heiligmaking.*

25. Vraag: **Aangezien er maar een enig Goddelijk wezen is, waarom noemt gij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?**

Antwoord: *Omdat God Zich alzo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheiden Personen de enige, waarachtige en eeuwige God zijn.*

Het eenvoudige! Ja, het eenvoudige! Dat is meestal alleen waar en bruikbaar. Toch laten wij het steeds weer links liggen en willen naar het hoge grijpen en wij vergeten ondertussen wat voor de voeten ligt. Wij willen het altijd zelf doen, willen altijd in eigen hand houden, wat toch alleen in Gods hand ligt, en dat Hij ons op de hand leggen en geven zal op Zijn tijd. In het eenvoudige kunnen wij ons niet genoeg oefenen, en er ons op gronden. Wij zullen deze morgen daarom eens iets zeer eenvoudigs nagaan, iets waar wij toch niet boven verheven zijn!

Laat ons onze Heidelbergse Catechismus opslaan: Vraag en antwoord 22-25.

In deze vragen en antwoorden onderstrepen wij dat deze drie onderscheidene Personen de enige, waarachtige en eeuwige God zijn.

- Hieruit trekken wij de conclusie, dat wij alles wat wij in de artikelen van het

⁶ Onderstaande preken over de Geloofsartikelen zijn overgenomen uit: *De eenvoudige Heidelbergse catechismuspreken* door dr. H. F. Kohlbrugge. Uitgeverij T. Wever, Franeker.

christelijk geloof belijden, en in deze artikelen begrepen is, van de Drie-enige God hebben.

- Vervolgens breng ik onder uw aandacht, dat wij dit alles hebben als belofte, zodat wat wij in deze drie stukken der artikelen van het christelijk geloof belijden, geen abstracte waarheden zijn, maar waarheden des levens. Deze waarheden zijn n.l. geschonken tot onze redding.
- Tenslotte wil ik er u op wijzen, dat, als wij ons aan het eenvoudige houden, aan deze artikelen, wij niet zullen dwalen.

Als wij christenen willen zijn, is het nodig dat wij deze stukken tot onze troost voor waar en zeker houden en geloven, zonder er iets toe of af te doen.

Wat de Drie-eenheid betreft: voor de waarheid dat deze drie Personen: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest, onderscheidene Personen zijn, herinner ik u de woorden van de Heere Jezus, welke wij vinden in Joh. 14 : 16: „En ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid". De Catechismus zegt dan ook: *Ik noem deze drie: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest, omdat zich God alzo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheidene Personen de enige, waarachtige en eeuwige God zijn.*

Deze openbaring is geen openbaring voor het verstand, maar een openbaring voor het leven, een openbaring voor het christelijk leven, voor het maatschappelijk leven onderling en voor het eeuwige leven. Wij hebben dus de openbaring: God de Vader is Vader: God de Zoon is Jezus; God de Heilige Geest is de Trooster.

Dat weet ik - zo spreke een ieder, die mij hoort - uit de Heilige Schrift. Dat heb ik als kind van mijn ouders en uit mijn Catechismus geleerd. Wij moeten het niet ingewikkeld maken, het niet ergens in het Westen of het Oosten zoeken, nee, wij hebben ons te houden aan dat ene Woord, en in aanvechting te zeggen: „Ga weg duivel! breek, indien ge kunt, dit Woord nu eens een tand uit!"

Daar staat het geschreven! Wilt u waarachtige troost ontvangen, steek dan de hand niet in uw boezem, want daar vindt u in de aanvechting noch steun, noch troost; daar vindt u een geweten dat u aanklaagt, moedeloosheid en vertwijfeling. Leg uw hand op Gods Woord, daar kunt u niet mee omkomen. Zoek uw leven niet in uzelf, zoek het buiten uzelf in Christus en in datgene, wat God de Vader voor u gedaan heeft: Hij heeft Zijn Zoon voor u overgegeven, en Hem niet gespaard, en Hij zendt Zijn Heilige Geest om ons dit te leren. De Drie-eenheid is geen openbaringsformulier, het zijn drie onderscheidene Personen, die, ieder op zichzelf onderscheiden, tezamen werken, en Zich in de gemeente en aan de mensen openbaren. Dat leest u in de aangehaalde woorden van de Heere Jezus. „Ik", zei Hij, d.w.z.: wanneer Ik opgevaren ben ten hemel „zal de Vader bidden".

Daar is dus sprake van een Persoon, onderscheiden van Jezus. Er is één, die bidt, en één, de Vader, die geeft. En wat geeft de Vader, op het bidden van de Heere Jezus, Zijn Zoon? Hij geeft de Trooster. Dat is ten derden maal een Persoon, onderscheiden van de Vader en de Zoon. Niet alleen een kracht, maar ook een Persoon, die troosten kan. Wij zingen en bidden:

*Troost, o troost U mijn gemoed,
Ik ben zwak en zonder moed.*

Wat moet ik nu geloven?

Er zijn in de wereld allerlei soorten van geloof, honderd verschillende sekten! Nu vraag ik: Wie zal ik horen in het stuk van geloof? De mensen of de levenden God in de hemel? Ik denk toch: niet de mensen! Zij kunnen niet helpen, en hebben zij mij bedrogen, dan zeggen zij nog: ja, zie voor uzelf; ‘gij moogt zelven toezien!’ Ik heb

met de levenden God te doen. Deze God beliegt mij, arme zwakke mens, niet. Hij onderwijst mij door de Trooster, de Heilige Geest, door middel van het Woord der prediking. Ja, ik moet iets geloven; ik zeg niet: ik moet geloven, maar: ik moet iets geloven. Ik moet iets geloven van God, van de Weg des levens, van mijner ziele zaligheid. Dat is nodig. Dat lezen wij toch overal in het Woord. Bijvoorbeeld: „Die geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden”. „Wat niet uit het geloof voortkomt, is zonde”. „Het geloof is niet aller.” En meer andere uitspraken der Schrift. Wat moet ik nu geloven? Wat is mij nodig, - nodig voor dit leven, opdat ik Gode welbehaaglijk leve; en voor het eeuwige leven, als de dood mij overvalt?

Nu antwoordt de Catechismus, en hij geeft dit antwoord aan allen, de volwassenen, evengoed als de kinderen, in verstand en hart: „*alles wat ons in het Evangelie beloofd wordt*”.

Het antwoord luidt niet: Alles, wat ons in het Woord van God, maar alles, wat ons in het Evangelie beloofd wordt. Nu is toch „evangelie” een blijde boodschap des heils, een blijde boodschap van redding. Wij moeten geloven wat deze blijde boodschap ons brengt. Met minder kunnen wij het niet doen, en meer hebben wij ook niet nodig. Als ik van „het Evangelie” leer, dat het een „blijde boodschap” is, dan moet ik ook behoefte hebben, om het daarvoor te houden; dat moet een behoefte der ziel zijn.

Dan moet ik eerst Gods Wet ter hand genomen hebben, en voor deze wet moet ik mijn gedachten en mijn daden nagaan, en tot een arme zondaar worden. Zo ervaar ik mijn verlorenheid, en ik weet niet meer waar ik troost ontvangen kan, tenzij ik geloof, wat te geloven is! Er moet vooraf iets geschied zijn, opdat iemand zich kan verheugen in zulk een belofte. Als ik bijvoorbeeld een vermogend man een paar rijksdaalders zou beloven, wat deed hij daarmee? Een arme tobber daarentegen verheugt zich, dat hij geholpen is, en dat hij steeds geholpen zal worden. Daarom moeten wij eerst de vraag kennen: „wat zal ik, zondaar, doen?” - opdat er plaats kome voor de blijdschap over deze boodschap.

Nu zou ik u er opmerkzaam op willen maken, dat de vraag luidt: *wat is een Christen nodig te geloven?* Een christen is uiterlijk, iemand, die Gods woord voor Gods woord houdt, die uitkomt voor de belijdenis der kerk en deze trouw blijft. Zien wij wat dieper, dan is een Christen een mens die met de Geest van Christus gezalfd is, om door het geloof God de Heere te belijden, en met een vrij geweten tegen de zonde en de duivel te strijden. Als u dus een Christen bent, en het er u om gaat, dat u voor het leven en voor uw ziel op de vaste grond gezonken nent, - dan klemmt de vraag: „wat zal ik voor waar houden?” Wij zoeken het dan hier, dan weer daar, in plaats van het te zoeken in het Evangelie. Wij zoeken het hier en zoeken het daar, in plaats van op dit punt te komen: „wat heb ik als kind geleerd, en wat is mij op de handen gelegd en gegeven?” Deze 12 artikelen zijn nu minstens 16 eeuwen oud. God heeft ze aan de gemeente gegeven en daarin behouden, als een hoofdsom van alles, dat u nodig is te geloven, als u een goed Christen zijn wilt. Dit mag nu alles geschiedenis zijn, of laat ik zeggen: *faits accomplis* (iets, dat geschied is). Maar deze gebeurtenis is zo geschied dat wij er aan alle kanten bij betrokken zijn. U hebt geen aandeel in de oorlogen die de grote Alexander van Macedonië gevoerd heeft. U kunt in de geschiedenisboeken daarvan lezen, en er iets voor het leven uit leren, maar troost hebt u daarvan niet. Wat nu de twaalf artikelen van ons algemeen, ongetwijfeld christelijk geloof bevatten, dat is vooral geschiedenis, - maar welke geschiedenis? Geschiedenis voor u, dat het also geschied is u ten goede. Er wordt hier niet gereleveerd, hoe de vaderen, Abraham, Izak en Jakob, hoe David en Salomo het gemaakt hebben; ook niet wat u gemaakt of

gedaan hebt. Maar er is sprake van hetgeen God de Vader gedaan heeft voor u, wat God de Zoon gedaan heeft voor u, wat God de Heilige Geest voor u en aan u doet. Daarom moeten de twaalf artikelen voor ons niet een van buiten geleerde les zijn, maar een levende geschiedenis, die haar kracht uitoefent, zolang er hier beneden nog een mens is, die binnen gebracht moet worden. Daarom luidt het niet: Alles, wat ons in het evangelie *geleerd* wordt, maar: alles wat ons in het Evangelie *beloofd* wordt.

Dat kan echter de leerling nu niet zo snel overzien: alles wat ons in het Evangelie beloofd wordt; - maar het moet hem gezegd worden, en God de Vader heeft het hem doen aanzeggen, opdat hij het nu wete, en hij er ijverig op letten en er zich in oefenen zal. Daarom, als u zegt: „Ik geloof in God de Vader“, bedenk dan toch eens, wat u zegt. Het wil immers zeggen: ik stel mijn vertrouwen op God de Vader.

Hoe komt u aan dezen Vader? De beuzelachtigheid van het verstand keert de zaak om, zet het kind eerst en dan de Vader. Gods Woord en Evangelie echter zet eerst de Vader en dan het kind. Dit artikel hebben velen geleerd, zonder er in hun hart iets van te geloven, zij zeggen het zomaar op, totdat Vaders tijd en ure slaat! - dan wordt, die 's duivels knecht eens was, ineens kind en erfgenaam! Het is God, die de bekering werkt. Maar toen het kind nog een kind van duivel, toorn en ongeloof was, toen was voor het kind de Vader er reeds. De Vader was er, toen wij nog niet bestonden. Adam en Eva bestonden nog niet, toen de Heere reeds hemel en aarde gemaakt had. God heeft alles gedaan uit loutere goedheid en genade.

Alzo: „ik geloof in God de Vader“ is: ik zet mijn vertrouwen op God de Vader. Daarin ligt een belofte, een belofte, maar zij nodig is; deze belofte namelijk: ‘Ik zal u tot een Vader zijn; wees getroost, ik ben u tot een Vader!’

Zo heeft de Heere Jezus in de dagen Zijns vleses geleerd. Laten wij daarvan enige woorden opslaan, bijvoorbeeld Matth. 6 : 26: „Uw hemelse Vader voedt nochtans dezelve“! Een kind naar de natuur behoeft er niet opmerkzaam op gemaakt te worden, dat het een vader heeft, het loopt naar zijn vader heen, als het iets nodig heeft. Maar een kind naar het Evangelie is het zo moeilijk aan het verstand te brengen, dat het een Vader heeft! De Heere Jezus noemt ons allen kleingelovigen. Nu, nodig is te geloven (anders komt u er niet door): Hij daar boven is mijn Vader! Dat heeft de Heere Jezus gezegd. Hij legde mij, door mijn ouders, reeds als kind op de lippen: „*Onze Vader, die in de Hemel zijt! Uw naam worde geheiligd!*“ Ik kan u ook op het Woord wijzen, dat de Heere Jezus tot Maria Magdalena sprak: „Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader, tot Mijn God en uw God“.

Ik bepaal u echter uitsluitend bij het woord: „uw hemelse Vader voedt ze nochtans“ Ik maak u dus opmerkzaam op de vogeltjes, de mussen! Dat zijn zulke kleine, gering geachte dieren, en toch is uw hemelse Vader dezen mussen nabij! Waar is alzo uw Vader, en wat doet Hij? Zie, Hij zorgt voor de mussen, en voedt ze, - voor de kleine geringe mussen zorgt Hij, de grote God en Vader!

Welnu, denkt Hij aan de mussen, dan denkt Hij ook zeer zeker aan een spijker of een naald, die ik nodig heb. Dan denkt Hij niet alleen aan mijn ziel, maar ook aan al de leden van mijn lichaam. Dan denkt Hij niet alleen aan de woning daar boven, maar dan zorgt Hij ook voor mijn woning hier beneden. Dan denkt Hij niet alleen aan het eeuwige bruiloftskleed maar ook aan de schoenen en kleren, die ik hier beneden nodig heb!

Dit alles ligt vast in de belofte, ik zeg in de belofte, als ik belijd: „Ik geloof in God de Vader, de almachtigen Schepper des hemels en der aarde“. Wat wil dit zeggen?

Dit wil zeggen, dat ik geloof, dat deze almachtige God en Vader, die het grote en aanzienlijke gemaakt heeft, ook voor het kleine en geringe zorgen zal. Hij, die de

vogels nagaat, gaat ook de kinderen na; voedt Hij de vogeltjes, dan zeer zeker ook de kinderen! Staat niet alles Hem ten dienste?

Als ik zeg: - zoals mijn voorouders het mij hebben nagelaten - „Hij is de almachtige Schepper des hemels en der aarde“, dan heb ik toch Zijn ganse almacht in de belofte. Ik heb die almacht niet in mijn hand en macht, om alles te zetten en te regeren naar mijn wil, maar ik heb de ganse almacht des Vaders in de belofte, dat, zolang ik hier beneden leef, Hij zal tonen dat Hij niet alleen Vader is, maar ook welk een macht Hij heeft.

Wilt dit toch ter harte nemen, en God geve u de troost van de Heilige Geest om het in uw hart te bewaren en te overleggen, dat de twaalf artikelen van het christelijk geloof beloften zijn, en daden, die God de Vader, God de Zoon, en God de Heilige Geest heeft verricht voor de mensen, die het belijden, dat zij mensen zijn, en die als mensen God eren. Neem het ter harte dat het geen waarheden in het afgetrokkene zijn, maar dat alle beloften er in vervat zijn, zodat men tot een waarachtige rust zoekende ziel mag zeggen: „u kunt volkomen gerust zijn“. Het is echter moeilijk om het aan te nemen, juist omdat het zo ongewoon eenvoudig is. Daarom weet ik de mens niets beters te raden, dan dat hij zegge: „God! maak mij tot een klein kind, opdat ik als kind uw eenvoudige Waarheid gelove en aanneme!

Ben ik een christen, dan ben ik geen christen zoals de heilige paus, maar als ik een christen ben, dan toon ik dit het duidelijkst door mij eenvoudig te houden aan de daden van God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, die ik mag aannemen als beloften. Op welke grond mag ik deze aannemen? Op grond van het geloof! Welaan! maar daar hebben wij het weer, dat u het geloof niet eenvoudig genoeg neemt; dat u weer denkt aan grote dingen, aan sterke vuisten, waarmede u het zou moeten vasthouden. Terwijl u toch komen moet, zo zwak en ellendig als u bent en bekennen: „wij zijn nooddrufte mensen, wij zijn geen almachtige mensen, wij kunnen ons in geen enkel opzicht zelf helpen, wij zijn geen ogenblik zeker van ons leven, maar alles hangt af van Hem daarboven“.

Dat heeft Hij in Zijn woord gezegd. „Nu Heere, mijn God, ik kom dus tot U, die mij hebt geschapen en zo wonderlijk hebt toebereid, mij zo wonderlijk hebt geformeerd onder het moederhart, Die mij zo wonderlijk nabij geweest bent van mijn wieg af, Die mij zo wonderlijk hebt geholpen uit de diepe wateren van grote nood; Die mij zo wonderlijk, toen ik het gevaar niet zag, hebt uitgerukt, en mij op een rotssteen gesteld; Die mij zo wonderlijk van de verschrikkelijke mensen verlost hebt, van de verscheurende leeuwen, de sterke stieren van Basan! O, hoe wonderlijk is toch de samenvoeging der dingen, zoals U die weet samen te stellen! En dat alles uit genade, uit vrije ontferming.“

Hebben wij dit te danken aan ons leven en ons gedrag? Waaraan hebben wij het te danken, dat wij nu gezond samen zitten, en het Woord Gods horen? Hebben wij niet allen de eeuwige dood verdiend? Zullen wij nog twifelen, als wij nagaan alles, wat Hij van de wieg af aan ons gedaan heeft, en hoe Hij met ons is geweest in menig verschrikkelijk ogenblik? Zullen wij er nog aan twifelen of Hij eeuwig onze Vader wil zijn? Ach, twifelen! Wij kunnen het niet laten. Maar als het er u toch om gaat, om *Abba* te stamelen, houdt u dan vast aan het woord, dat de Heere Jezus gesproken heeft en dat Hij niet terugneemt: „Ziet de mussen aan! uw hemelse Vader is er ieder ogenblik mee bezig, de vogeltjes te voeden“. Houdt u daaraan vast, dan komt Hij, en zal ook u helpen! Amen

Avonddienst

BELOFTEN RUSTEN OP FEITEN

VRAAG EN ANTWOORD 22.

In dit avonduur willen wij nog eens onze Catechismus opslaan.

Wij komen aan het tweede artikel: „Ik geloof in Jezus Christus" naar vraag en antwoord 22. „Wat is een christen nodig te geloven?"

„Al wat ons in het evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof in een hoofdsom leren."

Wij komen dus hier op de hoofdsom van datgene, wat ons in het evangelie *beloofd* wordt van God de Zoon, onze Heere Jezus Christus. Deze beloften moeten rusten op feiten. Ik kan niet beloven, wat ik niet heb, waarover ik niet beschikken kan. Het Evangelie deelt ons dan ook feiten mee, en wij leren, dat deze feiten voor ons beloften zijn. Ik begrijp wel dat het nogal moeilijk te begrijpen is, want, zoals ik vanmorgen zei: de beuzelachtigheid van het verstand keert de zaak om, zij zet het kind voorop en dan de vader, in plaats van voor waar te houden, dat de vader eerst bestaat, en dat het kind daarna komt. Op deze wijze keert de bekrompenheid van het verstand de zaak om, en plaatst de christen op de voorgrond, waaruit dan Christus volgen moet. Dat gaat evenwel niet. De gehele christenheid op aarde is toch voortgekomen uit Christus. Alzo is Christus de eerste en Hij heeft de christenen gemaakt door de prediking en de Heilige Geest, zoals Hij tot Zijn discipelen gezegd heeft: „Gaat henen in de gehele wereld en predikt het Evangelie aan alle creaturen! Leert alle volkeren en maakt ze tot discipelen, tot mijn leerlingen!"

Hieruit zien wij, dat Christus de eerste is; Hij komt met de leer en maakt Zich leerlingen. Als ik nu alzo zeg: „Ik geloof in Jezus Christus, Zijnen, dat is, Gods eniggeboren Zoon", dan zeg ik daarmee ten eerste, dat Christus de eniggeboren Zoon des Vaders is. Hoe ligt nu daarin een belofte voor mij? Op deze wijze: Nu weet ik, die anders niet op God durf bouwen en vertrouwen en niet als kind tot Hem durf komen, nu weet ik: „God heeft mij, Zijn kind, wel door de zonde verloren (in Adam ben ik een verloren kind), maar God heeft Zijn eniggeboren Zoon, Zijn enige Zoon, die uit Zijn ingewanden is voortgekomen". Ik heb dus de belofte, dat God Zijn Zoon heeft, dat ik alzo niet behoef te geloven aan vijftig of honderd zonen Gods, zoals de Roomse kerk aan haar honderd pausen moet geloven; nee, ik heb, tegenover en boven de ganse macht der hel, de Zoon van God! God heeft toch beloofd en geopenbaard, dat wij om Zijnentwil tot kinderen worden aangenomen, en dat het waar blijft, wat van Hem geschreven staat: *die Hem aangenomen hebben, dien heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, dengenen namelijk, die in Zijn Naam geloven*. Daarom moet u dit zó verstaan: daar boven leeft en verkeert de Zoon van God bij de Vader in de hemel, als erfgenaam, enige erfgenaam en Heer over het huis van God, als Beschikker over alle geestelijke goederen, die God de Vader Hem heeft doen erven voor al de kinderen, die de Vader Hem gegeven heeft. Dit was toch de belofte: Als Hij Zijn Ziel tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien, dat is: Hij zal kinderen hebben. Christus zegt dan ook bij de profeet Jesaja, Hoofdstuk 8 : 18: „Ziet ik en de kinderen, die mij de Heere gegeven heeft, zijn tot tekenen en tot wonderen in Israël".

Deze Zoon doet alles, wat de Vader wil. En nu staat van God de Vader geschreven, dat Hij zweert bij Zichzelf: „zo waarachtig als Ik leef, Ik wil niet dat de zondaar sterf, maar dat hij zich bekere en leve". Als ik dan kom als een goddeloze en de wil des Vaders weet, dan weet ik ook de wil des Zoons en ik predik die, namelijk, dat Hij gezegd heeft: *Die tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen.* - Dus: ik geloof in deze eniggeboren Zoon, dat is: ik zet mijn vertrouwen op Hem, ik behoef niet eerst op de paus of op de bisschoppen te wachten, ik heb er genoeg aan, dat Gods Zoon alle macht heeft in de hemel en op aarde. Ik ga rechtstreeks tot Hem heen, werp mij aan Zijn voeten, en roep: „Heere Jezus, erbarm U mijner!" Hij heeft alle macht en Hij heeft gezegd, dat wij niet behoeven te vrezen, want Hij draagt de sleutels van hel en dood. Als ik dus aflaat begeer van mijn zonden, dan ga ik tot de Heere Jezus, de eniggeboren Zoon van God. Hij geeft zonder geld aflaat van zonden, want Hij kan het; alles is ondertekend met het bloed des Lams. Dat bloed doet het!

Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, „onzen Heere".

Dat Hij de Heere is zullen alle duivelen moeten belijden. Allen die op aarde zijn, allen in de hemel en onder de aarde, allen zullen zij belijden, dat Jezus Christus de Heere is, ter ere van God de Vader. Maar ligt daarin dan een belofte?

Voorzeker! Als u hoort, dat Hij de Heere is, en u gevoelt en ervaart dat toch andere heren over u heersen, en u verlangt naar de vrijheid der kinderen Gods, u verlangt, dat zonde, duivel, wereld, nood en dood niet heer over u zullen zijn, zie, dan hebt u daaraan, dat het evangelie Hem als de Heere aan openbaart, de troost: Hij is de enige Heere, tot Hem mag ik mijn toevlucht nemen. Alle vijanden zullen tegen Hem niets vermogen, als een rechtschapen Heere staat Hij op recht en orde en hij laat zich Zijn eigendom zeker niet ontnemen. Hij handhaaft het, en kan het handhaven, want Hij heeft van Zijn schapen gezegd: *Niemand zal ze uit Mijn hand rukken, en ik geef hun het eeuwige leven.* Neem alzo in de nood uw toevlucht tot Hem, klaag het Hem: ‘ach God, help mij! ik kan, ik kan niet meer! ik kan het in deze treurige toestand, in deze nood niet meer uithouden; alles drukt en bezwaart mij, andere heren heersen over mij, en hebben mij getiranniseerd.’

En als u zo tot deze Heere de toevlucht neemt, dan hebt u de belofte, dat Hij helpen kan, want al Zijn beloften zijn ja en amen voor de armen en ellendigen, voor de hulpelozen en verlatenen. Ook deze belofte ligt er in, dat u niet alleen met de lippen zegt: „ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onzen Heere", maar ook dat u het van harte belijdt: ik ben niet van mij zelf, maar van mijn trouwe Zaligmaker Jezus Christus; ik kan met u, duivel, niet in proces treden, ga tot mijn Heere, die zal het voor mij uitmaken! Ik houd mij aan Hem, en aan Zijn belofte! Wij mogen toch wel goed verstaan, welke armzalige mensen wij zijn. Wij bevinden ons steeds in grote nood en kunnen onszelf niet bewaren, ons niet verdedigen tegen de geringste beschuldiging der wet, tegen het geringste struikelblok, dat de duivel ons in de weg legt. Wij zijn in alle opzichten te zwak. En al heeft men ook toen men jong was over de muren kunnen springen, nu men oud geworden is, kan men niet meer vooruit! Maar wat moet ik nu? Ik zeg getroost:

„Ik weet, daar is geen beter Heer’,

Al wat ik vraag, zendt Hij mij neer!"

Maar dan moet ook de belijdenis volgen: „Ik weet voorwaar geen slechter knecht, ik maak voor Hem nooit iets naar 't recht".

„Ik geloof in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onzen Heere, die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria."

Ziet, wanneer uw gedachten niet verder gaan dan tot de letters, dan hebt u enkel letters, meer niet. Neem echter eens aan, dat dit waarachtig geschied is, dat onze Heere Jezus volgens de belofte door de Vader in de wereld gezonden is, dat Hij van de Heilige Geest ontvangen, uit de maagd Maria geboren is, neemt dit eerst eens aan en ziet dan welk een belofte er in gelegen is! Welke dan? Zie, wij moeten belijden:

't Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf;

Nee, 'k ben in ongerechtigheid geboren,

Mijn zonde maakt mij 't voorwerp van uw toorn

Reeds van het uur van mijn ontvang'nis af.

Psalm 51 : 3.

Wij kunnen dus geen andere conclusie trekken, dan dat onze natuur verdorven is; dat uit ons, uit deze verdorven natuur niets goeds meer te maken is, dat wij van onze ontvangenis en geboorte af in verdraaidheid, zonde en jammer verkeren. Dat men zulk een verdorven natuur heeft, moeten wij ervaren, en al ware men ook zeventig of tachtig jaren oud geworden, die verdorvenheid dringt door alles heen, evenals het water in een stroom doordringt en wegvloeit, zodra het ook maar de geringste opening vinden kan. Dit feit nu: *Jezus Christus ontvangen van de Heilige Geest en geboren uit de maagd Maria*, komt alzo u ten goede: Hij is zonder zonde geboren, om u, die in zonde ontvangen en geboren zijt, met Zijn heilige onschuld te bedekken. En voortdurend, uw leven lang, bedekt Hij met Zijn heilige onschuld uw zonde, waarin u ontvangen en geboren zijt.

Dit moeten wij toch vasthouden. Al deze feiten gelden niet slechts voor het ogenblik, waarop zij geschieden, nee, het zijn feiten van voortdurende werking, zij gaan door de ganse geschiedenis der kerk, door de ganse geschiedenis van iedere ziel in het bijzonder. Zo heeft dan deze heilige ontvangenis en geboorte een blijvende gelding, een blijvende werking. Er zijn gebeurtenissen van grote betekenis in de wereldgeschiedenis; gebeurtenissen van geweldige beslissing over het lot der volkeren, zodat wanneer er een slag gewonnen en veel bloed vergoten is, dit niet iets voor het ogenblik is. Nee, dit vergoten bloed, die gewonnen slag, werkt door in de ganse geschiedenis van het volk gedurende verscheidene eeuwen. Zo gaat het in het uiterlijke leven. Zo werkt ook door alle eeuwen heen het feit, dat de Heere Jezus Christus ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, om onze zonden en verdraaidheid, waarin wij ontvangen en geboren zijn, voor Gods aangezicht te bedekken.

Daarom komen ook de ouders tot de Heilige Doop met hun kinderen, waarvan zij belijden, dat zij in zonde ontvangen en geboren zijn, opdat zij gedoopt worden in de naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. Ik vraag u: „zeg mij, wat hebt u in de doop ontvangen?”

Water, waarmede de kinderen besprengd zijn naar Gods belofte!

Maar wat zegt dat dan? Zegt het niet, dat onze Heere bevolen heeft: u zult de kinderen tot Mij brengen? En zegt het niet: zo ben ook ik als kind ten Doop gebracht en Zijn heilige Naam is ook op mij gelegd, ook op mij, die in zonden ontvangen en geboren ben? Wij willen altijd de hand in de zak steken, om iets te vinden, waarmede wij nood en dood zullen kunnen afkopen, maar wij vinden niets. Met opzet predik ik heden daarover, tot troost van menigeen, opdat hij toch niet vertrouwe op zichzelf, op datgene, wat hij is, of geworden is, maar op feiten, die beloften inhouden.

Deze belofte namelijk: „door Zijn heilige ontvangenis en geboorte, wordt uw zonde en verdraaidheid, waarin u geboren zijt, voor Gods aangezicht bedekt!” Was het voor de Heere Jezus nodig, dat Hij geboren werd? Moest Hij voor Zichzelf in de wereld komen? Of klonk het niet: „*Ere zij God in de hoogste hemelen en vrede op aarde, in*

de mensen een welbehagen?" Was het niet: „U, u is heden geboren de Zaligmaker, welke is Christus de Heere?" Zo dikwijls een kind geboren wordt, waarvan de ouders het huwelijk hebben gesloten in de Heere, (die niet naar geld, naar vlees en bloed gevraagd hebben), zo dikwijls is er in dit kindje, in deze zuigeling een macht Gods gelegd tegenover de vijand. U kunt dat kindje niet anders aanzien, dan in het ene Kind Jezus Christus. Zo ligt dan in Zijn heilige ontvangenis en geboorte de belofte: Hij is als een kind voor mij geboren en ik ben een kind, geboren in Hem, Christus is alles ter ere des Vaders en ten goede van hen, die de Vader Hem gegeven heeft.

Zo is het ook gelegen met het woord: „Die geleden heeft onder Pontius Pilatus".

Als u de lijdensgeschiedenis leest (en dat doen toch goede ouders en jonge mensen, die verstaan dat zij zonder Gods Woord niet vooruit kunnen), dan moet u dat niet al suffend doorlezen, zonder iets te denken. Zó blijft het een dode letter, het moet echter leven in ons worden! Wij moeten namelijk het feit constateren, dat Christus geleden heeft en dat wij de stadhouder nog noemen kunnen onder wie Hij geleden heeft, namelijk Pontius Pilatus, die wij ook uit de geschiedenis kennen, zodat het waar is, wat ons het evangelie verhaalt.

Nu vat ik deze zaak echter nog anders op; zoals de Catechismus ons de zaak voorstelt ligt er een belofte in. Welke is die belofte?

Zie, zoals de Catechismus het opgeeft in antwoord 38: „dat Hij onschuldig onder de wereldlijken rechter veroordeeld werd, opdat wij nimmermeer in het gericht Gods komen zouden." Waar wilt u, beladen niet zonden en schuld, een vrijspraak (vrijplaats) voor u vinden? Hoe zult u weten, dat u een genadige God en verzoend Vader hebt? Verblijdt u daarom, dat u in de Catechismus zulk een troostvol antwoord vindt.

Maar als God het niet in ons hart vasthoudt, dan blijft het niet in het hart. En als God het in het hart vasthoudt, dan kunt u het niet met uw gevoel of uw verstand vasthouden. Wanneer het in de ziel zo gelegen is, dat zij belijdt: „ik heb de eeuwige dood verdiend, ik ben des eeuwigen doods schuldig, de eeuwige verwerping heb ik verdiend", dan wordt ook de belijdenis geboren:

*Jezus, Uwe heil'ge wonden,
Uwe smart, Uw bitt're dood
Geven mij in alle stonden
Troost in lijfs- en zielenood.*

Hij heeft onschuldig geleden om uw zonden en uw schuld uit te delgen.

Nu ligt er ook nog deze daad in, dat Zijn lijden in de gemeente voortwerkt: van de vader op de zoon, op kinderen en kindskinderen, opdat het verbond vervuld worde, dat zegt: „Ik wil uw God zijn en de God van uw zaad na u. Opdat dit verbond des vredes een eeuwig verbond zij, gesloten aan het kruis op Golgotha". In Zijn lijden en sterven heeft Hij de hel haar macht ontnomen, en de overwinning behaald over dood en graf en over de verdoemende Wet. Met Zijn lijden heeft Hij echter niet alleen genoegdoening gebracht, in Zijn lijden ligt ook de belofte: „Ik sta voor u in, Ik zal uw kampvechter en borg zijn; houd u aan Mij vast! Waar Ik blijf, daar blijft u ook, u behoeft niets te zien, noch te gevoelen, u hebt alleen vast te vertrouwen dat Mijn lijden voortdurend werkt. Mijn onschuld, waarmee Ik uw schuld bedek, geldt voor eeuwig!" Wij genieten slechts de vruchten van datgene wat Hij heeft uitgewerkt. Daarom lezen wij ook niet: ‘Het bloed van Jezus Christus maakte ons rein van alle zonden.’ Maar zoals u het ook uw kinderen leert bidden, als zij naar bed gaan: „Het bloed van Jezus Christus de Zoon van God maakt mij rein van alle zonden". De

zonden die het gedurende de dag begaan heeft, moet het kind elke dag belijden, opdat het zijn geloof leert uitspreken zoals het kind dit als kind verstaat. Geloof mij: als het op sterven aankomt, dan heeft een vader en moeder niets anders aan te brengen dan een kind, dat zich houdt aan de Heere Jezus en Zijn bloed. Zijn lijden doet het, Zijn allerheiligst lijden en sterven; dat kan de duivel toch niet ongedaan maken, en daarin vindt u stilling van uw honger en verzachting van uw kommer over uw zonden. In Hem zult u die stilling en verzachting morgen en overmorgen vinden en tot uw laatste ogenblik mag Hij uw toevlucht zijn.

Nu moeten wij weer eindigen. De tijd is voorbij. Later behandel ik uitvoeriger de beloften, die in deze artikelen gelegen zijn. Dit is zeker: wordt een vrome begraven, dan heeft de Heere Jezus zich mede laten begraven, en de vrome is begraven in het graf des Heeren Jezus. Onze doden liggen niet alléén in het graf. Eén waakt over ons stof en Hij brengt alles weder! Hij.... de almachtige David! Al drukt ook een zware grafsteen van zonden en nood ons neer, of al liggen onze doden onder de steen, als wij de opstanding van Jezus Christus als een belofte aanzien, dan mogen wij geloven en ook ervaren, dat wat in de Heere is, niet in het graf kan blijven, maar zal opstaan: *ook ik zal opstaan! Opstaan, opstaan zal ook mijn vlees!*

Ik geef het wachtwoord en het vaandel niet af, maar in de Naam des Heeren Jezus verhouw ik de vijanden. En opstaan zal ik uit iedere nood, uit iedere verlorenheid, uit iedere dood! Het feit van de opstanding van Christus werkt voort, en bevat een belofte voor de ganse gemeente en voor ieder lid der gemeente in het bijzonder. Een belofte des levens, waarin wij leven en sterven. Amen.

VRAAG EN ANTWOORD 22.

DE CHRISTEN GELOOFT GODS BELOFTE.

Vraag: *Wat is dan een Christen nodig te geloven?*

Antwoord: *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk Geloof in een hoofdsom leren.*

Wij lezen Handelingen 13 : 32: „En wij verkondigen u de belofte, die tot de vaderen geschied is, dat namelijk God dezelve vervuld heeft aan ons, hun kinderen, als Hij Jezus verwekt heeft". Hieruit zien wij, dat de belofte van de Christus niet is voor de vaderen alleen, maar dat zij ook bestemd is voor hun kinderen en voor allen, die God uit alle volken, talen en natiën zou toebrengen. Opdat nu deze belofte aan de kinderen wordt overgeleverd, zodat zij er voordeel en vrucht van hebben voor zichzelf, moest hun deze belofte verkondigd, gepredikt worden; gepredikt worden als een Evangelie, zodat zij door deze prediking de belofte ontvingen, wanneer de Heilige Geest bij de prediking het geloof werkte. Dit zegt de Apostel hier nu niet, hij zegt alleen: *wij verkondigen u de belofte*. Hij zegt hier dus met andere woorden - want waartoe is anders de verkondiging? De belofte is voor u, zij is voor u en voor uw kinderen. En daarop laat hij volgen: „Dat namelijk God deze – te weten de verlossing - vervuld heeft aan ons, hun kinderen". De ganse belofte nu bestaat daarin, dat Hij zegt: ‘Gij zult een Held hebben, die de Satan, die u zo vreselijk kwelt, de kop zal vermorzelen. Gij zult een Koning hebben, die u wèl zal regeren en die recht en gerechtigheid zal doen op aarde, en dus ook in uw hart. Gij zult een Heiland hebben, in wiens wonden gij genezing zult vinden en die u voorzeker van al uw zonden zal verlossen.’

Nu zult u vragen: Waar hebben wij deze belofte? Wel, zij is uit Gods mond uitgegaan in het paradijs, vervolgens heeft Adam haar zijn kinderen bekend gemaakt. Zo is dan de belofte gekomen tot de patriarchen, tot Mozes, David en de Profeten. U vindt deze belofte in Psalm 2. Nu zegt de Apostel, dat God deze belofte aan de kinderen vervuld heeft, als Hij Jezus verwekt heeft, dat is, als Hij Hem in hun midden heeft gesteld als hun Koning. Dit ‘verwekken’ is een woord, waarmee men in het Hebreeuws wil zeggen: een koning, een helper verwekken en hem macht en eer geven. Als God de Vader dus in de tweede Psalm zegt: „Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegeneerd", dan zegt Hij dit als Koning tot God de Zoon, tot Zijn Zoon, en zegt tot Hem: ‘Voor de ogen van al Mijn vijanden en die van Mijn Gemeente heb Ik U gegeneerd en zij zullen zien, dat Gij Mijn Zoon zijt en dat Ik U als Mijn Zoon zal handhaven, dus dat Gij Mijn eeuwige Zoon zijt en Gij zult bezitten een eeuwig Koninkrijk, een eeuwig volk en zult dit volk aanbrengen al Uw schatten, waarvan Gij, als Mijn Zoon, de enige Erfgenaam zijt!’

Van dit handhaven van de Zoon spreekt Paulus verder, als hij zegt, dat deze Zoon wel de dood heeft ondergaan, maar dat dit geweest is, om alzo de dood ten dood te zijn en de armen zondaar ten leven en dat God de Vader, die Hem verwekt had als onzen Jezus, Hem ook zou opwekken van de doden. Ditzelfde, zegt hij, vinden wij ook in de 16de Psalm en bij de Profeet Jesaja, met de woorden: „Ik zal u de weldadigheden Davids geven, die getrouw zijn".

Tenslotte werpt de Apostel het laatste vooroordeel der Joden omver, alsof de Heere Jezus de Wet zou hebben afgebroken en Zijn discipelen eveneens de Wet van Mozes

te niet doen. Daar toont hij dan aan, dat dit niet zo is, maar dat integendeel Jezus en Zijn Apostelen de Wet hebben opgericht door te leren: hetgeen aan de Wet onmogelijk was, daar zij door het vlees krachteloos was, dat heeft de Heere Jezus aangebracht. Daarom zegt hij: „Zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door Dezen u vergeving der zonden verkondigd wordt. En dat van alles, waarvan gij niet kon gerechtvaardigd worden door de Wet van Mozes". U wordt dus de belofte verkondigd. Deze belofte is gekomen tot de aartsvaders en de Boeken van Mozes en de ganse Wet door wordt deze belofte gehandhaafd. En deze belofte is: vergeving der zonden en van alles, waarvan gij niet kon gerechtvaardigd worden door de Wet van Mozes. Van dat alles verkondigen wij u kwijtschelding, aflaat, vergeving, zodat gij nochtans rechtvaardig zijt, zo gij gelooft in dezen Jezus, Die God u heeft verwekt.

Wij zijn zo gewoon, om hetgeen wij leren, aan te nemen, als ware het een blote leer. Doch de leer der gerechtigheid en des levens is geen dor leerstuk, geen bloot dogma, maar zij is: *belofte uit Gods mond*, ons betuigd door de Apostelen en Profeten. Als wij dus lezen: ‘door dezen hebt gij vergeving van zonden, door dezen hebt gij kwijtschelding van alles, waarvan gij door de Wet van Mozes niet kondt gerechtvaardigd worden, dan is dat, ja, een prediking.’ Maar tevens een belofte: wie in dezen, dezen Jezus, dien God verwekt heeft, gelooft, die is rechtvaardig. Dat is niet maar een dor leerstuk of dogma, maar een belofte, uit de mond van die God, voor Wie wij toch eens moeten verschijnen en voor Wie dan niets zal gelden, dan alleen wat uit Gods mond is uitgegaan.

Ik wens nu daarop uw aandacht te vestigen, ***dat de leer der waarheid, des levens en der gerechtigheid vanouds her in de Gereformeerde Kerk naar het Woord Gods en de prediking der Apostelen is beschouwd als een belofte.***

Ik verzoek daarvoor in het bijzonder uw aandacht. Wat ik u zal mededelen, is oud. Want ik zeg, het is de leer der Gereformeerde Kerk, dus der Christelijke Kerk van alle eeuwen. En toch is het in zo verre nieuw, als het oude door de gewoonte niet meer onze aandacht trekt. Ik zei: wat wij *leer* noemen, is belofte uit Gods mond. Wie in Hem gelooft, is rechtvaardig! In Hem is vergeving van zonden, kwijtschelding en rechtvaardiging van al hetgeen, waarvan wij door de Wet van Mozes niet gerechtvaardigd kunnen worden! Dat is belofte, ik herhaal het: belofte. Doch niet een belofte, die gegrond is op onze werken, op onze verdienste, niet zulk een, die zegt: „Als gij dit of dat hebt gedaan, dan zult gij dit of dat hebben", maar het is een belofte voor het ganse leven tegen onze grote dood. Een belofte in onze vreselijke armoede en hulpeloosheid, dat God de Heere voorzien zal in al onze noden en behoeften.

Nu vraagt onze Catechismus in de 59ste vraag: „Maar wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?". Namelijk alles, wat gij te voren hebt gezegd, wat gij belijdt volgens de Catechismus. „*Wat baat het u, dat gij dit alles gelooft?*"

Alles - om het nog eens samen te vatten - van God de Vader, van God de Zoon, van God de Heilige Geest, en van Zijn genade, Zijn voorzienigheid, van de weldaad van Christus, van de zegen des Heiligen Geestes.

En het antwoord luidt: „*Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben*".

Dat is het eerste deel. En dan het andere deel, dat daarop volgt: „en een erfgenaam des eeuwigen levens.”

Hier hebt gij uzelf eerlijk de vraag voor te leggen: *Is dat waar?*

„Ik geloof dit alles Ja wat ik geleerd heb, de Catechismus, dat geloof ik alles. Maar ben ik nu daardoor voor God rechtvaardig en een erfgenaam des eeuwigen levens? Dat vat ik niet. Ik zou zeggen, dan moet ik dit toch eerst gevoelen!”

Dat wij bij dit punt blijven staan, komt, omdat wij het woord „geloven" in de vraag: „Wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?" - omdat wij dit „geloven" gelijk stellen met: „voor waar houden". En steeds vergeten, dat hetgeen wij geloven niet van ons komt, maar dat alles buiten ons om voor ons is tot stand gebracht. En dat alles, wat wij geloven, geen dorre leer is, maar belofte. Dat blijkt o.a. ook uit hetgeen de Apostel in Hand. 13 zegt: „Wij verkondigen u de belofte".

Laat mij u dit nog nader uiteenzetten aan de hand van de 22ste vraag van onze Catechismus.

Het is de Christen nodig te geloven! Dat wij dit goed verstaan: nodig te geloven, in zijn hart en in zijn geweten, opdat hij liet dan als Christen in toepassing brengt in zijn leven en onder de mensen. Want een Christen is door God gemaakt tot profeet, om de Naam van de Heere Jezus te belijden, - tot priester, om zichzelf voor God de Heere te stellen als een welbehaaglijke offerande met zijn lichaam en met zijn wandel, - en tot koning, om met een goed geweten, dat dus gewassen is in het bloed van Jezus Christus, tegen zonde, duivel en dood, die hem voortdurend als ongedierte op het lijf vallen, moedig te strijden. - *Wat moet nu zulk een Christen geloven?*

Het Antwoord luidt: *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt.*

„In het Evangelie" -, dat is, in het ganse Woord, dat als een Evangelie tegen alle veroordeling der Wet voor ons openligt. Alles dus, wat ons in het Evangelie beloofd wordt van Godswege, door Gods mond, geschreven in Zijn Boek, dat alles, wat God beloofd heeft, moet een Christen geloven, d.w.z.: dat mag hij geloven.

Dit „alles" nu vat, ja wat niet al, samen. Daaraan komt, zo te zeggen, geen einde. Nu komt de Catechismus en schrijft: „*Al wat ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk Geloof in één hoofdsom keren*".

Zo vraag ik dan: Wat zijn de Artikelen van het Christelijk Geloof? Het zijn óf artikelen, die bloot op het papier staan, blote dogma's, leerstellingen, waarvan men het nut niet weet, - 'of het zijn alle beloften, als het ware een echo van Gods belofte. Wij hebben met God te doen, hebben God verantwoording te doen. Wat wij toch leven, dat leven wij door Hem en dat zullen wij leven tot Hem. Wij hangen geheel van Hem af, kunnen geen ogenblik bestaan buiten Hem, zijn zó door en door zondaars, dat al wat in en aan ons is, ook tegenover alles, wat God aan ons doet, ons aanklaagt en veroordeelt. Hier is geen staan in eigen kracht, in eigen wijsheid of in eigen werken, al wilt gij het ook werken des geloofs noemen. Zo staat de mens, - en zo ligt hij op de grond. Zo ziet hij, - en zo is hij blind. Zo heeft hij een overwinning behaald, - en zo ligt hij weer neer. Alles had Adam in het paradijs, alles van God, in God en door God. Er staat: *hij was geschapen in Gods beeld*. Naar het inwendige had hij gerechtigheid en heiligheid en naar het uitwendige alle heerschappij. Eén ding ontbrak hem. En dat was: hij was van deze ganse gelukzaligheid niet zeker, alles hing er van af, of niet een sluw en listig vijand en bedrieger hem van al wat hij had beroven zou. Alles hing er van af, of hij dezen listige bedrieger dadelijk zou doorzien en hem met het Woord zou afwijzen; of hij in de gehoorzaamheid der werken zou blijven. Nu, dat was toch vreselijk. Alles te hebben doch zonder zekerheid van het alles te behouden, aangezien het namelijk van de mens afhing, of hij 's vijands list zou doorzien en in de gehoorzaamheid der werken zou blijven. Adam viel, en nu - bedenken wij het toch - is hierbeneden alles slijk, strijd, tranen, bloed, hartstochten, vreselijk verderf, onpeilbare ellende, allerlei lichamelijke krankheden, allerlei aanvechtingen des duivels, en eindelijk - een treurige toestand -: daar ligt de mens in de doodkist en wordt naar het graf gedragen. Nu ziet men van de hemel en van alle heerlijkheid na dit leven niets. Er zijn schone ogenblikken in dit leven, er zijn schone bloemen in dit leven, er is dikwijls

zeer veel genot, - maar waaraan knaagt de worm niet? God is hoog boven ons mensen verheven en deze God is het, die om onze zonde Zijn heerlijkheid van ons heeft moeten nemen en Zijn vloek op ons heeft moeten leggen. En God nu, die ons alzo heeft moeten vervloeken en verdoemen en van Zijn Aangezicht verstoten, - deze zelfde God toont ons onverwacht Zijn ontferming, geeft Zijn Zoon als de Zoon des mensen.

En nu zegt Hij tot hem, die voor Zijn Woord beeft, voor Zijn Woord wegzinkt in zijn ongeluk en zijn ondergang:

‘Ik heb u toch lief, Ik ontferm Mij over u, Ik wil u tot een God zijn en gij zult Mijn kind zijn. Ik wil u een Vader zijn, een Vader, die alles vermag, een almachtig Vader. Dat Ik hemel en aarde heb gemaakt, is u een teken en onderpand, dat Ik alles voor u kan tot stand brengen, dat Ik alles voor u wil en zal tot stand brengen. Niets zal u schaden, uw zonde niet, de ellende niet, de dood niet, maar alles wil Ik met een Vaderlijke hand ten beste keren. Dat kan Ik doen en dat wil Ik doen!’ En nu hoor verder: ‘u bent een verloren kind, geheel en al. Ik zie u liggen in uw bloed, u zult echter toch geen prooi des doods zijn, maar: *daar hebt gij Mijn Zoon, Mijn Eniggeborene*, Hem geef Ik u tot een Heere. Hem laat Ik ontvangen worden van de Heilige Geest, opdat Hij uw volkomen Borg zij, uw onbevlekt, schuldeloos Lam. Hij komt en wordt geboren uit een maagd en neemt alzo de ganse erfzonde, waarin u ontvangen en geboren bent, van u af op zich. Hem zal Ik voor u aan het hout laten nagelen met al uw zonden aan Zijn lichaam en dan wordt u, dat is, uw oude mens, in en met Hem op het hout verbrand. U zult niet sterven, en toch zult u sterven, u zult sterven in het sterven van Mijn Zoon, en Hij, en u met Hem, begraven worden, zodat u mag belijden:

*Al wat ik heb misdreven,
Is in Uw graf gebleven.
Gij hadt het meegenomen,
Van daar zal 't niet meer komen.*

Vrees niet de smaadheid van Christus! Vrees niet, om met uw bloed te ondertekenen, o Mijn kind, dat u de eeuwige dood hebt verdiend! Vrees niet, te bekennen, dat u geen penning hebt, om te betalen, beken uw dood, sterf met Hem! Sterf alzo, dat u voor Mij belijdt: met al mijn tranen, met al mijn voornemens, met al mijn ijver vermag ik niets, ik kan het heir van duivelen en geestelijke boosheden in de lucht, dat mij omzwermt als miljoenen vliegen, niet van mij afhouden; ik vermag de duivel geen haar te krenken, ik vermag niets, ik ben niet in staat, om de dood onder de ogen te zien, ik kan niet vertrouwen, niet geloven. Vrees niet, dat te belijden en houd u aan het kruis, houd u aan Jezus' bloed zonder meer' –

„Maar dat is mij een hellevaart, als ik niets heb dan zonden en de donder van Sinai achter mij hoor, en ik niets dan duisternis voor ogen heb!" –

Zing met uw Borg de 16de Psalm: Opstaan, - verblijdt u niet, mijn vijanden, al lig ik ook op de grond! Opstaan zal ik toch! God heeft beloofd: Mijn Heilige zal de verderving niet zien!

Meer nog, Mijn kind: u komt niet alleen met Hem uit het graf te voorschijn, maar Ik wil ook alzo voor u zorgen, dat, hoewel u hierbeneden op aarde leeft, Ik u nochtans in de hemel heb. Daarvoor neem Ik u op in het lichaam van Mijn lieven Zoon zoals Hij ten hemel vaart, heb Ik ook u reeds in de hemel en zend Ik u de Heilige Geest tot een Tegenpand, opdat u in uw nood, in de angst van uw ziel, in uw nacht en in uw dood niet vertwijfelt, maar verbeidt, Hem, die zal wederkomen, om te oordelen de levenden en de doden. Wanhoop niet, als u niet weet, hoe u aan goede werken zult komen, daar

u niets dan een gebroken ding, niets dan een gebroken Verbond aan uw voeten ziet liggen. Wees niet verlegen, als u niet weet, hoe u genoeg geld zult krijgen, om met God en met ere door de wereld te komen, hoewel u schuldbrief op schuldbrief voor uw ogen hebt en ze niet kunt betalen! Wees niet verlegen, hoe u naar de inwendige mens zult worden toegerust: - Mijn Geest wil Ik u geven, die gaat uit van Mij, de Vader en van Mijn Zoon, en komt in uw hart. Hij zal u troosten, u helpen, voor u bidden, als u niet bidden kunt en zal u nabij blijven.

En voorts zult u hierbeneden gewis een grote familie hebben van enkel broeders en zusters. U hoeft die niet allen te zien en te kennen, maar als u er een van ontmoet, dan zult u zien, dat zij allen dezelfde taal spreken, zoals zij die op de dag hunner geboorte hebben geleerd - en dat is voorwaar een schone taal, welke de wereld niet kent, - en allen zingen hetzelfde lied: „Het Lam heeft het gedaan!”.

„Ik zal u ook bewaren voor de poorten der hel en het waterbad zal in uw midden blijven, namelijk de vergeving der zonden! Hebt goede moed, ook uw vlees zal Ik opwekken ten laatsten dage, zodat er geen klauw van u zal achterblijven, - en dan, en dan: het eeuwige leven!”

Ziet, zo zijn de Artikelen van het Christelijk Geloof enkel beloften, beloften voor u en voor uw kinderen, voor het tijdelijke en het eeuwige leven. Amen.

Zondag 8

22. Vraag: *Wat is dan een Christen nodig te geloven?*

Antwoord: *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een hoofdsom leren.*

De Gemeente van Christus heeft een geloofsbelijdenis, zoals er geen tweede bestaat. Er is in de wereld allerlei geloof, men heeft allerlei evangelie, hier een Jezus en daar een Jezus, hier geest en daar geest. Het gaat hier dus om het ware en juiste, dat de kinderen kunnen verstaan en waarop de ouden van hier gaan. Het gaat hier om hetgeen wij lezen in de 22ste vraag van de Heidelbergse Catechismus:

Wat is een Christen nodig, te geloven? Dit is: wat moet hij hebben, zonder hetwelk hij niet kan zalig worden? Waaraan moet hij zich onvoorwaardelijk houden? Waarvan zich tot geen prijs laten afbrengen? Wat moet dus hij hem zoo onbeweeglijk staan als zon en maan? „Wat is een Christen nodig te geloven?" wil derhalve zeggen: Óf -óf! Dat heeft hij te geloven, of hij is verloren! Daarvan mag hij ook zelfs niet een tittel of jota afwijken. Het antwoord op de vraag luidt: *Al wat ons in het Evangelie -geopenbaard wordt?* - nee, er staat wat anders: wat ons in het Evangelie *beloofd* wordt. Zo komt dan de vraag tot den eenvoudige, tot de hooggeleerde, tot de een zowel als tot den ander: *Wat is u in het Evangelie beloofd?*

Daarop antwoorden wij dan: „Ik geloof in God, den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onzen Heere; die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria; die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle, ten derden dage wederom opgestaan van de doden, opgevaren ten hemel, zittende ter Rechterhand Gods, des almachtigen Vaders, van waar Hij komen zal, om te oordelen de levenden en de doden. Ik geloof in den Heiligen Geest. Ik geloof één heilige, algemene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen, vergeving der zonden, wederopstanding des vlees en een eeuwig leven".

Dit alles, dat door ons de Artikelen van het Christelijk Geloof genoemd wordt, zijn beloften, zoals wij die ook bij de Heilige Doop horen, als wij uit het Formulier vernemen, dat, als wij gedoopt worden in de Naam des Vaders, *Hij ons als met een zich Ware eed betuigt, dat de God en Vader onzes Heeren Jezus Christus onze Vader en de Vader van ons zaad wil zijn.* Dat, als wij in de Naam des Zoons gedoopt worden, Hij ons belooft, *dat al wat Hij, de Zoon Gods, gedaan en geleden heeft, ons eigendom is.* En dat, als wij in de Naam des Heiligen Geestes gedoopt worden, ons beloofd wordt, *dat de Heilige Geest onze Leraar en Trooster en die onzer kinderen wil zijn tot in eeuwigheid.* Dat zijn dus alles beloften.

O, laat mij het u toch op het hart binden! Als wij, of een engel uit de hemel, zegt Paulus, u een ander evangelie brengen dan dit, die zij vervloekt! (Gal. 1 : 8). Wij, of een engel uit de hemel? Ja, wij, wij Apostelen, wij predikers der gerechtigheid, wij zeggen u: ‘Blijft bij deze Artikelen van het Christelijk Geloof, blijft bij dit eenvoudige!’ U kunt hier niet te eenvoudig zijn in uw geloof; blijf daarbij. En al zouden wij u een andere belofte brengen, zo zijn wij vervloekt! Wij, of een engel uit de hemel? Een engel? Kan dan een engel een ander evangelie verkondigen?

Laat mij eerst vragen: Is er een ander evangelie? In waarheid niet, maar er zijn wel wassen beelden in de wereld, die levende mensen moeten voorstellen en waarvan men werkelijk zou geloven, dat zij leefden. In deze zin kan men zeggen, dat er tweeërlei evangelie is: een Evangelie, dat waar is en een evangelie, dat vals is. Het ware Evangelie mag menigeeen wat scherp voorkomen, want het is reine wijn, voor de kranke ingeschonken. Het valse evangelie is zoet als vervalste wijn, zoet op de tong, doch voor een zieke deugt het niet, het is hem als vergif, een kunstig namaaksel, geen natuurwijn. Het valse evangelie heeft, - ja, hoeveel vrienden wel? De ganse wereld. Niemand ter wereld zal het valse evangelie verwerpen. Maar het ware Evangelie heeft weinig vrienden. Waarom? Het is te eenvoudig, veel te eenvoudig! Waar het ware Evangelie komt, daar heeft de mens niets dan een: Ik geloof, ik stel mijn vertrouwen daar en daar op! Verder heb ik niets te zeggen, te eisen of in te brengen, ik heb er niets toe bijgedragen, het zijn enkel weldaden van Boven. Het is toch niet de mens, die hemel en aarde gemaakt heeft! Het is toch niet de mens, die zich als Vader openbaart en u leert bidden: „Onze Vader, die in de hemelen zijt!" U bent toch niet ontvangen van de Heilige Geest en uit de maagd Maria als het Heilige geboren, daar u integendeel in zonde en ongerechtigheid ontvangen en geboren bent! U hebt ook niet voor anderen geleden! Niemand onzer is toch voor anderen gestorven, opgestaan en ten hemel gevaren! Niemand onzer zit ter Rechterhand Gods, niemand onzer zal eens oordelen de levenden en de doden. Wij zijn toch niet de Heilige Geest! Ach, integendeel, wat hebben wij voor een geest en wat voor geesten zijn wij! Wij bouwen toch de Kerk niet! Wij doen toch geen kinderen geboren worden en hebben de Heilige Doop niet ingesteld! Of hebben wij het geloof gewerkt, om van deze jonge en kleine kinderen, die zo verkeerd en verdraaid zijn, die zulke dwingelanden kunnen zijn, te zeggen: „Zij zijn in het Verbond der genade, zij zijn in Gods Rijk"? Is er iemand onder ons, die zichzelf de zonde kan vergeven, zonder zichzelf te bedriegen? Of die anderen vergeving van zonden kan schenken, doordien hij zijn bloed voor hen vergoot? Zou hij de doden kunnen doen opstaan? Zij zouden dan allen wel in de graven blijven liggen! Of kan een van ons het eeuwige leven geven?

Maar zie, wij zijn zo gewoon, deze dingen te horen, zodat zij ons te alledaags zijn en niet meer onze aandacht trekken. Het moet iets vreemds zijn, iets pikants, iets nieuws, diepzinnigs, of buitengewoons. Dat is dan treffend en meeslepend. Dit toch is zeer algemeen! Er zijn tegenwoordig gehele landen, waar de kinderen deze Artikelen van het Christelijk Geloof niet meer leren en opzeggen. Overigens, wie van ons komt het in de zin, om te denken: 'Dat kind daar, dat jonge kind, is Gods kind, is het eigendom van de Heere Jezus, met Zijn bloed gekocht, en Hij heeft dat in de Heilige Doop aan het kind laten verzegelen?! Nee, wij denken veeleer: het kind is des duivels. Ja, het is wel mijn lief zoontje, mijn lief dochttertje, maar het is toch vol van de wereld, vol zonde en ongerechtigheid, het moet eerst bekeerd worden. En dat is een moeilijk ding, dat zullen wij aan de dominee overlaten en eens zien, wat er van wordt!'

Dat komt, doordat wij de beloften van liet Evangelie zo alledaags vinden. Zeg mij toch, wat krijgt een kindje, zodra het in de wereld komt? Zijn het niet doeken, kousjes, kleertjes, die het kind worden aangetrokken? Zijn dat geen beloften voor dit leven? En als nu God aan de moeder verstand geeft, om het kind aan te trekken, wat voor dit leven nodig is, zal de Heere God dan in het geestelijke anders doen, zal Hij het kind groot laten worden zonder melk? Het kind en de melk zijn toch niet te scheiden! Zo is het leven verbonden met de waarheid, met de waarheid der leer en zonder de waarheid der leer blijft er niets in het leven, maar sterft alles, het sterft de geestelijke dood.

Hoe zal ik nu deze dood ontgaan?

Antwoord: welnu, wat is een Christen nodig te geloven? Blijf bij hetgeen in het

Evangelie beloofd wordt en waarvan u een beeld hebt in de Twaalf Artikelen van het Christelijk Geloof, zodat ge u steeds voorstelt; *Wat is God de Vader? Wat is God de Zoon? Wat is God de Heilige Geest? Wat heeft Hij voor mij en aan mij gedaan?*

Zoek het toch niet in of bij uzelf, dat u het leven hebt of tot het leven komt, dat u deel hebt aan het eeuwige leven. Zoek dat in hetgeen u met de moedermelk is ingegeven, in de eenvoudige, zuivere evangelische waarheid.

Zeg niet tot het kind: „Dat is het uwe, als u dit of dat hebt, als ge u bekeert." Maar zeg het: „Dat is het uwe, dat is uw Heere Jezus, dat is uw God en Vader!"

„Maar ik zie niets aan het kind!"

Ja, ik zie aan mijzelf ook niets, en ik denk, dat u aan uzelf ook niets ziet! Bezie uzelf toch, is niet al wat aan u is, dood? Niet alles zonde en verkeerdheid? Is niet alles ondank, twijfel en ongelooft? Komt dat niet alles daarvandaan, dat u altijd gaat naar uw eigen kast en daar de hemel wilt zoeken, - dat u gaat naar de kist, die u van uw moeder hebt en daar onder de oude afgedankte kleren uw bruiloftskleed zoekt! Niet also! In de leer is het gelegen, in Gods waarheid!

Ja maar, hoe staat het dan met de Heilige Geest?"

Ach, laat die vraag rusten, - maar u, als u dorst hebt, drink gezond, koel water en zie, of uw geest niet wederkeert! Drink, als u vermoeid en geheel uitgeput bent, een dronk wijn en zie, of uw geest niet weder tot u komt. U kunt geen wijn krijgen zonder fles of vat, er moet iets zijn, dat de wijn houdt. En dat is de leer: *al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetgeen ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk Geloof in een hoofdsom leren.*

Waar deze leer gehandhaafd wordt, daar zal voorzeker de Geest niet uitblijven, maar van binnen troosten en zeggen: ‘Mijn kind, dat is waarachtig waar, verlaat u daarop!’

Wat is een Christen nodig te geloven? Om u aan te tonen, hoe nodig het een Christen is, wil ik u iets verhalen.

Eens moest een Profeet uit Juda tot de koning van Israël gaan en hem zeggen, dat de Heere God hem en het land zou straffen om zijn afgodendienst. Alzo sprak hij tegen het altaar door het Woord des Heeren: „Altaar, altaar! Zo zegt de Heere: Zie, een zoon zal aan het huis van David geboren worden, wiens naam zal zijn Josia, die zal op u offeren de priesteren der hoogten, die op u roken en men zal mensenbeenderen op u verbranden." „En hij gaf", lezen wij verder, „ten zelve dage een wonderteken, zeggende: Dit is dat wonderteken, waarvan de Heere gesproken heeft: ziet, het altaar zal vaneen gescheurd en de as, die daarop is, afgestort worden," 1 Kon. 13. (de Artikelen des Christelijken Geloofs echter zullen nooit vaneen gescheurd worden).

De koning beval de man Gods te grijpen; doch toen hij de hand naar hem uitstreckte, verdorde zij, dat hij ze niet weer naar zich toe trekken kon. Toen verzocht hij dan de man Gods, om voor hem te bidden en op diens gebed werd zijn hand weer genezen. Daarop werd nu de koning dankbaar: na zo te zijn gestraft en vernederd, wil hij de man Gods een geschenk geven. Maar deze zegt: „Al gaf gij mij de helft van uw huis", - dat was te weinig gezegd, het ganse huis des konings ware nog te weinig geweest tegenover één Artikel van het Christelijk Geloof, want daarmee hangt Gods huis en de ganse hemel samen! - „al gaf gij mij de helft van uw huis, zo zou ik niet met u gaan en ik zou in deze plaats geen brood eten, noch water drinken." Dat zei hij niet uit zichzelf, maar aldus ging hij voort: „Zo heeft mij de Heere geboden door Zijn Woord, zeggende: Gij zult geen brood eten, noch water drinken; en gij zult niet wederkeren door de weg, dien gij gegaan zijt".

De Profeet had alleen de boodschap te brengen, dat de Heere op het altaar mensenbeenderen zou doen verbranden, maar verder had hij zich met geen mens in te laten. Hij zou niet eens een mens gelegenheid geven, om met hem te spreken, opdat er

toch geen tittel of jota zou verloren gaan van hetgeen hij in Gods Naam had gezegd. Zo vertrekt hij dan langs een andere weg: de wereld is overwonnen, de strik gebroken. Jawel! De zonen van een profeet, die in de stad woonde, doch nooit de moed had gehad, om de koning deze boodschap te brengen, maar een stomme hond was, verhaalden hun vader, wat er gebeurd was. Deze denkt: Hoe? Een man Gods? En mij heeft hij geen bezoek gebracht! Hij behoorde mij toch ook te eren! Ik ben toch ook een Jood. Al heb ik ook niet in alles zulk een geloof als hij, ik ben daarom toch ook een broeder en een profeet! Hij zadelt de ezel en rijdt hem na en als hij hem vindt, zegt hij tot hem: „Lieve broeder, ik bid u, zeg mij, wat is dat? Waarom hebt u mij niet bezocht? Is dat liefde? Ga toch met mij terug, opdat ge u bij mij versterkt!”

Maar de man Gods zegt: „Ik kan niet met u wederkeren, noch met u inkomen, ik zal ook geen brood eten, noch met u water drinken in deze plaats.” Hij had de profeet een oorveeg moeten geven en gezegd hebben: ‘Ga henen achter mij, Satanas, want gij verzint niet de dingen, die Gods zijn, maar die der mensen zijn!’ Maar in plaats daarvan zegt hij „Ik kan niet! Ik zou wel graag willen, maar ik kan niet! Denk toch niet, dat ik zo onvriendelijk en onbroederlijk ben, doch ik mag niet, Gods Woord verbiedt het mij!”

Nu is hij verloren! Men moet zich niet achter Gods Woord verschuilen, maar als ik weet, dat Gods Woord mij is gegeven, dan zeg ik: mijn Evangelie! Of – of! deze weg gaat u, of u bent verloren!

Wat is de Christen nodig te geloven? *Het eenvoudige, het eenvoudige!* Brood eten, water drinken, uw weg reizen, - dat is uw zaak niet! Uw zaak is het, te blijven bij het eenvoudige Woord en het andere hebt u over te laten aan God, Vader, Zoon en Heilige Geest, om waar te maken en te vervullen aan de bidder, aan zijn huis en zijn kinderen, wat Hij beloofd heeft.

Zodra de man Gods zich achter het verbod verborg, was hij verloren.

„Ja, ik zou het wel gaarne willen doen, maar, ziet u, de dominee heeft gezegd, dat ik het moest laten”, - dat is een gevaarlijk zeggen! U hinkt op twee gedachten en meent: de dominee zal het voor u in orde brengen. Heeft hij u de waarheid gezegd en zegt uw geweten daar „ja” op, verschuil u dan niet achter hem, maar kom rond voor de dag met de Twaalf Artikelen van het Christelijk Geloof en zeg: *daarop leef en sterf ik!* Die echter zichzelf zo achter het gebod verschuilen, zijn in de regel verloren, want ten slotte doen zij toch de wil des vleses. De oude profeet zegt: „Ik ben ook een profeet!” Ja, zo heet het dan: „Ik ben ook een profeet! Wat gaat het mij aan, of u gezonden bent, - ik ben het ook!”

O dat „ook”! en dat zeggen van: „Dat is ook evangelie; wel niet in alles zo als het uwe, maar het is toch ook zo iets!” Doch al ware het ook, dat wij, of een engel uit de hemel u een Evangelie verkondigde, buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt! „Een engel,” zegt de oude profeet, „heeft met mij gesproken door liet Woord des Heeren, zeggende: Breng hem weder met u in uw huis!”

Ja, dan! zo denkt men bij zulk een woord, als er een engel met u heeft gesproken....

Ja, dan! is u een engel in de nacht verschenen, hebt u zulk een godzalige droom gehad, een bijzondere openbaring, - wie weet, of dan werkelijk de Twaalf Artikelen zo in allen dele waarheid zijn! Een engel is u verschenen? Dat zegt toch wat!

Had de man Gods toch maar geantwoord: ‘Wat gaat mij een engel, wat gaat mij de ganse hemel aan! Dit weet ik, dat, zo ik niet blijf bij het eenvoudige, ik God en Zijn zalige hemel nooit zal zien!’

Maar de man Gods laat zich verleiden en gaat met de oude profeet mee. - Toen doodde hem een leeuw. God had die gezonden! Treurig einde! En ten bewijze, dat dit van God was, bleef de leeuw bij de ezel en het lijk staan, zonder dit verder aan te

roeren.

Wat zullen wij nu daaruit leren?

Dat, wat de Catechismus bedoelt, als hij vraagt: „Wat is een Christen nodig te geloven?" En: „Zijt nuchter en waakt, want uw tegenpartij, de duivel, gaat om als een briesende leeuw, zoekende wien hij zou mogen verslinden". Of u valt in zijn muil, óf u blijft bij de onvervalste melk der eenvoudige waarheid! Amen.

4 Preken over het gebed

PREEK ZONDAG 45 GEHOUDEN TE ELBERFELD OP 1 OKTOBER 1871, IN DE AVONDDIENST⁷

EERSTE LEERREDE.

Voorzang Psalm 34: 8, 9.

*God slaat een gram gezicht
Op boezen, die Hem tegenstaan ;
Hij doet hun naam met hen vergaan
Door 't hoogste strafgericht.
Maar Hij ziet gunstig neer
Op hem, die naar Zijn wetten leeft;
God is het, die hem uitkomst geeft
Zijn groten Naam ter eer.*

*God is 't verbroken hart,
't Verbrijzeld en bedrukt gemoed,
Ten allen tijd nabij en goed,
In tegenheid en smart.
Veel wederwaardigheên,
Veel rampen zijn des vromen lot;
Maar uit die alle redt hem God
Hij is zijn heil alleen.*

116 Vraag: *Waarom is het gebed den Christenen van node?*

Antwoord : *Daarom, dat dit het voornaamste stuk der dankbaarheid is, hetwelk God van ons vordert, en dat God Zijn genade en den Heiligen Geest alleen dien geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken.*

Wij hebben in de gezongen 34e Psalm een kostbare belofte, die we lezen in vers 16: *De ogen des HEEREN zijn op de rechtvaardigen, en Zijn oren tot hun geroep.* Zulke beloften moedigen ons aan om te bidden, en kostelijk zijn de vraag en het antwoord van de Heidelbergse Catechismus: *Waarom is het gebed den christenen van node?*

Antwoord: *Daarom dat het het voornaamste stuk der dankbaarheid is, welke God van ons vordert, en dat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen aan diegenen geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken.*

Een christen is iemand die door het geloof een lidmaat van Christus is geworden. Over zulke christenen lezen we in vraag 32: *Waarom wordt gij een christen genaamd?* En

⁷ Deze Leerredenen (over Zondag 45) zijn geïmproviseerd en eerst gedurende het uitspreken door een vriendenhand opgetekend, hetgeen de lezer hij hare beoordeling in gedachte gelieve te houden. (Mededeling uit de eerste druk te Utrecht)

het antwoord luidt: *Omdat ik door het geloof der zalving van Christus deelachtig ben, opdat ik een profeet zal zijn om de grote Naam van de Heere te belijden, opdat ik een priester zal zijn om mij als een levend dankoffer aan de Heere te offeren en opdat ik ten slotte een koning zal zijn om met een vrij geweten tegen de zonde en de duivel te strijden en hierna in eeuwigheid met Christus over alle schepselen te heersen.* Een christen dus, die door het geloof is wat hij is. Hij heeft immers door het geloof deel aan de zalving van Christus, dat is: *aan de Heilige Geest*. Hij is dan ook door God tot profeet, priester en koning gemaakt. Hij moet noodzakelijkerwijs een wapen hebben, opdat hij als profeet, priester en koning de staf voorwaarts zal kunnen zetten, en ten slotte een ruime ingang zal krijgen in het nieuwe Jeruzalem daarboven.

Dit wapen is het gebed. Het gebed is eigenlijk de omgang met God in het verborgene; het is een spreken met de Heere, of dat nu is met hoorbare woorden of met het diepe zuchten van het hart. De christen kan niet vooruit, hij kan niet leven, niet rusten, hij kan geen vrede hebben dan alleen in de verborgen omgang met de Heere. Dan gelooft hij in de eerste plaats dat hij zonder de Heere niets kan doen; in de tweede plaats dat de Heere een Hulp en een Kracht is en blijft voor wie hulpeloos en zwak is. Daarom is dus voor een christen het gebed als wapen nodig.

Wat heeft de Heere ons vóór alle dingen bevolen? Dát heeft Hij ons bevolen, dat wij Hem, onze trouwe Heiland, in goede gedachtenis zullen houden, waartoe Hij immers ook het Heilig Avondmaal heeft ingesteld, zoals Hij daarbij heeft gesproken: *Doet dat tot Mijn gedachtenis.*

Dat wij Hem in goede gedachtenis houden, is dankbaarheid. De ware dankbaarheid bestaat niet daarin, dat we in de waan geraken dat wij met onze werken en met ons doen God Zijn weldaden zouden kunnen vergelden. Zij bestaat daarin, dat we Zijn weldaden van onze jeugd aan in goede gedachtenis houden; in gedachtenis houden, dat we vanaf de tijd dat Hij ons uit de moederschoot heeft voortgebracht tot op de dag van vandaag Zijn getrouwe leiding en de gebedsverhoringen ervaren hebben, en dat we zo menig Eben-Haëzer, 'tot hiertoe heeft ons de HEERE geholpen', konden oprichten. Dat we niet de weldaden als zodanig in gedachtenis houden, maar vooral Hém Die ons zo genadig was en nog is, Die woord en trouw houdt.

Weldaden op zichzelf beschouwd kunnen hier beneden wel gelukkig maken, maar niet op den duur. Maar Hém voor ogen te houden, met Hem in vertrouwde omgang te leven, Hem alles te zeggen en te klagen, en alles te vragen van Hem Die onze Schepper en Verlosser is, dat is iets wat blijft.

Dus nog eens: dat leert het geloof ons, en het Woord zegt het ons: *Jezus Christus heeft ons gemaakt tot profeten, priesters en koningen.* Maar nu kunnen we zonder Hem, ondanks dat alles, niets en nog eens niets. Daarom wil Hij dat wij bidden. Dat is nodig voor ons: ten eerste omdat God het bevolen heeft, en ten tweede vanwege onze diepe nood en hulpeloosheid tegenover onze verklaarde vijanden: de duivel, de wereld en ons eigen vlees en bloed. Die houden niet op te strijden tegen de profeten, priesters en koningen des Heeren. Ze laten ieder ander mens wel met rust, maar waar een profeet, priester en koning des Heeren is, daar storten de vijanden, deze Filistijnen, zich voortdurend op zo iemand. Ze hebben rust noch duur voordat ze zo'n profeet de mond gestopt hebben, en hij de Naam des Heeren niet meer zal belijden; tot ze zo'n priester met zijn offer hebben gedood, zodat hij de moed zal laten zinken, en tot ze zo'n koning gevangennemen, binden en brengen waarheen hij niet wil. Wij belijden dat wij, ook al zijn wij christenen - profeten, priesters en koningen - vanuit onszelf zo zwak zijn, dat we ons geen ogenblik staande kunnen houden. Dan is het dus nodig voor ons dat we door de Geest des Heeren gesterkt worden, om in deze geestelijke strijd, waarin men ons het geestelijke leven betwist en het lichamelijke leven zuur wil maken, niet het

onderspit te delven, maar de overwinning te behalen.

Nog eens, dankbaarheid is: Hem in goede gedachtenis houden Die ons heeft gered; Zijn goede en genadige wil in goede gedachtenis houden, die Hij ons heeft bewezen; Zijn macht en kracht om ons te helpen, en Zijn kennis, dat Hij onze ellende en ons bederf, onze nood en angst tevoren heeft gekend.

Wij zijn, mijn geliefden, van huisuit wel het meest dáárin zondaars, dat wij de weldaden des Heeren, Zijn genade, barmhartigheid, lankmoedigheid en trouw niet in gedachtenis houden - en dat moeten we ondankbaarheid noemen. Het voornaamste stuk der dankbaarheid, dat we dus de Heere en Zijn genade in goede gedachtenis houden, is dat we denken: gisteren heeft Hij mij geholpen en alles voor mij weer in orde gemaakt - eergisteren en jaren geleden was ik in die of die situatie en verlegenheid, en de Heere heeft wonderlijk geholpen. Hij heeft me tot op de dag van vandaag niet verlaten of verstoten, maar Hij komt the met een heerlijk Vaderlijk geduld voor. Hij wekt me ertoe op, Hij spoort me ertoe aan dat ik altijd tot Hem zal komen en Hem zal beloven: 'Ik zal lief en gehoorzaam zijn, vergeef mij mijn zonden! Ik ga tot de Heere! Ik weet voor mezelf geen raad, ik kan mezelf niet helpen, alles is verknoeid, alles verloren, alles in de wat - ik ga tot de Heere.'

Dat heeft de Heere bevolen: *Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden* (Match. 7:7). En hier, in onze tekst, lezen we: *De ogen des HEEREN zijn op de rechtvaardigen*. Dan zien de ogen des Heeren alles wat er aan zuchten, klachten en gekreun op de bodem van het hart ligt. Zij zien de hele situatie waarin wij ons bevinden: het zijn dus de ogen van de alwetendheid Gods. Wondere God! Als we toch eens bedenken dat alle volkeren voor Hem zijn als een stofje aan de weegschaal, als een druppel aan de emmer, en dat Hij dan toch al Zijn uitverkorenen nagaat! Dat staat hier, en dus is het waar. Hij ziet alles. Hij doet dat met ogen van alwetendheid. Maar dat niet alleen. Hij ziet Zijn kinderen niet zó aan, dat Hij hen in hun nood zou laten blijven, zodat Hij, als ze geen moed meer hebben, zou zeggen: Ik wil er niets van weten. Maar met Zijn alwetendheid is een scheppende macht verbonden, om datgene uit de weg te ruimen en op te heffen wat Zijn profeten, priesters en koningen in de weg zou staan om eens de kroon te verkrijgen. Om dag aan dag datgene aan te brengen waarvan Hij in Zijn wijsheid weet dat het voor Zijn profeten, priesters en koningen heilzaam is, zodat zo'n profeet ziet dat de Heere weer wonderen heeft gedaan.

Maar wie kan de Heere in goede gedachtenis houden? Slechts diegene die het *verkeerde verstaan* van het woord 'dankbaarheid' opgeeft, en met David zegt: Wat zal ik de HEERE vergelden voor al Zijn weldaden aan mij bewezen? Ik zal de beker der verlossingen opnemen en de Naam des HEEREN aanroepen (Psalm 116), dat Hij een Ontfermer is, een trouwe Heiland, een almachtige God en een barmhartige Vader.

Daar hoort evenwel bij, mijn dierbaren, dat wij onze nood en onze ellende heel grondig beseffen, zodat wij Gods trouw daarin zien, dat we als aan ons oorlapje uit de muil van de leeuw zijn getrokken, dat we zullen gedenken in wat voor grote nood en in welke dood we gezeten hebben en zitten, en dat we zo zwak zijn, dat we uit onszelf geen ogenblik kunnen bestaan. Dát moeten we ervaren. Het moet in het leven van elke dag blijken dat het met een mens echt zo is dat hij geen ogenblik kan bestaan. En was het dan bij deze ellende aan onze kant niet enkel genade en ontferming aan Gods kant? We moeten maar eens aan onze geboorte denken! Wie heeft u zo wonderbaar uit de moederschoot voortgebracht? Wie heeft er genadig voor gezorgd dat u niet verlaten bent blijven liggen? Wie was u gedurende uw hele jeugd nabij, zodat u het wel moet uitroepen: 'Gedenk niet der zonden mijner jeugd, noch der veelheid mijner overtredingen?' Wie is er naar u toegekomen toen u wanhopig was en u over uw leven

nadacht, toen u voor God wegvluchtte, niets meer van Hem wilde weten en vanwege uw grote zonde en nood weigerde om welke troost dan ook aan te nemen? Wie heeft u vastgehouden en eruit gehaald, toen de duivel u al in zijn muil had? Wie heeft u gesterkt, en wie sterkt u nog in dit avonduur? Een christen is een raadsel voor zichzelf. Dat hij vrede met God heeft in Christus Jezus, dat hem, ja, hem alle zonden waarlijk zijn vergeven - dat kan hij wel van anderen begrijpen, maar van zichzelf kan hij het niet begrijpen. Wie geen nood en ellende kent, of die slechts oppervlakkig kent, verstaat het woord 'dankbaarheid' verkeerd, en hij veracht het. Wat evenwel waarlijk in nood verkeert, ziet af van eigen kracht, wijsheid, gerechtigheid en goede werken; dat kan de Heere in goede gedachtenis houden, dat is zo dankbaar, dat het niet van de Heere wijkt, al is alles zo ellendig en verward als het maar wil. Niet van het Woord afgaan, de Heere in goede gedachtenis houden - dat is het voornaamste stuk der dankbaarheid.

God wil ook Zijn genade en de Heilige Geest geven aan hen die - wat doen? *Die met hartelijke zuchten Hem zonder ophouden daarom bidden en Hem daarvoor danken.* Wat hebben wij nodig? Wij hebben genade nodig. Wij zondigen aan één stuk door. Hier kan van verdienste geen sprake zijn. Vandaag en gisteren hebben wij gezondigd, en morgen zondigen wij weer. Wij leven enkel van genade. Ik werp de genade niet weg, zegt de apostel Paulus dan ook. Wij hebben Gods genade en Zijn Heilige Geest nodig. Ach, Hij is immers onze Trooster. De Heere Jezus heeft tot Zijn discipelen gezegd: *Het is u goed dat Ik heenga, want indien Ik niet heenga, zal de Trooster niet tot u komen. Maar wanneer Ik heengegaan zal zijn, zal Ik Hem tot u zenden, en Hij zal u in alle waarheid leiden.*

Een profeet, priester en koning des Heeren is geen huichelaar. Het gaat hem om waarheid; de waarheid moet hij hebben. En zo wacht hij op de troost van boven, als hij niets ziet. We hebben genade en de Heilige Geest nodig, om dit in goede gedachtenis te houden: 'God, Gij hebt het toch gezegd! Dan roep ik U dus aan, en Gij zult mij helpen.' Houd Hem in gedachtenis, Die uw leven lang uw Manna is geweest en Die u heeft gespijzigd; Die uw hele leven lang uw Rots is geweest, waaruit u gedronken hebt. Houd Hem in gedachtenis! Gisteren was Hij uw Manna, Hij zal het vandaag weer zijn. Gisteren was Hij uw Rots, en die Rots gaat mee door het leven! Maar alleen aan hen wil God Zijn genade en Zijn Heilige Geest geven, die zonder ophouden met hartelijke zuchten Hem daarom bidden en Hem daarvoor danken. Zonder ophouden? Kan ik zonder ophouden bidden en Hem danken? Ach, de arme mens hier beneden denkt er in de grond der zaak slechts aan dat hij te eten en te drinken heeft, en hoe hij zich zal kleden. Hij vraagt weinig naar Gods gebod, naar het welzijn van de zijnen, naar genade en ere in waarheid. Maar hier is sprake van een hartelijk zuchten, zó: 'O God, ontferm U over mij. O God, help, ik kan niet meer. O God, zie mij aan! Dat zijn 'hartelijke zuchten', als het erom gaat dat Gods gebod in het verborgene en in het openbaar gehouden zal worden, in huis en in alle dingen van dit leven. Wanneer het het hart hier werkelijk om gaat, is er voortdurend een kruis, dan is er voortdurend nood, ergernis en strijd. Dan zijn de vierhonderd leugenprofeten aldoor in de weer tegen *de afzonderlijke profeet*, om zijn getuigenis teniet te doen; dan zijn alle vijanden er doorlopend op uit om iemand te dwingen de wapens neer te leggen als een laffe soldaat. Dan is het voor ons nodig om ononderbroken hartelijk te zuchten tot de almachtige God, dat Hij toch woord en trouw moge houden, en aanhoudend te zuchten: 'als Gij, God, doet naar mijn zonden, dan kan ik niet bestaan!'

Daarbij is een christen een barmhartige *koning*; dan is er een voortdurende strijd dat

men barmhartig zou willen zijn, en heeft men met enkel onbarmhartige lieden te doen. Dat komt allemaal van buitenaf. Maar wat spookt het pas goed vanbinnen! Wat gaat er niet om in het hart van de mens, in de nieren van een mens! Wat kan een mens door boze dromen ongelukkig gemaakt worden! De leden van het lichaam, ach, wie houdt die allemaal in toom? De handen, dat ze geen verkeerde dingen doen, de voeten, dat ze niet op verkeerde wegen wandelen, de tong, die wereld vol ongerechtigheid! Houd die maar eens in toom, als u het kunt. Dit verschrikkelijke vuur, wat steekt het niet allemaal aan! En daar ligt de christen dan - en er wordt gezegd: *De Filistijnen over u, Simson!* Maar, mijn geliefden, de profeet laat zich toch de mond niet stoppen, ook al wordt hij, net als Jona, overboord gegooid. Zo'n priester blijft toch staande tegenover alle baälpriesters en hij laat zich door hen niet moe maken. Die koning geeft het zwaard niet af, hij geeft het wachtwoord niet af - en zo is er dan een voortdurend zuchten, van de morgen tot de avond, en 's nachts, als zo een niet slaapt, en het aldoor is: God, ontferm U. Heere God, help! Zie mij aan.

God wil dus dat wij Hem in goede gedachtenis houden, zoals ook de Heere Jezus heeft gezegd: Doet dit tot Mijn gedachtenis. Vergeet Hem niet Die u het leven heeft geschonken en u met zo veel weldaden overlaadt. Dát wil Hij, dat we gevolg zullen geven aan Zijn roep: Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt! U die aangevochten wordt: kom zoals u bent. U kunt uzelf toch niet helpen. Wat wil God geven? Genade wil Hij geven en Zijn Heilige Geest. Dat kan het schepsel niet.

Laten we Hém dus niet vergeten! Wat zou ons ook het schepsel kunnen doen? Het weet niets. Het is niet alwetend, al was het zo wijs als Salomo. Dan is het toch niet alwetend om te weten wat de situatie is van een arm, zwak hart, dat door zo menige storm heen en weer geslingerd wordt! Het schepsel weet niet hoe het er in mijn innerlijk uitziet. Dat weet de Heere alleen, en Hij is machtig en bereid om te helpen, mét middelen en zonder middelen, tegen een veelheid van nood en verlorenheid. Almachtig is Hij. Wij hebben Zijn almacht nodig, de almacht waarmee de zonde achter Gods rug wordt geworpen; die almacht, dat de genade tot ons zal komen en het woord gehoord zal worden: *Uw zonden zijn u vergeven*. Dat is de almacht van het bloed des Nieuwen Testaments. Geen schepsel kan zoals het wil, geen schepsel wil zoals het kan. Maar de Heere wil dat wij Hem in goede gedachtenis houden, en van Hem zingen en zeggen:

*Hij kan, Hij wil, Hij zal in nood
vanuit de dood en door de dood
ons tot het leven leiden.*

Amen.

Nazang: Psalm 33 vers 11

*Laat ons alom Zijn lof ontvouwen;
In Hem verblijdt zich ons gemoed,
Omdat wij op Zijn Naam vertrouwen,
Die Naam zo heilig, groot en goed.
Goedertieren Vader,
Mmilde Zegenader,
Stel Uw vriend'lijk hart,
Op Wiens gunst wij hopen,
Eeuwig voor ons open,
Heilig vreugd en smart.*

**TWEEDE PREEK OVER ZONDAG 45 GEHOUDEN TE ELBERFELD OP
8 OKTOBER 1871, IN DE AVONDDIENST**

Vraag 117: *Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?*

Antwoord: *Eerstelijk dat wij alleen de enige ware God, Die Zich in Zijn Woord ons geopenbaard heeft, om al hetgeen dat Hij ons geboden heeft te bidden, van harte aanroepen.*

Ten andere dat wij onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht Zijner majesteit verootmoedigen.

Ten derde dat wij deze vaste grond hebben dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft.

Gezongen voor de preek: Psalm 78: 7, 8

*Zijn almacht wist de zee vaneen te scheiden,
En 't angstig heir daar droogvoets door te leiden;
Als op een hoop deed Hij de waat'ren rijzen;
Hij gaf des daags, om hun de weg te wijzen,
Een wolkkolom; een licht des vuurs bij nacht;
Totdat Hij hen in 't vruchtbaar Kanán bracht.*

*Ook spleten zelfs de rotsen op Zijn wenken,
Geen afgrond kon het volk ooit milder drenken;
De woestenij gaf zuiv're watervlieten,
Die d' Almacht uit de steenrots voort deed schieten,
Gelijk een stroom, die, golvend afgegleén,
Zijn armen spreidt door al de velden heen.*

Mijn geliefden!

Wij hebben afgelopen zondagavond over het gebed gesproken.

Daar hadden we eerst de vraag: *Waarom is het gebed den christenen van node?* Toen heb ik gezegd dat een christen een profeet is, want dat hij gezalfd is om de Naam van God te belijden; dat hij een priester is, want dat hij gezalfd is om zich Gode tot een levend dankoffer voor te stellen; en ten slotte dat hij een koning is, om met een vrij geweten in dit leven tegen de zonde en de duivel te strijden en hierna in eeuwigheid met Christus over alle schepselen te heersen. Ik heb verder gezegd dat de verklaarde vijanden van de christen: de duivel, de wereld en ons eigen vlees en bloed niet ophouden, zo'n profeet, priester en koning van de Heere Jezus dag aan dag. Ik zou bijna willen zeggen: van uur tot uur te bestrijden, en dat zo'n profeet, priester en koning geen ander wapen heeft dan het gebed. Verder: dat we tegen onze vijanden genade nodig hebben, en de Heilige Geest, en dat God Zijn genade en Zijn Heilige

Geest alleen aan diegenen wil geven, en geeft, die zonder ophouden, tegen het zonder ophouden van de bestrijdingen, er van harte om bidden en Hem ervoor danken.

Daarop laat onze Catechismus de vraag volgen: *Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?* Van oude tijden af is er alle gelovigen veel aan gelegen geweest om zo te bidden, dat het Gode aangenaam zou zijn. Verder ging het hun erom dat hun gebed - want ze kunnen geen slag in de lucht doen - door God ook verhoord zou worden. Dan ziet de bidder evenwel op de Heere Jezus Christus, als Zijn Voorspraak, Profeet en Koning; en het gebed van de Gemeente tot deze onze Voorspraak, de Heere Jezus, is: God moge Zijn gebed verhoren, Zijn gebed moge Gode aangenaam zijn.

Dat lezen we in Psalm 20. Daar spreekt de Gemeente tot Christus, de Messias, op Wie zij in het geloof ziet: *De HEERE, verhore U in de nood.* De Gemeente weet dat de nood van Christus ook haar nood is. Wordt Hij niet verhoord, dan wordt zij ook niet verhoord. Wordt Hij echter in de nood verhoord, in de nood die Hij omwille van de Gemeente leed, dan worden zij allen verhoord. Daarom: *De HEERE verhore U in de nood,* de Naam van de God Jakobs bescherm U, als onze Profeet, Priester en Koning. Want wij weten aan onze aanvechtingen wat Gij voor ons moet doormaken. Wij zouden allen in de aanvechtingen omkomen, maar Gij zijt ons gegeven, opdat wij staande zullen blijven, opdat wij niet verslonden worden, maar uit de aanvechting zullen komen! *Hij zende U hulp van het heiligdom, en sterke U uit Sion. Hij gedenke al Uw spijsoffers, en Uw brandoffer moet vet zijn. Sela. Hij geve U wat Uw hart begeert en vervulle al Uw raad.*

Wat Uw hart begeert, namelijk tot welzijn van de Gemeente, zoals we daarover lezen in Psalm 21: *HEERE, de koning verheugt zich in Uw kracht, en wat is hij vrolijk over Uw hulp! Gij geeft hem de wens van zijn hart en weigert niet wat zijn mond vraagt. Hij vraagt U om leven, en dan geeft Gij hem een lang leven, altoos en eeuwig.*

Nu zegt de Gemeente in het zesde vers van Psalm zo tot Christus: ‘Omdat Gij vraagt wat Gode aangenaam is, en Uw gebed verhoord wordt, weten wij dat ook wij nu door U, in U en met U onze gebeden verkrijgen.’ Daarom staat er: ‘Wij roemen dat Gij ons helpt, en in de Naam van onze God, dat is: in Uw Naam, Heere Jezus, werpen wij de banier op, dat is: het getuigenis dat de Heere helpt!’

Nu dan: Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt? Het antwoord is: Dat wij alleen de enige ware God aanroepen. Dat is, de God, Die hemel en aarde gemaakt heeft, Die trouw houdt in eeuwigheid en Die nooit laat varen de werken Zijner handen. Die alleen onze nood kent, Die alleen helpen kan en alleen helpen wil, Die Zijn oor tot onze diepste zuchten neigt en juist daarin bewijst de ware God te zijn, dat Hij ons steeds helpt, ook als wij dat het minst verwachten. Dan kunnen we het met onze handen tasten: hier is de Heere God, Hij heeft geholpen; de mensen hebben het niet geweten, de mensen hebben dat niet gedaan.

God kennen wij uit Zijn Woord. Daar openbaart Hij Zich als alwetend, als Degene Die alles weet, als de Alomtegenwoordige - dat Hij dus met Zijn hulp nabij is. Ja, Hij openbaart Zich als almachtig, als geduldig, lankmoedig, waarachtig, getrouw, als eeuwig Dezelfde, Die nooit moe of mat wordt. Zijn verstand is ondoorgrondelijk, Zijn wijsheid gaat alles te boven, Zijn waarheid laat zich niet krenken, Zijn woord valt niet ter aarde, maar het doet wat het belooft. Deze enige ware God, Die Zich in Zijn Woord heeft geopenbaard, mogen wij aanroepen. Het is Zijn wil dat wij Hem aanroepen: het is Zijn heilige, genadige en Koninklijke wil. We moeten dus niet op een vleselijke arm vertrouwen, niet op de afgoden, die niet kunnen helpen, maar we mogen Hem erbij roepen - dat wil Hij.

Deze grote God, Dien de hemelen en de aarde niet kunnen omvatten, wil met ons, kleine mensjes, van doen hebben, met onze noden, die ons dan wel als bergen voorkomen, maar die voor Hem stofjes zijn - en Hij wil dat wij Hem erom aanroepen. Dan zijn wij voor Hem niet te gering, dan is voor Hem onze angst, onze nood niet te gering. Daar waar een mens ons zou uitlachen en zeggen: Wat verbeeld je je wel, moet je me met al je klachten zo lastigvallen? Dat is toch te dwaas! - daar wil God juist dat we met alles tot Hem komen, ieder met zijn nood, waarin hij zich in zijn stand, in zijn beroep bevindt.

Wij mogen Hem aanroepen om alles waf Hij ons geboden heeft te bidden. Geboden heeft? Ja, kijk maar in Gods Woord; daar zult u het vinden dat God ons in de nood bij Zijn Woord houdt, dat Hij ons er als het ware aan bindt, om aan de beloften" Gods vast te houden. Dan is het dus een geschenk van Hem, en tegelijkertijd een gebod. Het is toch wonderbaarlijk dat de Koning van hemel en aarde ons gebiedt: *Roep Mij aan in de dag van de nood, dan zal Ik u verhoren, en gij zult Mij eren* (Ps. 50:15). Hij stelt ons daarbij geen paal en perk, maar staat het ons toe om als kinderen te staan op ons verzoek, totdat wij het verkrijgen.

Nu staat er evenwel bij dat we Hem van harte moeten aanroepen. Dat is het belangrijkste, mijn geliefden. Want niet wat het verstand en het gevoel ons ingeven, maar wat God ons op het hart heeft gebonden, wat dus een zaak van het hart is, mogen we God voorhouden. Wanneer wij van harte tot Hem bidden, dan is het ons ernst, dan is ons gebed niet mank, niet ongelovig, niet vol twijfel; dan is het niet 'ja' en 'nee', we zullen maar afwachten hoe het loopt; maar God geeft het in het hart, Hij legt het op het hart - en het hart bidt. Daarom staat er: *van harte*.

Daarbij moeten we echter geduld hebben. Heeft iemand driemaal tot God geroepen, dat de engel des satans van hem mocht wijken, en de Heere hem geantwoord heeft: *Mijn genade is u genoeg* - dan moeten wij ook leren om geduldig te zijn. Maar nu is er toch heel wat, heel wat in dit leven waaronder het hart in waarheid verbrijzeld en verbroken is, zodat een mens van harte vurig om iets bidt - want we zijn mensen, geen engelen, ook geen halve engelen, maar mensen. En wat nu van God zo hartelijk wordt begeerd, dat geeft Hij. Daarom roepen wij de enige ware God aan, Die oren heeft en hoort, Die ogen heeft en ziet, Die handen heeft om te helpen, en voeten om daar te zijn waar de nood het grootst is. Hij heeft echt het hart van een vader, en onbeperkte macht. Een kind, dat een verstandige en vriendelijke vader heeft, hoeft er toch niet aan te twijfelen dat die vader dát zal geven wat in de ogen van anderen misschien alleen maar een kleine pop is om mee te spelen?- Maar als u nu God van harte om iets bidt, dan kan dat toch geen sleurwerk zijn. Ook al is het onze gewoonte om 's morgens en avonds met het gezin een gebed te doen - wat zeer aan te bevelen is - dan is het eigenlijke gebed toch iets anders. Dan vragen we in ons gebed gewoonlijk dat de vrede in huis en de eensgezindheid zullen blijven, dat de kinderen in de vreze Gods opgevoed zullen worden, dat dus het leven van het gezin in God zij.

Maar als ik nu eens vraag: Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt? Dan denk ik zo: 'Ach, mijn gebed zal Gode niet aangenaam zijn, ik ben te zondig.' Of: De nood is te groot; het is allemaal te bedorven, te ingewikkeld. Welnu, denk dan toch aan Gods bevel: Roep mij aan in tijd van nood, en laat u zich er niet van weerhouden, ook niet door de allerdiepste nood en de grootste ellende. Kijk, dat hoort nu juist ook bij een gebed, dat Gode aangenaam is en dat Hij zal verhoren: dat wij onze nood en ellende grondig inzien. *Inzien* staat er, niet alleen maar kennen, maar beseffen, inzien. Als nu dus uw nood, lichamelijke, huiselijke of innerlijke nood heel diep is, dat wil zeggen dat u ermee in de diepte ligt, dat u

verlegen en verdrietig rondloopt; als u gevoelt en gewaarwordt dat uw nood en ellende bodemloos is, als u gevoelt en gewaarwordt: hier is geen raad en geen hulp, hier kan alle macht van het zichtbare niet helpen, dan wil God dat u juist met die radeloosheid en hulpeloosheid tot God gaat.

Mijn dierbaren, wie zijn ellende recht en grondig kent, die kan zichzelf niet helpen. Wie zijn ellende recht en grondig kent, weet niet waar hij heen moet; hij kan zichzelf geen raad geven. Wat moet een mens nu doen? Het ene moment is hij voor zijn gevoel vroom, en vijf minuten later is hij goddeloos. Zó heeft hij vrede, en zo gooit hij zijn eigen vrede weer omver; zó is hij heilig en zo weer weggezonden in het vuil; zó jubelt hij en zo huilt hij; zó staat hij hoog, en zo is hij weer terneergeslagen; zó verblijdt hij zich in de Heere, en dan is het weer: *De Filistijnen over u, Simson!*

Dan kennen dus we onze nood en ellende wel, maar we kennen die zo, dat we in ons hart ruimte geven aan de geest van treurigheid, dat we de hoop opgeven en ons geen raad meer weten. Maar nu wil God dat, als u uw nood en ellende recht en grondig kent, als u dus inziet dat God alleen hier kan helpen - dat u dan ook tot de Heere komt, en dan komt u net zoals de Heere het wil hebben. Want zolang u tegen uw hartstocht nog een achterdeurtje hebt, een achterdeurtje bij de weg waarlangs u bent geleid, of bij mensen, dan zult u God wel aanroepen, maar niet van harte. Ja, dan komt een mens er gemakkelijk toe om tegen God te zeggen: Gij hoeft mij niet te helpen. Dat evenwel heb ik van mijn jeugd aan ervaren: 'ik ben door alle radeloosheid heen gekomen.' Het waren echter geen mensen die gehoord hebben, maar het was God alleen, Die hoorde, Die hielp toen ik aan de rand van de afgrond lag!

Het gaat dus daarom, dat u uw leven lang uw nood en ellende van elke dag recht en grondig zult kennen, zodat u het wel weet: geen mens kan mij helpen; alleen de almachtige God kan mij raad geven. Dus gaat u altijd tot God, en juist de grondige kennis van uw nood en ellende drijft u daartoe. Onze nood en ellende moeten we echter kennen als onze eigen schuld. We hoeven eigenlijk niet in die nood te verkeren. We zouden ons niet in nood en ellende bevinden, als we beter acht zouden slaan op Gods Woord, wet en gebod - bijvoorbeeld op het woord: God wederstaat de hovaardigen, maar de nederigen geeft Hij genade. Als een mens dat nu niet hoort, niet op zichzelf toepast, niet begrijpt wat voor een hoogmoedig beest de mens is, dan kan hij Gods Woord wel horen en Zijn gaven wel gebruiken, maar tegen God en mensen in. Dan gebeurt het dat God u wederstaat - en is Hij u genadig, dan zal Hij u zó weerstaan, dat u hetgeen u bedoelt en wilt niet bereikt. God legt het niet in ons dat we, zoals we het vanmorgen hebben beleden, met ons ongeloof en onze boze lusten hebben te strijden. Dat komt niet van God, maar het is uit ons hart, en zo halen we onze nood en ellende zelf over ons heen. Als u wijs zou zijn, dan zou u naar Gods Woord luisteren, zoals David, de knecht Gods, zegt: 'Ach, dat ik Uw geboden had gehouden!' Maar dan komen juist de nood en de ellende.

Wat nu te doen? Ik weet niets beters dan wat de Catechismus zegt: *dat u zich voor het aangezicht Zijner majesteit verootmoedigt*, dat u goed begrijpt tegen Wie u zondigt. Al het goddeloze dat uit het hart voortkomt en waarvan het laatste en het ergste 'onverstand' is, dat is immers tegen Gods heiligheid, dat is immers een belediging van Zijn majesteit!

Zo moeten we ons dus verootmoedigen over de verkeerdheid, waarmee we ons telkens nieuwe nood en ellende op de hals halen. Als we ons voor Zijn majesteit verootmoedigen, dan heeft Hij ons zoals Hij ons wil hebben, zodat God spreekt: Hij belijdt van harte zijn zonde en hij verootmoedigt zich voor Mij, hij roept om de vergeving van zijn verkeerdheid - welaan, dan zal Ik hem verhoren! Wonderbare God! Wonderbaar in Zijn lankmoedigheid en geduld, wonderbaar daarin, dat Hij met zulke

schepsels als Wij zijn van doen heeft, zodat wij met onze zonde en schuld, met onze nood en ellende Hem mogen aanroepen.

We moeten niet denken dat wij eerst onze nood weggewerkt moeten hebben, maar we moeten er juist mee komen: Heere God, Gij ziet mijn nood en ellende. De schuld ligt bij mij, ik heb het verdiend, wat hebben deze schapen gedaan? Juist zo wil God ons hebben. Ja, maar als ik elke dag bedenken dat ik die oude knecht blijf, en dat het maar niet ophoudt? Het kwade hangt ons altijd aan, de wet in onze leden strijdt tegen de wet in ons gemoed, er komen vaak ineens dingen in ons hart op, zodat we beven van angst - moet ik die verkeerdheid dan niet zelf eerst wegwerken, en pas dán tot God gaan? Nee, dat leert de Catechismus niet, dat leert Gods Woord ons niet. Kijk maar eens of u licht zult hebben in uw huis als u de vensterluiken dichtdoet, of u door het leven zoals het nu is, kunt komen zonder geld. Kijk maar eens of u iets kunt doen, daar alle omstandigheden alleen van God afhangen. Kijk eens of u het volhoudt met uw werken - en al is het vier weken goed gegaan, dan zult u toch zien dat u opnieuw tot de belijdenis moet komen: 'Ik heb het vast gestaafd verbond weer afgebroken tot de grond.'

Maar nu heb ik nog iets. Verootmoedigt u zich voor Gods majesteit, erkent u het: het is mijn eigen zonde en verkeerdheid, dat ik voortdurend in die nood en die ellende kom, dan wil God - nu wat dan? Dat u met het Lam komt, met het offer dat Hij u gegeven heeft, opdat u alleen daarop uw vertrouwen zult stellen, het vertrouwen dat God om des Heeren Jezus Christus' wil uw gebed zal verhoren. Belijd het dan maar: Ik heb niets; valse munt kan ik niet brengen, met mijn goede voornemens ben ik allang beschaamd uitgekomen, mijn nood en ellende zijn zo afschuwelijk, dat ik het inziet: hier helpt niets anders dan een óf- óf'; of ik moet naar de hel, óf er moet genade voor me zijn! Met ongewassen handen mag ik niet komen! Er is reiniging in het bloed van Jezus Christus, nergens anders. En zo moeten wij toch vertrouwen dat God omwille van Zijn lieve Zoon ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, zeker wil verhoren.

Heeft Hij dat beloofd? Ja, dat heeft Hij beloofd in Zijn hele Woord, en zo leren we het dan ook uit onze Catechismus: dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft.

'Zekerlijk!' God wil uw dood niet, God wil uw veroordeling niet. God wil dat u uw nood en ellende recht en grondig zult kennen. Als u zich daarom voor Zijn majesteit verootmoedigt, dan wil Hij dat u nochtans en juist daarom zult vertrouwen, dat u bij de belijdenis dat u onwaardig bent, er nochtans op zult vertrouwen: om Christus' wil zal Hij zekerlijk mijn gebed verhoren. Zeker! Christus is niet ja' en 'nee', maar Christus is, Hij leeft, Hij zit aan de rechterhand van God. Hij is onze Voorspraak, Wiens spijs- en brandoffer door God wordt aangenomen. Dat leren we uit Psalm zo. En dus zal God om Zijnentwil ook ons gebed aannemen.

Dat is zeker: Christus is, of Hij is niet. Is Hij niet, dan is alles ijdel en voor niets. Maar is Hij, zoals Hij is, en leeft Hij zoals Hij leeft, dan is uw gebed niet tevergeefs; maar juist in de nood, juist in de verootmoediging wil God het vertrouwen hebben dat Hij om Christus' wil het gebed zekerlijk zal verhoren, zoals Hij het in Zijn Woord heeft beloofd.

En daar hebben we dan heerlijke uitspraken in de Psalmen, bijvoorbeeld Psalm 6:10: *De HEERE: hoort mijn smeken, de HEERE neemt mijn gebed aan.* Psalm 10:14: *Gij ziet het immers, want Gij aanschouwt de ellende en het verdriet; het ligt in Uw handen, de armen vertrouwen het aan U toe, Gij zijt de Vader der wezen.*

Amen.

Slotzang:

Psalm 28 vers 6

*God geeft Zijn gunstvolk moed en krachten;
Hij zal, in weerwil aller machten,
Zijn rijksgezalvde staag behoeden.
Red, HEER', Uw Isrel uit al 't woeden;
Geef zegen aan Uw erf, en weid
Uw volk; verhef G' in eeuwigheid.*

**DERDE PREEK OVER ZONDAG 45 GEHOUDEN TE ELBERFELD OP
15 OKTOBER 1871, IN DE MORGENDIENST**

Vraag 118: *Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?*

Antwoord: *Alle geestelijke en lichamelijke nooddrift, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed dat Hij ons Zelf geleerd heeft.*

Gezongen: Lied 254 vers 8, 9 en 10

*Wat is het dat mij schaden kan,
Hoe fel de strijd ook woede?
Mijn lieve Vader weet ervan,
En keert het tij ten goede.
Hij maakt het lijden van de tijd tot middelen ter zaligheid,
Die tot mijn heil gedijen.*

*Ik mag voor Uw genadetroon
Met vast vertrouwen treden,
Als kind, door Uw geliefde Zoon,
Met smeking en gebeden.
Gij vindt het goed dat ik mijn smart
Kom leggen aan Uw Vaderhart,
Bij U mijn nood kom klagen*

*Ontbreekt mij iets, dan kom ik vrij
Tot U - en Gij wilt geven.
Tref mij de nood, dan helpt Gij mij,
Gij schraagt en draagt mijn leven.
Ik zal als kind, voorbij de tijd,
Met Christus tot in eeuwigheid
Het hemelrijk beërven.*

Gezongen voor de preek: Psalm 134 vers 1, 2

*Looft, looft nu aller heren HEER',
Gij, Zijne knechten, geeft Hem eer;
Gij, die des nachts Zijn huis bewaakt
En voor Zijn dienst in ijver blaakt.*

*Dat 's HEEREN zegen op u daal',
Zijn gunst uit Sion u bestraal';
Hij schiep 't heelal Zijn Naam ter eer,
looft, looft dan aller heren HEER'.*

Geliefden in de Heere!

Wij hebben afgelopen zondag uit de Heidelbergse Catechismus de eerste twee vragen over het gebed behandeld. Vandaag willen we met elkaar de derde vraag behandelen, en dat is vraag 118 van de Catechismus: Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden? Antwoord: Alle geestelijke en lichamelijke noodduft, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed dat Hij ons Zelf geleerd heeft.

Wij hebben volgens deze vraag een bevel van God om van Hem te bidden. Wát wij van Hem hebben te bidden, is noodduft, geestelijke en lichamelijke; dus niet alleen geestelijke, maar ook de lichamelijke, en dan ook weer niet alleen lichamelijke, maar ook de geestelijke. Als we nu niet weten hoe wij ons zullen uiten, dan heeft de Heere Christus, gezalfd door Gods Geest, ons een gebed gegeven waarin alles staat wat ons geestelijk en lichamenlijk van node is. Maar het staat er zó in, dat het onze bevattingen van noodduft ver te boven gaat; zo, dat Christus onze noodduft volkomen heeft gekend en heeft willen kennen, voordat wij die kennen en beseffen - nog eens: ver boven ons begrip. Dat neemt niet weg, dat de Heilige Geest Gods volk leert om zich in alle omstandigheden te uiten, zoals het bij iemand in zijn nood in het hart ligt. Hij leert Gods volk om alles, wat het ook zij, de Heere God te klagen en te zeggen, en van Hem alles te vragen. Maar wat we dan van Hem vragen, dat zal altijd liggen op de grondslag van het gebed dat de Heere Christus ons heeft geleerd.

Wij behandelen in dit morgenuur het gebed om de lichamelijke noodduft, en, zo God wil, in het avonduur het gebed om de geestelijke noodduft. Ik stel de lichamelijke noodduft voorop, omdat de lichamelijke noodduft voor ons mensen gewoonlijk de aanleiding is om onze geestelijke noodduft in te zien.

Wat nu de lichamelijke noodduft betreft: de Heere Jezus Christus leert ons aldus te bidden: Geef ons heden ons dagelijks brood - en daarin vat Hij alles samen wat wij mensen voor ons levensonderhoud nodig hebben, om met God en met ere door de wereld te komen. We hebben er ook een apostolisch bevel van in de brief van Paulus aan de Filippenzen, hoofdstuk 4:6: Wees in geen ding bezorgd, maar laat uw begeerten in alles door bidden en smeken, met dankzegging, bekend worden bij God. Met bijna dezelfde woorden schrijft de apostel Paulus ook in zijn eerste brief aan Timotheüs, hoofdstuk 2:1 en volgende: *Ik vermaan dan vóór alle dingen, dat gedaan worden smekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor alle mensen, voor koningen en allen die in hoogheid zijn, opdat wij een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid.* De apostel leert ons dus dat wij als mensen hier beneden in gemeenschap niet andere mensen leven. En dan houdt hij ons voor dat dit leven, ook al is het een gestadige dood, op een andere manier toch kostbaar is, als het een stil en gerust leven is, in alle godzaligheid en eerbaarheid. Opdat ons dus deze lichamelijke noodduft, een stil en gerust leven in alle godzaligheid en eerbaarheid, ten deel zal vallen, geeft hij ons de vermaning om vóór alle dingen eerst te doen: smekingen, gebeden, voorbiddingen en dankzeggingen voor alle mensen, en dan ook voor koningen en allen die in hoogheid zijn. Daarom schrijft hij ook in vers 8: *Ik wil dan dat de mannen bidden in alle plaatsen, opheffende heilige handen zonder toorn en twisting.*

Laten we, mijn geliefden, eens een gebed opslaan waar we de vraag om lichamelijke noodduft vinden. In 1 Kronieken 4 lezen we in vers 9 en 10: Jabez nu was heerlijker dan zijn broeders; en zijn moeder noemde hem Jabez, want zij sprak: *Ik heb hem met kommer gebaard. En Jabez riep de God Israëls aan, en sprak: Indien Gij mij zegenen zult, en mijn grens vermeederen, en indien Uw hand met mij zal zijn, en met het*

kwade zult doen, dat het mij niet bekommere! En God liet komen wat hij vroeg. Wat nu tevoren geschreven is, dat is ons immers tot troost geschreven.

Zo hebben we ook een gebed om lichamelijke nooddrift in de gelofte van Jakob in Genesis 28:zo en volgende: En Jakob beloofde een gelofte - dat deed hij voor God, het was dus een gebed - en sprak: Wanneer God met mij zal zijn en mij zal behoeden op de weg die ik reis, en brood zal geven om te eten en klederen om aan te trekken; en mij met vrede weer thuis, bij mijn vader, zal brengen, zo zal de HEERE mijn God zijn. En deze steen, die ik tot een opgericht teken gezet heb, zal een huis Gods worden, en alles wat Gij mij geven zult - hij had in die tijd niets dan een staf - daarvan zal ik U de tienden geven.

Wanneer Paulus schrijft over 'smekingen', dan bedoelt hij daarmee dat wij God de Heere moeten aanroepen, dat Hij alles van ons zal afwenden waarvoor wij vrezen, dat Hij de nood die ons treft, van ons zal afwenden. Wanneer hij over 'gebeden' schrijft, dan bedoelt hij daarmee dat wij God zullen aanroepen om alles waaraan we gebrek hebben en wat we nodig hebben als we hulp begeren; Wanneer hij over 'voorbiddingen' schrijft, dan bedoelt hij dat wij voor anderen, voor onze geliefden en naasten, ook voor onze vijanden zelfs tot God moeten bidden. Zo'n voorbede hebben we van Abraham, toen hij voor de Heere bleef staan toen Hij was uitgegaan om Sodom te verdelgen. Zo'n voorbede hebben we van Lot, toen hij uit Sodom vluchtte en voor Zoar bad dat de Heere de stad om hem wilde sparen: *Zij is toch klein*, zei hij. Zo'n voorbede hebben we ook van Mozes, toen zijn zuster hem zo verschrikkelijk had beledigd, als het ware met majesteitsschennis, en zij toen voor straf melaats werd. Toen heeft hij geroepen: *o God, genees haar!* Zo'n voorbede hebben we ook van Izak, toen hij geen kind ontving. Dan lezen we dat hij voor zijn vrouw gebeden heeft, dat God haar een zoon zou geven - en God heeft Zich laten verbidden. Zo lezen we ook van Mozes dat hij voor het volk heeft gebeden: *Indien Uw aangezicht niet meegaan zal, doe ons van hier niet optrekken.*

En wanneer Paulus over 'dankzeggingen' schrijft, dan bedoelt hij daarmee dat we nooit de veelvuldige hulp zullen vergeten, die de Heere ons in zo menige nood en tegenspoed heeft geschonken, en hoe Hij ons heeft verrast en ons met Zijn hulp is voorgekomen toen wij dat het minst vermoedden. Hij bedoelt dat wij Zijn weldaden, ons tevoren bewezen, indachtig zullen blijven, en Zijn beloften, die Hij ook vroeger bij ons waar heeft gemaakt, Hem zullen voorhouden in de nood van nu; dat we Hem zullen loven, en zeggen: *Gij zijt immers de God mijns aangezichts!* Toen en toen was ik in nood, en Gij hebt mij gehoord en geholpen! Heere God, Gij zijt het alleen Die helpen kunt: 'ik ben het dan wel niet waard, maar ik vraag U om Jezus' wil, Die gezegd heeft dat Gij mijn Vader zijt: Help mij ook deze keer!'

Om het te begrijpen en voor wáár te houden dat wij van God, naar Zijn bevel, mogen vragen om alle lichamelijke nooddrift, hebben we een nuchter geloof nodig, dit nuchtere geloof: God is, God leeft, God ziet, God hoort, God is almachtig, God is alomtegenwoordig, is van geen plaats uitgesloten, heeft alle omstandigheden in Zijn hand en in Zijn macht, Hem kan niets weerstaan, Hem is niets te wonderbaar.

Verder moeten we goed begrijpen dat we van God waarachtige beloften hebben, ook voor het lichaam en voor het lichamelijke leven. Toen de Heere Jezus Christus op aarde was, was Hij hier niet als een geest, maar heeft Hij de waarachtige menselijke natuur in Zich gehad. Hij heeft voor ons honger en dorst geleden; Hij heeft voor ons zonder onderdak willen zijn, Hij is voor ons arm geweest.

Naakt en bloot hing Hij aan het kruis, opdat Hij ons rijk zou maken en dit lichaam zou verheerlijken, zodat dit lichaam net zo goed een voorwerp van Zijn Vaderlijke zorg is

als de ziel.

Als we bij de mystici komen, dan kunnen die zonder ophouden bidden, de hele dag. Maar hun gebed is in feite niets anders dan een zich onttrekken aan de lichamelijke dingen, en zelfaanbidding. Wij moeten evenwel met God en met ere door dit leven, en dan is er niet alleen het bidden, maar ook het werken; en bij het werken is dan ook weer het bidden.

Als we in de kloosters komen, dan doen ze daar net alsof ze het lichaam kastijden en aan het lichaam datgene onthouden wat het toekomst - maar dat doen ze niet. En toch: als dat al zo was, dan moeten we wel goed begrijpen dat wij met lichaam en ziel door Christus zijn gekocht, en dat Christus naar het lichaam uit het graf is gekomen en naar het lichaam ten hemel is gevaren en zal wederkomen, om onze lichamen uit het stof des doods op te wekken, en ze aan Zijn heerlijk lichaam gelijkvormig te maken.

Ik heb gezegd dat de lichamelijke nooddrift vaak aanleiding is tot het beseffen van de geestelijke nooddrift; dat wil zeggen dat God juist dáárom de zorg over ons brengt, de nood, de pijn, ziekte en armoede, opdat wij tot het gebed gedreven zullen worden, zodat wij, terwijl wij van Hem afsmecken wat wij nodig hebben, niet alleen van Hem ontvangen wat voor het lichaam dient, maar bovendien - en - nog veel meer - wat nodig is voor de ziel.

Wij zijn christenen. We zijn geen heidenen, maar we zijn gedoopt, we gingen en gaan naar de catechisatie. Toen we gedoopt werden, hebben we daarbij de belofte gekregen dat God eeuwig onze Vader wil zijn en ons verzorgen wil van alles wat we nodig hebben. Als we ons dan tot nu toe niet tot God hebben bekeerd, moet dat ons toch niet van het bidden afhouden. We moeten begrijpen dat we begenadigd zijn met de doop, met de leer, met het Woord, en dat we van Christus het gebed gekregen hebben: *Onze Vader, Die in de hemelen zijt*. Zonder God komt u niet vooruit, ook al denkt u dat het anders is. Al het uitwendige geluk, alle uitwendige goederen, alle uitwendige vorderingen en alle uitwendige welstand brengen op zichzelf een mens in het verderf. Alles wat zonder God wordt begonnen, gaat zonder Gods zegen voort, en het eind ervan is de vloek. Daarentegen geeft God Zijn zegen bij alles wat met God begonnen wordt, en Hij maakt deze zegen rijk - maar dat is dan ook een rechtmatig bezit tot op de laatste erfgenaam. Ik weet wel, dit inzicht om met God door de wereld te komen, geeft God; een mens heeft dat niet van zichzelf. Maar al heeft de mens het niet, dan wordt het hem toch aan de voeten gelegd, terwijl tegen hem wordt gezegd: *Je bent gedoopt in de Naam des Vaders, en des Zoons en des Heiligen Geestes*. En zeg nu eens of zo'n gebed er niet voor u is. De mens is echter ten diepste te lui om God om alle dingen te blijven vragen. Of hij denkt: God is een God om in nood te helpen. Maar als de nood weer geweken is, wordt God vergeten.

Ziet, mijn geliefden, een mens moge een goed stuk geld verdienen zonder God - maar wie heeft het oog van de mens in zijn macht? In een oogwenk kan een mens blind worden. Wie heeft de rechterhand of de rechtervoet van de mens in zijn macht? In een ogenblik kan hij zijn arm en zijn been breken of een ernstige ziekte krijgen, zodat hij niet meer kan werken. Wie heeft het verstand van de mens in zijn hand? In een oogwenk kan een mens zijn verstand verloren hebben. Als God het in Zijn barmhartigheid niet geeft, kan een mens wel tien bedden in zijn huis hebben, en toch niet in staat zijn om een ervan te liggen of te slapen. Hij kan wagens hebben en toch niet rijden, hij kan eten en drinken in zijn huis hebben en toch niet in staat zijn om te eten en te drinken. Zo afhankelijk zijn wij voor onze lichamelijke nooddrift van de almachtige en alomtegenwoordige God.

Als wij dan zo afhankelijk van Hem zijn, is het toch heerlijk om zich nergens zorgen om te hoeven maken, maar om alle dingen met bidden en smeken aan de Heere God bekend te maken? Vraag niet of de grote God Zich bemoeit met een draad of een schoenveter. Dat doet Hij wel. Als u Gods gebod bewaart, u Hem voor ogen houdt, om in liefde voor de naaste te leven en tot eer van God - wees er dan zeker van dat de haren op uw hoofd alle zijn geteld; en Hij Die al uw haren heeft geteld, kijkt ook in uw kast, naar uw bed, in uw kamer en in alles wat van u is.

Een jongen gaat naar school, naar de catechisatie, en hij doet dat gewoonlijk zonder God, en zonder gebed. Daarin handelt hij heel verkeerd. Nog eens: wat niet met God wordt begonnen, eindigt met de dood. De jongen, ook al is hij nog klein, mag er bij God, zijn Vader, om blijven vragen dat God met hem zal zijn en hem Zijn Geest zal geven; dat hij op school flink zal leren lezen, schrijven en rekenen, dat hij de taal goed zal leren en dat God hem daarbij moge zegenen - en dan gaat het goed.

Het meisje net zo: zij mag tot God bidden dat God haar zal helpen om de naald te hanteren, dat zij moeder in het huishouden zal helpen, dat zij ijverig zal zijn in al het werk. Dat mag zij zo van God vragen om des Heeren Jezus Christus' wil - en God zal het geven.

De jongeman mag God de Heere vragen, als het hem erom gaat het zevende gebod echt te houden en geen zonden van Sodom te begaan - die een verschrikkelijke vloek over de mens brengen. Hij mag bij God blijven vragen om een Godvruchtige levensgezellin van zijn belijdenis, en God de Heere zal hem horen en hem geven wat in Gods oog goed voor hem is. Maar wie de keus zonder God doet en dan in het huwelijk treedt, die moet rekening houden met wat dit met zich meebrengt.

Het jonge meisje mag ook bij God om de genade blijven vragen, om ingetogen en kuis te leven, en de tijd en het uur af te wachten dat zij een echtgenoot nodig heeft; en God zal geven dat het op heil en zegen uitloopt.

De arme echtgenote, die aan zo veel ziekten en zorgen is blootgesteld, mag de Heere aanroepen, opdat zij van haar man steun en troost zal ontvangen in dit armzalige leven.

En zo mag ieder in zijn stand en beroep, als hij daar in de problemen komt, hij de almachtige God blijven vragen of God hem de bekwaamheid en het verstand wil geven om met God en met ere door de wereld te komen - en God zal geven wat een mens nodig heeft, zoals die goede Jakob heeft gesproken over schoenen en kleren om aan te trekken, en over brood om te eten. Hij zegt het heel plat voor God, en dat deed Jabez ook. En God liet het komen, boven bidden en denken, wat hij zo van God verlangde.

Zo hebben wij ook gezondheid en kracht nodig, en dan mag ik God om gezondheid en kracht vragen, dat God mij voor deze of die ziekte wil bewaren, en dat Hij zal maken dat dit zwakke lichaam in stand gehouden wordt, om voor het huis te zorgen, voor vrouw en kinderen. We mogen bidden voor de opvoeding van de kinderen, opdat ze opgevoed zullen worden in de vreze Gods. Ik zou niets weten wat iemand aan vader en moeder, aan vrouw of man, aan zijn naaste vriend zou mogen vertellen of mededelen - al ging het maar om een spijker of een speld - maar hij zou er duizendmaal beter aan doen om het te gaan zeggen tegen de Heere God, Die in de hemel is en tot in de diepste diepte van onze nood ziet.

U mag niet stelen, en u schaamt zich ervoor om te bedelen; maar doe iets goeds met uw handen, en zet de tering naar de nering. Want niet alles waarmee u in uw hoofd rondloopt, moet u voor God neerleggen, als u streeft naar dingen die God niet heeft bevolen, of als u weg wilt uit de stand waarin God u heeft geplaatst. Ja, weg uit de zonde, ja, weg uit de ongerechtigheid - maar verder moet iedereen met zijn donkere

brood en zijn zwarte koffie tevreden zijn, als de almachtige God hem niet méér wil geven. Hij moet bij God aanhouden, en honger lijden als God hem geen brood geeft, maar hij moet niet bedden. Hij moet eerst maar eens kijken waarom God hem honger laat lijden, waarom God hem in deze of die verlegenheid of ziekte brengt, waarom Hij hem in deze of in die nood laat verkeren!

Bij de Heere moet hij aanhouden en hij moet zich niet tot de afgoden wenden. Houd bij de Heere aan en strek uw hand niet uit naar de ongerechtigheid! Houd bij de Heere aan en leen niet en lieg niet dat u niet kunt betalen. *Die Mij eren* - dat is het woord en de belofte des Heeren - *die zal Ik ook eren*. Als het zo in het hart ligt: ik zal mijn onzichtbare Vader in de hemel geen verdriet doen, maar Hem eren voor engelen, duivelen en mensen, dan zult u in de geringste dingen van dit leven, als het gaat om een slok water of een fles wijn, wat uw ziel begeert, dit ervaren: kom als een kind tot de Vader - Hij weigert u niets.

Amen.

Nazang: Psalm 86 vers 4

*'k Ben gewoon in bange dagen
Mijn benauwdheid U te klagen.
Gij toch, Die d' ellenden ziet,
Hoort mij, en verstoot mij niet.
Heer', wat goón de heid'nen roemen,
Niemand is bij U te noemen;
Daden, als Uw grote daán,
Treft men nergens elders aan.*

**VIERDE PREEK OVER ZONDAG 45, GEHOUDEN TE ELBERFELD OP
15 OKTOBER 1871, IN DE AVONDDIENST**

Vraag 118: *Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?*

Antwoord: *Alle geestelijke en lichamelijke nooddrift, welke deHeere Christus begrepen heeft in het gebed dat Hij ons Zelf geleerd heeft.*

Gezongen: Lied 242 vers 2 en 3

*Liefde, u wil ik verhogen,
Dat gij zelf verlossing bracht,
Dat gij, in uzelf bewogen,
Aan een losprijs hebt gedacht;
Dat gij in uw goedheid groot
Deze wereld niet verstoot
En door Christus' heilig sterven
Ware vrijheid doet beërven.*

*Liefde is het, en erbarmen,
Vol van goedertierenheid,
Die voor ons, berooiden, armen,
Hulp en heil en troost bereidt.
Liefde, heersend op de troon,
Zendt haar teerbemide Zoon
Om onwaardige rebellen
Eens verzoend voor God te stellen.*

Mijn geliefden!

Ik heb vanmorgen gezegd dat we er in dit avonduur over wilden spreken dat wij naar Gods bevel om alle nooddrift mogen vragen en moeten vragen. Maar nu is mij intussen nog iets te binnen geschoten. Menigeen zou erdoor bestreden kunnen worden dat hij al vaak voor zijn lichamelijke nooddrift tot God is gegaan, en toch geen verhoring heeft gekregen. Daarover kan een kind van God in een vreselijke twijfel komen. Maar ik vraag of verstandige ouders een kind alles geven wat het van vader en moeder vraagt; of ze het toelaten dat het kind zijn maag, zijn gezondheid bederft, of dat het zich op wegen zal begeven die het naar het verderf leiden? In het algemeen blijft dit zeker, wat de apostel Jakobus heeft gezegd, en waarbij wij ons allen moeten verootmoedigen: hoofdstuk en volgende: *Vanwaar komen krijgen en vechterijen onder u? Komen zij niet hiervan, namelijk uit uw wellusten, die in uw leden strijd voeren? Gij begeert, en hebt niet; gij benijdt en ijvert naar dingen, en kunt ze niet verkrijgen; gij vecht en voert krijg, doch gij hebt niet, omdat gij niet bidt. Gij bidt, en ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt, opdat gij het in uw wellusten doorbrengen zoudt.* En dan volgt er in het vers daarna: *Zo wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand Gods gesteld.*

Dat is niet anders geworden, maar het is zo gebleven tot op de dag van vandaag. Wat

evenwel de kinderen Gods betreft, dan weten we bijvoorbeeld dat David, nadat hij van de profeet Nathan had gehoord dat de zoon die Bathseba hem had geboren, zou sterven, zich afgezonderd heeft, dat hij gevast en gebeden heeft, maar dat God de Heere dit gebed niet verhoorde. God heeft wel al zijn gebeden verhoord, maar ook is Gods woord overeind gebleven: *Het zwaard zal van uw huis niet wijken in eeuwigheid*. God heeft hem ook daar, toen het kind gestorven was, tevreden doen zijn met al Zijn wegen. Ik denk dat David ook wel het meest gebeden zal hebben om het zielenheil van het kind, opdat dit kind uit het overspel niet in de hel zou komen, maar zalig zou worden.

Toen Abraham oud was en opnieuw de belofte kreeg dat hij uit Sara een zoon zou ontvangen, was hij vol twijfel. Hij kon het niet aannemen en vroeg: *Ach, dat Ismaël voor U mocht leven!* Maar Gods testament en verbond moet vast blijven. Ja, voor Ismaël heb Ik u ook verhoord, krijgt hij ten antwoord, maar hij zal uw erfgenaam niet zijn, maar in Izak zal u het zaad genoemd worden.

Saul bidt ook tot God, en God verhoort hem de ene keer, maar een andere keer verhoort Hij hem niet. Waarom niet? Omdat hij vol eerzucht en eigenliefde was. Het ging hem niet om de eer van God of om het volk van God, maar om zijn eigen eer, dat hij koning zou zijn - en toen wilde hij bij zijn huichelachtigheid en goddeloosheid blijven.

Ook al verhoort God het gebed van de oprechte niet zo als deze het zich voorstelde, dan zal Hij hem toch tevreden doen zijn met al Zijn wegen. Hij moet bij God maar aanhouden in het gebed, en niet twisten over Gods wegen, dat hij deze keer niet krijgt waarom hij vraagt. God zal hem zijn verzoek, of wat beters wel geven.

Nu komen we tot de hoofdzaak: ***dat is de geestelijke nooddrift***. Wij mogen God in de Naam van de Heere Jezus om alle geestelijke nooddrift vragen. Dan leggen we de nadruk maar eens op een tekst die zo'n gebed is. Die vinden we in Hooglied 1:2: *Hij kusse mij met de kus van Zijn mond; want Uw uitnemende liefde is beter dan wijn*. Om wat moeten we God nu dus bidden? Om alle geestelijke nooddrift. Wat hebben we dan allereerst nodig? Een kus van Zijn mond. Wat is dat? Dat is Zijn vrede. Maar als ik zeg 'Zijn vrede', dan is dat niet zo persoonlijk uitgedrukt als wanneer ik zeg: *Hij kusse mij met de kus van Zijn mond*. Dat wil - met andere woorden - zeggen: Ik moet aan mijn ziel gewaarworden dat Hij mij vrede gegeven heeft, en geeft. Ik moet Hem hebben, ik kan niet zonder Hem. En dan is dit een behoefte voor mij, zoals het een behoefte is tussen moeder en kind, dat de moeder het kind een kus geeft, en het kind de moeder; zoals het een behoefte is tussen geliefden en vrienden, dat het hart van de een slaat tegen het hart van de ander, en het over de lippen uitgestort wordt tot in het hart.

Ik zeg dus dat onze geestelijke nooddrift vooral daarin bestaat, dat wij vergeving van zonden hebben, ontvangen hebben, en later ontvangen. Een kind kan het begrijpen als het aan zijn grote zonde denkt, die het tegen zijn ouders begaat, als het bij zichzelf nagaat wat voor boze gedachten er in zijn hartje opkomen tegen vader en moeder, wat een verborgen en verkeerde begeerte! Dan is het niet genoeg dat er tegen een kind wordt gezegd dat dit zonde is, ook niet genoeg dat het dit inziet Maar het geestelijke en eeuwige leven begint zo, dat zo'n kind in het verborgene zijn knietjes buigt voor de Heere, zonder dat de ouders iets merken, en dat het bij de Heere Jezus blijft vragen om vergeving van zonden. Als het de Heilige Geest behaagt om bij het geweten van een kind aan te kloppen en de zonde tot zonde te maken, zodat de zonden voor dit kind zwaar worden, dan begint dat kind ermee, en als dat kind ermee begint, dan zal het ervaren dat de Heere Jezus komt met de verborgen troost, zoveel als het kind nodig

heeft om te begrijpen: *de Heere Jezus houdt van mij, en ik houd van Hem*. Het is een gave Gods, dat weet ik wel, maar het moet toch verkondigd worden - en dan werkt de Heilige Geest met het verkondigde woord.

Als ik nu verder eens kijk naar de jonge mensen in de gemeente: ach, ach, wat zijn en blijven er toch velen dood! Ik vraag: Hebben jullie dan geen zonden? Willen jullie soms met een van buiten geleerd lesje over de vergeving der zonden aankomen? Dat is niets. Als jullie wat willen hebben voor je geestelijke noodduft: zoek de Heere, ga tot Hem met je zonden, en rust niet voor je Hem hebt, voor je persoonlijk vrede met Hem hebt gemaakt, voor je Hem voor jou persoonlijk hebt gevonden, en Hij je met Zijn Woord en door Zijn Geest heeft gekust met de kus van Zijn mond.

Nu heeft de Heere Jezus, opdat wij zullen weten hoe God het gebed om de geestelijke noodduft verhoort, tot ons gezegd: *Al wat gij de Vader bidden zult in Mijn Naam, dat zal Hij u geven*. Daaronder verstaat Hij eerst alle geestelijke noodduft. Als u nu de Vader bidt, belijd dan slechts uw onwaardigheid, dat u het niet waard bent om verhoord te worden, maar kom in de Naam van de Heere Jezus en zeg tot Hem: De Heere Jezus heeft het gezegd, *lieve Vader*; er staat geschreven dat ik met alles bij U mag aankomen in Jezus' Naam. Dan zult u het ervaren dat de Heere Jezus als Heere over Zijn huis datgene wil en zal uitdelen van de geestelijke goederen wat ieder nodig heeft. Laat het vat maar leeg zijn, en de weduwe failliet, zodat er niets meer is - dan zal Hij er van de eeuwige olie wel rijkelijk in laten stromen.

Wij begrijpen eigenlijk niet goed wat geestelijke noodduft is. Daarom zullen we ons tot dat ene beperken, en dan zeg ik: vergeving der zonden. Vraag om de vergeving der zonden, u, die dat tot nu toe niet hebt gedaan, jong of oud, en u die dat al honderd keer hebt gedaan! Waar vergeving van zonden is, daar is leven, daar is zaligheid, daar is waarachtige vrede in het binnenste, daar is troost.

Als we nu verder over geestelijke noodduft spreken, dan zullen we niet spreken, zoals men dat gewoonlijk doet, over de verschillende christelijke deugden of over het wassen en toenemen van de heiliging, maar zullen we de geestelijke noodduft kort aangeven vanuit de brief van Paulus aan de Efeziërs, hoofdstuk 1: 16 en volgende: *Ik houd niet op voor u te danken - namelijk nadat de apostel had gehoord van hun geloof in de Heere Jezus Christus, en van hun liefde tot alle heiligen - ik houd niet op voor u te danken, gedenkende uwer in mijn gebeden; opdat de God van onze Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve de Geest der wijsheid en der openbaring Zijner kennis*. Het is dus God te kennen in Zijn genade en barmhartigheid, wat Hij naar de eeuwige raad van Zijn genade,-naar de eeuwige verkiezing van Zijn liefde in Christus Jezus voor u is, en hoe Hij het is, namelijk als God en Vader van onze Heere Jezus Christus. En nu verder: *... en verlichte ogen uws verstands, opdat gij moogt weten, welke is de hoop van Zijn roeping - dat is: tot welke hoop u geroepen bent - en welke de rijkdom is der heerlijkheid Zijner erfenis in de heiligen; en welke de uitnemende grootheid Zijner kracht is aan ons, die geloven, naar de werking der sterkte Zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, en heeft Hem gezet tot Zijn rechterhand in de hemel*. En hoofdstuk 3:14 en volgende: *Om deze oorzaak buig ik mijn knieën tot de Vader van onze Heere Jezus Christus, - Die de ware Vader is over alles wat 'kind' heet in hemel en op aarde, - opdat Hij u kracht geve naar de rijkdom Zijner heerlijkheid, om sterk te worden door Zijn Geest naar de inwendige mens; opdat Christus door het geloof in uw harten wone en gij door de liefde geworteld en gegrond zult worden; opdat gij ten volle kondet begrijpen met al de heiligen, welke de breedte en lengte en diepte en hoogte is; ook*

bekennen dat Christus lief te hebben veel beter is dan alle kennis, opdat gij vervuld zult worden tot al de volheid Gods.

Er is dus geestelijke nooddrift bij geestelijk gebrek, er is kracht in de zwakken, geloof bij de twijfel, en liefde waar wij geen liefde in ons vinden. Wij hebben het niet en weten ook niet goed hoe nodig we het hebben. De lichamelijke behoeften plagen ons meer, verootmoedigen ons meer, en drijven ons juist daarom naar God uit. Maar op het andere letten we niet zo. Daar moet ons eerst de geestelijke nooddrift voelbaar worden gemaakt - en dan is het waarlijk een genade als God niet alleen de genade geeft dat ons de zonden vergeven zijn, maar ook dat we begrijpen en verstaan dat niet de Melde mens, maar de nieuwe mens de overwinning moet behalen, dat niet ónze naam, maar Góds Naam wordt geprezen, dat niet óns rijk zal komen, maar Gods Rijk, dat niet onze wil zal geschieden, maar Góds wil!

Wèl het kind, bij wie van zijn jeugd aan de heilige Tien Geboden goed in het hart zijn ingeprent! Ach lieve ziel, u moet het Manna van de hemd hebben, u moet water hebben uit de Rots, u moet klederen hebben, het bruiloftskleed, de klederen des heils en de mantel der gerechtigheid, opdat u niet naakt bevonden zult worden. U moet een Woning hebben, onderdak hebben in het Jeruzalem dat boven is! Waar blijft anders de ziel, de arme ziel, als zij niet geborgen is in Christus Jezus? Daarom is het onze geestelijke nooddrift dat wij God, de levende God, voor ogen houden, zoals Hij ons nabij is en ons wil geven alles wat we niet hebben en wat we niet kunnen laten zien in onze kast en in onze zak - want daar ligt het niet. God geloven, God eren, de wereld verachten, zichzelf verloochenen, zijn vertrouwen stellen op de levende God - wie kan het? Dat is een geestelijke nooddrift waaraan alleen God iets kan doen Maar voor ons is die wel nodig. God is, Hij ziet en hoort ons; de Heere Jezus kent ons, Hij heeft Zijn leven voor ons gelaten aan het hout van het kruis, Hij is op Golgotha een vloek voor ons geworden en heeft Gods toorn gedragen, de eeuwige schuld betaald. En dan zijn wij verplicht en ertoe geroepen om Hem dankbaar te zijn, in Zijn wonden de genezing van onze wonden te zoeken en nergens anders, met onze zonden tot Hem te gaan en Hem om vergeving en verlossing te vragen. Wij zijn verplicht en ertoe geroepen om op God te vertrouwen, op de levende God, Hem voor ogen te houden, te geloven dat Hij ons nabij is, dat Hij alles weet en ons door en door kent. Wij zijn verplicht en ertoe geroepen om tot God te gaan om ontferming, zoals we zo vaak in de psalmen lezen: God, wees mij genadig naar Uw goedertierenheid, en delg mijn zonden uit naar Uw grote barmhartigheid. Wij zijn verplicht en ertoe geroepen om sterk te worden naar de inwendige mens. Ja, mijn geliefden, wie begrijpt dat? Een ding begrijpen we: dat we uiterst zwak zijn en niets kunnen; maar dat moet nu juist onze geestelijke nooddrift zijn, om te bidden dat we kracht en sterkte ontvangen naar de inwendige mens.

Een kind is zijn ouders ongehoorzaam; dat steekt telkens de kop op, maar het moet niet zo blijven. Dan is het niet genoeg dat we om vergeving van zonden bidden. Maar als u te zwak bent in uzelf om een gehoorzaam kind te zijn, dan moet u de Heere blijven vragen om genade, dat Hij u gehoorzaam zal maken. Net zo, als u gierig bent: dan mag en moet u God blijven vragen of Hij deze duivelse gierigheid van u zal wegnemen, want dat mag niet zo blijven. Gierigheid is een wortel van alle kwaad. Of als u driftig bent, dan mag en moet u God blijven vragen of Hij u mild wil maken, bescheiden, geduldig, nederig wil maken. Of wanneer u door de lusten van het vlees wordt geplaagd, blijf dan God vragen of Hij Zich over u wil ontfermen, en met u zal doen naar Zijn raad; hoe dan ook.

Dit is geestelijke nooddrift: dat we op grond van de eeuwige genade van Christus en van de liefde Gods als arme, als de armste bedelaars God blijven vragen om alles

waarover we in de evangeliën en de brieven lezen; dat de Heere Jezus van Zijn heiligen verlangt of wil wat wij zo vaak lezen: *Hebt uw leden gedood, die op aarde zijn*, enzovoort. En dan zeg ik maar: Roep met ernst, uw Helper is er meteen! Houd aan; en al krijgt u ook een antwoord als Paulus, toen hij bad dat de engel des satans van hem zou wijken, en er tegen hem werd gezegd: *Mijn genade is u genoeg!* Welaan, wees er dan tevreden mee! Als u maar genade hebt, dan zal de genade niet tevergeefs aan u werken, maar de genade is ervoor dat u vervuld zult worden 'tot al de volheid Gods', zoals de apostel zich uitdrukt.

Wie spreekt het eigenlijk uit: *Hij kusse mij met de kus van Zijn mond?* Dat is een arm kind, en nog een lelijk kind ook; het beseft zijn lelijkheid en armoede, maar het wil een kus hebben van de Heere, en in deze kus van Zijn mond ligt een kracht voor de eeuwigheid. Amen.

Slotzang: Psalm 40 vers 8

*Verheug het volk, verblijd hen allen, HEER',
Die naar U zoeken, 't elken stond;
Leg steeds Uw vrienden in de mond:
De grote God zij eeuwig lof en eer!
Schoon 'k arm ben en ellendig,
Denkt God aan mij bestendig.
Gij zijt mijn hulp, mijn kracht,
Mijn Redder, o mijn God!
Bestierder van mijn lot,
Vertoef niet, hoor mijn klacht.*